GVLIELMI RONDELETII DOCTORIS MEDICI ET MEDICINAE IN SCHOLA MONSPELIENSI PROFESSORIS REGII ET CANCELLARII

De Ponderibus: ſiue de iuſta quantitate & proportione Medicamentorum LIBER.

ANTVERPIAE,
Ex officina Chriſtophori Plantini
ſub Circino aureo.
1561.
CVM PRIVILEGIO.

Summa priuilegij.

Cautum eſt diplomate Regio, ne quis Gulielmi Rondeletij Doctoris Medici & medicinæ in Schola Monſpelienſi Profeſſoris Regij & Cancellarij, De Ponderibus ſiue de Iuſta quantitate & Proportione Medicamentorum Librum, *in hiſce ſuæ Maieſtatis ditionibus præter Chriſtophorum Plantinum vllo modo proximo quadrienio imprimat, vel alibi impreſſum importet, aut venum exponat ſub graui multa, vt latius habet Priuilegium. Datum Bruxellis. An. M. D. LXI.*

Boudewijns.

DOCTISSIMO REVERENDISSIMO'QVE IN CHRISTO PATRI AC DOMINO D. GVLIELMO PELLISERIO, EPISCOPO MONSPELIENSI, GVLIELMVS RONDELETIVS.

VBI *primùm medicinam factitare, & docere cœpi, tantus in me fuit Dei Optimi Maximi fauor, & beneficentia, vt concurſus me ad priuatas morborum curationes conuocantium, & frequentia doctorum iuuenum, publicas prælectiones in ſcholis, & domi à me audientium, mihi certo iudicandi argumento fuerit, me ab vltimo mecum idem profitentium ordine, ea facere non eſſe aggreſſum. Quod ita iuuenes animos, alioqui non prorſus imparatos, ita incendit: vt ab eo tempore mihi propoſuiſſem conari, eorum quæ ſuperſtites, & præſentes probarent, iudicium & vtilitatem ad poſteros producere: & vt artis meæ vllam partem non ſpreuerā vnquam, ſed meam pro virili effeceram: ſic in qualibet, vbi opera mea deſyderaretur, eam nauare certum fuit. Cùm autem prima ſeſe offerret mihi ea pars, quæ naturam corporis humani docet, exagitanda: vidi id ab antiquis tam negligenter factum, vt quantum ad anatomen pertinet, me primum fuiſſe in hac Academia exiſtimem, qui myotomen diligenter perueſtigarit & exactè. Quod dum faciebam, librum, qui autopſiæ reſponderet, euulgare neceſſarium duxi illico. Feciſſemq́; ni Veſſalius, nunquam in ea parte ſatis laudandus, deſyderium meum aliquantum expleuiſſet: non ita tamen, quin etiam multum ſupereſſet ſpei*

meam in ea methodum non fore gregariam. Quantum autem ad facultates, & earum originem, mihi ſi non vbique ſatiſfecerunt, ita tamen, vt ſatis ducerem, ſi quo in placito eorum doctrinam improbarem, alijs in partibus tractandis, id attingere. Secundum hanc, ea quæ corpora ſana ſpectat, de alimentorum ratione aliquid ſcribere neceſſarium ſignificauit. Et potiſſimùm de id genus alimentis, quæ ſparſim tantùm, & minùs accuratè à maioribus, literarum monumentis tradita, mihi autem ob maris vicinitatem, magis commoda & cognitu faciliora ſunt viſa. Et inde nata eſt mea de piſcibus elucubratio. Sed tam à noſtri maris vicinitate, curta commoditas ſecuta eſt: vt fuerim coactus, etiam ſi integrã pertractationem penes me non eſſe ſcirem, ſaltem vt accuratiorem quantum poſſem præſtarem, maris occidui ſingulos portus, & celebriora piſcatoribus loca, cùm impenſa vix mihi ferenda, ſi mihi mea ars viaticum non fuiſſet, perluſtrare. Sed, bone Deus, quã in me ſecus factum fuerit? quam eo verſu vulgari fertur, qui dimidium facti eum qui bene cœpit habere pollicetur? Quem enim reliquorum meorum librorum, quos fouebam interea, quaſi antecurſorem miſeram! Is ad me lacer redijt, nuncians ſe tanquam ouem à ſtercoratione, & bouem ab aratro ad lanienam pertractum fuiſſe ab ijs, qui meliores ſuos agros ipſius ope, imo munitiora, & tutiòra, vel nullis impendijs, non dicam ſtipendijs ſua loca effeciſſent. Et cùm mihi ſemper animus fuiſſet communicandi lubentiſsimè, quorum me Deus primùm conſtituiſſet poſſeſſorem, caſtigandiq́ue, ſi qua inter legendum, diſputandum, docendum, minus bene, vel etiam falsò à maioribus, vel neotericis ſcripta, vel male à librarijs tranſcripta percepiſſem: id quod erat à ſynceritate, & animi, non poſſum dicere, niſi candore ortum, gloriæ inani, vertit φιλοδοξότατος quidam, quem ἐν κενοδοξίᾳ poſsim aſſeuerare magis verſatum, quàm φιλομαθίᾳ: tãtum abeſt vt πολυμαθίᾳ, dixerim. Quæ omnia cùm, vt longè à cogitatione, ſic etiam expectatione ſemper fuiſſent: eo mihi fuerunt grauiora, & ita grauia, vt cùm nihil mihi accidiſſe in vita magis ſiniſtrum ducerem, à priſtina deliberatione fuerim abſtractus, mihi in ea ſatisfactum iri exiſtimans, ſi adaucto volumine aliquot à me poſtea inuentis, iſti belluarum generi me opponerem aliquando, & quam afferunt doctrinæ laruam explicarem, daremq́ue videndos in propatulo, & fugiendos tãquam malas beſtias. Sed Optime Pater cæleſtis, quis tibi trahenti reſi-

ſtat

ſtat, & pungenti obcalcitret? Quàm rectè Græcus Poëta, licet exoticus te loquentem introduxit.

ὀυ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον, ὀυδ᾽ ἀπατηλὸν,

ὀυδ᾽ ἀτελέυτητον γ᾽ ὅτι κὲν κεφαλῆ κατανέυσω.

Sed meliùs mihique propriùs conueniens locutus eſt, qui de Hebræorum familia & Poëta & Rex prodijt. Is cùm aliquando, ob aliquorum malignitatem decreuiſſet ſe perpetuo ſilentio vitam peracturum: tandem ſe intus diuino incendio ardere adeò ſenſit, vt coactus fuerit eloqui. Ego autem in ea hereſi pertinaciſſimè hactenus perſtiteram, nunquam aliquid præterea euulgare, ob aliquot iniquorum maledicentiam: ſed iam non me contineo, in ſcribendo, vulgando, totus ſum. Quo autem me ad id igne incenderit ille, cuius tanquã æterni ignis ignita portio tantum ſumus, inde ſcire eſt. Cùm diu nihil ſcribens, ſed faciens, & docens viuerem: efflagitarunt iuuenes ſtudioſi, vt quod ego publicè profiterer, liceret illis priuatim legere, vti, & circunferre. Quorum efflagitationibus vt obtemperarem, qui aliquid denegandi prorſus ſum ignarus, raptim & truncatim aliqua ſcribere cœpi, eo animo vt tanquam ſcholaſticorum præſcriptorum vicem præ ſe ferrent. Quæ tamen cùm varia, & multa fuiſſent, & vtilia, licet ſatis manca, & parum compoſita: multæ autem impenſæ vel temporis, vel pecuniarum fierent à ſtudioſis, in illis tranſcribendis: vndequaque & per amicos magis familiares, & per typographos orare cœperunt, vt illa typis mandarem. Quod certe non tantum potuit in trahendo, quantum in reuocando, acceptum olim vulnus. Quid igitur hanc difficultatem ſuperauit? Nuper ab amico in Italia tunc agente, libellum accepi, qui falsò meo nomine excuſſus, aliquid de mea doctrina redoleret, ea potiſſimùm quam in annotationibus aliquibus in Nicolaum, trado. Sed qui meum eum librum diceret, certè parentem non haberet cognitum. Dum huiuſmodi librum partim probo, partim improbo: ad me rumor peruenit, quoſdam eſſe qui ſanctè iuraſſent, niſi ego ipſe, quicquid ipſi ſcriptum acceperant excudendum curarem, ſe typographis, qualecunque id eſſet, ſub meo nomine daturos. Quod vbi audio, totus, me Deus amet, perhorreſcere cœpi, conſiderans quæ mei honoris confuſio eſſet, in tam confuſis ſcriptis, futura. Statim me reſpicio, & rem meam, quod quaſi non cogitanti deciderat in ſeriam meſſem conuertere ſum aggreſſus. Quæ tali ordine mihi perficienda viſa eſt: vt Emendata, abſoluta & compoſita ad morbos tam internos,

quàm externos, remedia tam interna quàm externa primùm ederem. ſecundo Pharmacopolarum officinam. deinde ipſorum Morborum notas certas. tandemque Curationem integram, vbi ampla & exquiſita Morbi gallici, ipſiuſque antipharmaci proprij, hoc eſt argenti viui, mentio haberetur, non omiſsis ijs, quæ habeo in Dioſcoridem ſcholijs, & aliquot quæ, vt ante dixi, in anatome toties facienda, annotaram. Sed cum ad bene præſcribenda remedia artem certam, & ſuis nixam fundamentis, à paucis cognitam, & à nullo hactenus traditam viderem, qua, qui medicinam factitare aggrediuntur, tanquam per filum iſagoge, ad præſcriptiones rectè faciendas, deducerentur: operæpretium me facturum exiſtimaui, ſi de ea opuſculum ante mitterem. Et hoc eſt quod tibi iam offero, & ſacro, Præſul ornatiſſime, dè quo non poſſum ſatis gloriari, quod talem mihi Deus & ciuem, & Antiſtitem præſtiterit, de cuius induſtria, ciuiles legationes, de religione præteriti euentus, doctrinæ de doctorum, quotquot Europa habet, ora, ſpecimen dant ampliſsimum. Qui quicquid eſt literarum humaniorum tuum iure potes vendicare, linguarum ita gnarus, vt cum Cicerone, Demoſthene, & Dauide perpetuum fuiſſe tibi conſortium, nemo eſt qui non aſſeueret. Et certe fuit, qui toties eorũ libros euolueris, vbi mens ipſorum, hoc eſt quicquid in ipſis fuit eximij, elucet ſolum, ſecretumque ab ijs omnibus quorum præſens caro, contagionem ad nos etiam inuitos plerumque pertrahit, dum tantum meliora, & quæ ſolius ſunt animi, capeſcimus. Sed iſtud gloriari mihi conuenit cum multis: ſatius eſt, vt proprium iactem cùm hoc ſatis ſuperque ſit, quo me efferre poſsim. Nonne tu is es, qui ad medicinam primùm me pellexiſti? Qui mentem ab ijs, quæ ſi vlterius non pergant, curioſa ſophiſmata tantũ appellari poſſunt, reuocaſti, & ad vitæ honeſtum genus compoſuiſti? Nonne tu is es, cuius menſam alteram Stoam, alterum Lycæum ſum expertus, ad quam plus mihi edidiciſſe fuit, quàm in opulentiſsima aliqua bibliotheca? Nonne tua conuerſatio, me hiſtoriæ plantarum & piſcium magiſtrum, reddidit? Denique cùm me totum reſpicio, certe riuulorum meorum fontem, poſt Deum, in te vno recognoſco. Cui igitur, eorum operum, quæ medicinæ ſunt ſolius, primitias offeram, ſi tibi non conſacrem, qui mihi tantus in hacce author fuiſti? Accipe igitur, mi obſeruantiſsime Præſul, quem patrem duco, & reuereor, libellum: qui ſi paruus eſt, multus tamen, & tanquam ſcriniolum eorum, quæ ad medicinam

bene

bene faciendam, ſunt potiſsima. Hoc ſi facis, & permittis vt ſeſe tanquam à tuis manibus curſui committat: ſcio ſub tuta clientela, ſua ſpatia fœliciſsimè perſecuturum. Quod ita futurum ſatis oſtendis, qui apud doctos quoſque es tanti nominis, in omnibus denique academijs, vbi librorum cenſuræ, ſi vſquam locorum, ſunt pertimiſcendæ maximè. Quam ſi iuſtam ſubijſſe ſenſero: vt alter remediorum παντοδαπῶν, non alius quàm decimum in annum preſſus ſequatur propediem alacrior, & promptior efficiar: tibique immortales gratias, ſi per vires non referam, agam ſaltem, poſt Deum, quandiu viuam, à quo tibi perpetuam ſpiritus præſentiam deprecor, & obtineo. Vale Monſpelij.

CAPITA QVAE HOC OPERE CONTINENTVR.

QVANTITATEM in medicamẽtis tam ſimplicibus,quàm compoſitis,eſſe obſeruandam Cap.j.
Difficile eſſe iuſtam medicamentorũ quantitatem definire Cap.ij.
Obſeruatione longa , iuſtam medicamentorum præſcribendorum quantitatem primùm diſtinctam fuiſſe Cap.iij.
Medicamentorum augendorum, vel minuendorum occaſio, vnde petenda Cap.iiij.
In quibus medicamentis magis religioſè quantitas ſit conſyderãda,& in quibus minus. Cap.v.
Quando in medicamentis iuſta proportione cõponendis,æqualitas miſcendorum, vel inæqualitas ſeruari debeat Cap.vi.
Quæ quantitate,reliqua mendicamenta in compoſitione ſuperare debeant Cap.vij.
De his q̃ minori quãtitate,ſumẽda ſunt Cap.viij.
Quibus menſuris , menſurarumque notis hodie paſsim medicamenta præſcribantur Cap.ix.
Qua quantitate radices in quibuſlibet remediorum formis præſcribantur Cap.x.
De doſi herbarũ recentiũ,vel ſiccarum Cap.xi.
De florum neceſſaria quantitate Cap.xij.
De fructuum menſura Cap.xiij.
De ſeminum doſi,ſeu quantitate Cap.xiiij.
De frugibus,ſiue cerealibus Cap.xv.
De leguminibus Cap.xvi.
De lignis,& corticibus Cap.xvij.
De cineribus Cap.xviij.
De doſi animalium,& partium eorum Cap.xix.
De ſanguine Cap.xx.

De vrina Cap.xxi.
De ſero lactis Cap.xxij.
De lacte Cap.xxiij.
De coagulo,& butyro Cap.xxiiij.
De adipe,& ſeuo Cap.xxv.
De medulla Cap.xxvi.
De reſinis, & picibus Cap.xxvij.
De oleis Cap.xxviij.
De ceræ doſi Cap.xxix.
De aceto Cap.xxx.
De ſaccharo Cap.xxxi.
De mellis quantitate Cap.xxxij.
De ſappa Cap.xxxiij.
De metallicis & mineralibus Cap.xxxiiij.
De argento viuo, & ſublimato Cap.xxxv.
De lapidibus Cap.xxxvi.
De terra Cap.xxxvij.
De quantitate laxantium medicamentorum tam ſimplicium,quàm compoſitorum Cap.xxxviij.
De doſi pilularum Cap.xxxix.
De ſirupis Cap.xl.
De oxymelite Cap.xli.
De pulueribus Cap.xlij.
De confectionibus Cap.xliij.
De trochiſcis Cap.xliiij.
De eclegmatis Cap.xlv.
De clyſteribus Cap.xlvi.
De antidotis,colicis, & arteriacis Cap.xlvij.
De ſimplicium medicamentorum collocatione Cap.xlviij.
Theriaces deſcriptio Cap.xlix.

FINIS.

IOAN-

IOANNIS FRANCISCI RIPENSIS IN LIBRVM DE PONDERIBVS,

AD D. G. RONDELETIVM Medicum præſtantiſsimum.

Viderat æquoreis, magnus Neptunus in vndis
Iura prius toto te poſuiſſe freto:
Squammigerumq́ue genus placidas duxiſſe per vndas
(Quis putet) ad patuli littora curua ſoli:
Vt tua, fluminibus neglectis, iuſſa capeſcant:
Atque petant nutu, nomina vera, tuo.
Vnde pater tumidum, Neptunus, ſummus aquarum
Iudicij captus dexteritate boni,
Conſortem pelagi, liquidæ te fecit & vndæ:
Ingenij poterant hæc monumenta tui.
Non ſatis hæc: iuſta terrasq́ue bilance gubernas,
Dum monſtras medico pondera certa choro.
Quanta Machaonijs eſſent diſcrimina rebus,
Conſtaret numeris ni bene fulta ſuis.
Hæc tibi quæ certam promittit planta ſalutem,
Corpora neglecto pondere ſana necat.
Hanc partem medicæ retuliſti primus in artem
Tam bene præteritis non lucubrata viris.
Vt non ſollicitet præbentem pharmaca, néve
Propoſitum fallat pendula libra bonum.
Hunc vigili doctum relegit qui mente libellum,
Et voluit facili nocte dieq́ue manu:
Ergo dum fluuijs Mugil verſatur in vndis,
Aſtutus medijs & Melanurus aquis
Atque Aſtræa vagam librat dum pondere lancem,
Seruet quo placidos, conterat atque reos.
Inclyta florebit meritorum fama tuorum,
Qua ſol Eois ſplendet & Heſperijs.

GVLIELMI RONDELETII DE PONDERIBVS, SIVE DE IVSTA QVANTITATE ET PROPORTIONE MEDICAMENTORVM, LIBER.

Quantitatem in Medicamentis tam ſimplicibus quàm compoſitis eſſe obſeruandam.

CAPVT I.

MEDICAMENTA quæ ad morbos curandos vſurpantur, ſiue ſola ſint, ſiue alijs miſcenda, certa quantitate vſurpari debent: vt Galenus, libro primo ad Glauconem, docens in quibus rebus ſita ſit recta curandi ratio, ait hanc & quantitate, & qualitate ſingulorum medicamentorum perfici, nec non vtendi modo ex temporis occaſione deſumpto. Morbi enim non expugnantur imbecillioribus remedijs: ſed fortioribus, aut ſaltem æqualibus. Remedia autem imbecilliora dicuntur, vel quę ſua natura efficatia quidem ſunt, ſed minori quantitate ſumuntur: vel quę ſua natura debilia ſunt. Ea omnino vel à morbo, vel à natura, vel ab vtroque vincuntur: victa autem inutilia eſſe ſolent. A morbo vincuntur, quia excrementis permixta, vim ſuam amittunt: vel quia morbus, multis numeris, natura ſuperior eſt. A natura autem, cùm medicamentum alimenti naturam habeat, vel familiaritatem cũ aſſumentis corpore: vel huius indoles talis eſt, vt nõ niſi multa vi poſsit moueri. Quòd autem excrementa

Recta curãdi ratio.

Quibus remedijs morbi expugnentur.

Imbecilliora remedia

Victa à morbo.

Victa à natura.

Difficile eſſe iuſtam medicamentorum quantitatem definire. Cap. II.

CVM aliqua ſint medicamenta, quæ non niſi magna quantitate aſſumpta prodeſſe poſsint: vt quæ leuiter laxãt. & quædam quæ non niſi parua quantitate danda ſint: ob eorũ inſignem laxandi vim, vel calfaciendi, vel refrigerandi: quædam verò medio modo ſe habeant. Difficillimũ eſt proinde, medicamentorum quantitatem, vel modum, in tanta medicamentorum varietate, & corporum diſsimilitudine, tamque varia ætatum, tempeſtatum, regionum, locorum, morborum, & humorum euacuandorum ratione, diffinire. Non enim ex æquo omnia medicamenta opus ſuum peragunt: cùm caſsia, manna, tamarindi, pruna, polypodium quercinum nõ niſi magna copia laxent. Contra diagridium, colocinthis, veratrum vtrumque, turbith, elaterium pauca, quamplurimum. Caſtoreum, euphorbium, piper, & quæ ad tertium, & quartum vſque gradum calefaciunt, vel minima quantitate id poſſunt. Neque ſi refrigerare volueris, maiori opus erit opij, vel mandragoræ, vel hioſcyami, vel cuiſlibet narcotici, cuiuſcunque denique quod quartum gradum frigidi attigerit. Sed rhabarbarum, agaricus, ſenna, & quæ ad ſecundum & tertium gradum calefaciunt, vel refrigerãt, ſiccãt, vel humectant (quandoquidem moderatè corpus laceſſunt) mediocri quantitate recipiuntur. Talis autem varietas eſt, quæ ratione aſſumendorum difficultatem incredibilem parit. Quam non minorem percipiet, qui quàm multiplex ſit aſſumentiũ conditio, conſiderauerit. Primũ enim eadẽ non eſt in omnibus hominibus corporis conſtitutio, & temperatura. Alia enim facilè à quouis medicamento immutantur

Vnde difficultas quãtitatis.

Medicamẽtorum diſsimilitudo.

Diuerſitas aſſumẽtiũ.

tantur, alia autem difficillimè : Nam inter homines ſunt,qui ſolo odore medicamentorum laxantium,ad excretionem excitantur : alij autem, ne magna quantitate quidem mouentur. Præterea ætatis, & tempeſtatis diuerſitas,facit,vt idem homo eadem quantitate, & eodem medicamento Vere,Aeſtate,Autumno,& Hieme,puer,iuuenis, vir,ſenex pariter non moueatur. Quòd etiam regionum, & locorũ diſsimilitudo inæqualitatem remediorum poſcat,apparet: Nam qui in regione Auſtrali degunt,mitiori medicamento,& minori quantitate mouentur: quàm qui in Septentrionali. Et ne longiùs exempla petamus : Rutenenſes non drachmis, ſed vncijs medicamentorũ fortium purgantur. Hoc idem accidit Hiſpanis apud Perpinianum: quòd ſeptentrionalibus ventis aſsiduè perflentur. Monſpeſſuli drachmę duæ, vel drachmæ tres Electuarij de ſucco roſarũ ſufficiunt.Auenionenſes medio modo ſe habent inter nos,& Rutenenſes.Pariſienſes,ob regionis humiditatem, aluum ferè ſemper lubricam habent: proinde minori quantitate medicamenti,vel mitioribus purgandi ſunt.Cæterùm ad eandem difficultatem trahemur, vbi ad morbi,vel ſymptomatum naturam conſiderandam peruenerimus. Apoplectici enim, & phrenetici,quibuſque ſenſus ſunt ſopiti,vel mens laborat ob ſenſuum in illis præſentem interceptionem, in his autem occupationem nimiam,irritationem à medicamentis factam non ſentiunt,cumque ob id, ſphinčteres à ſua conſtrictione non ceſſent: fit inde vt vel nullo modo,vel cum difficultate poſsint euacuari : Purgatio contrà facilis in his qui quolibet alui profluuio laborant,conſpicitur. Denique non minor forſan, quàm in præcedentibus,ſeſe offeret difficultas,cùm humorum euacuandorũ aptitudo

Regionum varietas.

Rutinẽſes

Perpinianenſes.

Monſpeſſulani.

Auenionenſes.

Pariſiẽſes.

Morborum vel ſymptomatum natura.

Humorum euacuandorũ aptitudo.

tudo

tudo fuerit nobis diſcernenda. Facilè enim euacuantur humores tenues: vt ſeroſi, quique præterea acres: vt Bilis. tum qui in ventriculo, inteſtinis, & primis venis ſunt, & iam commoti. Difficillimè autem craſsi: vt Melancholia, lenti: vt Pituita viſcida. nec non qui in vltimis venis, quæ circa habitum corporis ſunt, & conquieſcunt. Quare rectè dictum fuit antiquis, difficillimum *Antiquorū opinio.* eſſe quantitatem medicamentorum præſcribere. ſed hoc ſitum eſſe in artificioſa coniectura, vnde prudentiores medici hac in parte, alijs ſunt futuri excellentiores.

Obſeruatione longa, iuſtam medicamentorum præſcribendorum quantitatem, primùm diſtinctam fuiſſe. Cap. III.

OBSERVATIO & experiētia multa nobis declarāt, quæ ratio oſtendere non poteſt. Quis enim ratione inuenire potuiſſet vnquàm, quæ medicamenta Pituitam purgarent, quæ Bilem, quæ Melancholiam, quæ Aquas, aut quæ venenoſa eſſent, aut quæ venenis antipathia quadam aduerſarentur? Nullus certè. Imò ſola experientia, longoque tempore à maioribus, talia primùm fuerunt comprobata: vt & medicamentorum iuſta quantitas, obſeruatione, dehinc artificioſa coniectura, cognita. Nam cùm aliqua non purgare in minori quantitate, experti fuiſſent veteres, maximam quantitatem, auſi ſunt dare: in quibuſdam verò alijs, ex mediocri quantitate ſuperpurgationem eueniſſe intuiti, proinde maximam quantitatem exhibere, poſtea cauerunt ſemper. Collegeruntque inde, quænam medicamentorum quantitas neque maior, neque minor iuſto, pro præſenti negocio, medicis neceſſariò foret vſurpanda. Nec vllus eſt tam exercitatus, qui

τῶν ἀναίτιων inuētio.

Quātitatis iuſtæ inuētio.

Scammonium. *Caſsia.*

poſsit aliam rationem reddere,cur ſcammonij vnciam vnam: vt fit de caſsia,non demus.caſsiæ autem grana duo,vel tria,vt ſcammonij, in laxando aluo non præſcribamus: niſi quòd experientia perſpicuum ſit caſsiam leuiter purgare,ſcammonium autem non niſi vehementer id facere.

Medicamentorum augendorum, vel minuendorum occaſio vnde petenda. Cap. IIII.

Experiẽtia & ratio.

QVAE experientia tradidit, ratio auxit, & confirmauit: vt in quantitate medicamentorum videre licet. Nam poſteaquam maiores noſtri obſeruatione didicerunt, medicamenta certa *Vnde certæ medicamẽtorũ doſes.* quantitate laxare,vel aliud agere, ſingulorũ medicamentorum doſim tradiderunt: vt aliquid certi de ea haberent ſtudioſi,minimam,& maximam indicantes. Vt cùm dicunt, rhabarbari doſim eſſe à ſcrupulo vno ad vnciam vnam: hoc præcepto docent, minorem quantitatem ſcrupulo vno inutilem,maiorem verò vncia vna, periculoſam. Relinquentes à ſcrupulo vno ad vnciam vnam, multas, & intermedias doſium differentias, quas ſa- *Opus ſagacis medici.* gax medicus perueſtigando, in ea inuenienda quantitate,quæ vnicuique foret commoda,ſuum *Vnde particulares doſes colligẽdæ.* opus haberet ſitum. Sed quò faciliùs id perficeret,eam ex peculiari natura ægrotãtis, victu prę-cedente,locorum, & anni aëriſque conſtitutione, & ætatum, & ſexus, & conſuetudinum ratione, & ex humorum euacuandorum natura, locoque in quo collecti ſunt, vel regione per quam educendi, morbique, & ſymptomatum proprietate,viribus aſſumentis,& medicamẽtorum, eſſe colligendam docuerunt. Sed quia hæc clariùs in *Peculiaris ægri natura.* medicamentis laxantibus apparent, ob id ab ijs petamus exemplum. Primùm peculiaris ægri natura conſyderata,facilis ne ſit, an difficilis ad eua-

cua-

cuationes, docebit: vt ſi facilis fuerit drachma ſemis: ſi difficilis, drachma vna, vel duæ exhibeantur. Quare ſi medicus ægrum non nouerit, eum interrogare debet, quomodo ſe habeat ad euacuationes. & Pharmacopolam qui medicaméta ſolet illi propinare: vt quantitatem medicaméti dandi, naturæ ipſius conſuetam edoceat. Quam poſtea prudens medicus augebit, vel minuet, habita ratione eorũ quæ ſuperius dicta ſunt. Victus ratio quæ præceſsit, recrementorũ quantitatem, vel qualitatem manifeſtè docet. Qui enim tenui victu, & exquiſito vtuntur, paucis recrementis abundant. qui verò pleno, multis redundare ſolent: qui pleniſsimo, quàm plurimis. Quare minorem, in eo qui inedia vſus eſt: maiorem autem in eo, qui multo pleniore luxu, medicamẽtorum quantitatem adhibebit: vt medicamentorũ proportio reſpondeat humoribus euacuandis. Qui non exquiſitò victu vtuntur, ſed citra delectum quibuſlibet veſcuntur, alia atque alia quantitate purgandi ſunt. Nam qui fructibus aſtringétibus, vel alimentis fumo, vel ſale ſiccatis, & craſsis, vel aqua pluuia pro potu vtuntur, ventris partes magis conſtrictas habent, & humores minùs fluxiles: quamobrem erit medicamenti quantitas in talibus augenda. Et è contra, ijs qui fructibus laxantibus, aut humidis, aut tenuibus, aut acribus, aut amaris, & facultatem expultricem proritantibus vtuntur, doſis medicamentorum minuenda. Regionum, locorumque natura, communem habet cum anni, aërisque conſtitutione obſeruationem. Quò fit vt vno theoremate dicamus, loca frigida, annique & aëris conſtitutionem frigidam, vel ſiccam augendam medicamentorum quantitaté docere: vt minuenda contraria conſtitutio ſuadet. In ſiccioribus & frigidioribus enim,

Victus ratio præcedens.

Regionum locorumq; natura: anni aërisque conſtitutio.

humores minus mouentur, & in alto deliteſcunt, & conquieſcunt. In calidis vero, & humidis faciliùs mouentur: quia calor facit ad meatuum relaxationem, & humorum motum. humiditas ad faciliorem fluxum: frigus ad conſtrictionem, & quietem: ſiccitas ad pertinaciam. Et quò certius medicamentorũ laxantium quantitatem, in omnibus locis, inueſtigare poſsimus. Sentio non negligendam conſuetudinem eorum, qui in ijs medicinam facere conſueuerunt, quæ ex eorũ præſcriptis in Pharmacopolarum officinis, ſciri poterit. Vel interrogãdi ſunt medici ipſi (quod mihi accidit in Hiſpania) faciendum. Quæ regio cum ſicca ſit, eius incolæ difficillimè mouentur ad excretiones, præcipuè plebæi, potiſsimumq́; apud Perpinianum, quo in loco medicamenta laxãtia præſcribuntur, vt apud Rutenenſes. Hac cautela, præter eam quę communis eſt toti regioni, etiam hominum, qui in ea habitant, peculiarem naturã

Aetas. facilè edoceri poteris. Aetatem conſiderandam in deligenda medicamenti quantitate, etiam habemus neceſſariò. Cùm puerilis ætas ob humiditatem facilè diarrhœa, aut alio ventris fluxũ corripiatur: & ob eupathiam, ſiue mollitiem facilè robur diſſoluatur: quare paruam quantitatem medicamentorum purgantium deſiderat. Iuuenilis verò, cùm ob robur tum ob copiam recrementorum, maiorem. Senes, quibus, tempore iuuentutis adſtricta fuit aluus, & ſeneſcentibus humida eſt, quia facilè diarrhœa vt pueri corripiũtur, & ob virium imbecillitatem eadem cum pueris quantitate euacuandi ſunt. Quibus vero aluus adſtricta eſt in ſenectute, maiori quantitate ſollicitandi ſunt, vt & ætate conſiſtentes.

Sexus. Sexus nonnihil facit: nam mulieres, cùm ſint humidiores, minori quantitatę medicamẽti mouentur, quàm viri.

viri. idem & in eunuchis ſpectandũ: vt potè qui *Eunuchi.* naturam virilem deponentes, muliebremq; induentes humidi redduntur prorſus. Deniq; quicunque multa humiditate ſcatent, vt balbi, ita facilè à medicamentis patiuntur, vt pauca copia illis ſit ſatis. *Balbi.* Conſuetudo etiam longa, medicamẽta *Cõſuetudo.* familiariora reddit: ob id quãtitas eorũ augẽda, vel fortioribus medicamentis additis vel eorum vehementiam augentibus admiſcenda. Tantam enim vim habet conſuetudo, vt quæ etiam venenoſa ſunt alimenta plerunque reddantur, quod videre licet in puella aconito educata: quandoquidem ſolent minus afficere quæ conſueta ſunt. *Puella aconito educata.* Humor qui euacuandus eſt, maiorẽ quantitatem vel minorem docet exhibendam, vt ſi Pituita tenuis euacuanda ſit, ſufficiat agarici drachma vna, niſi in partibus multum remotis poſita ſit. *Humor euacuãdus.* Ad Pituitæ verò viſcidæ, & craſſæ purgationem, drachma vna & ſemis, vel duæ ſumendæ erunt, additis granis aliquot zingiberis, vel ſalis gemmæ, vel caſtorei. Ad Bilis autẽ euacuationem, minor quantitas requiritur, quàm ad Pituitæ, vel ad Melancholiæ: humoris enim coctio, & præparatio minorem quantitatẽ medicamenti poſtulat, ob euacuandi facilitatem. Cruda verò ſi euacuanda ſint, maiorem: ſolent enim difficiliùs euacuationem pati ob craſsitiem, & viſciditatem. A loco in quo humor collectus eſt augendæ vel minuendę medicamentorum doſis indicatio ſuſcipitur. *Locus collecti humoris.* Nam ſi in ventriculo, vel inteſtinis, vel primis venis humor qui euacuandus eſt, collectus fuerit, drachma vna agarici ſufficiet: quæ quantitas non ſufficeret, ſi à capite, vel thorace, vel articulis, aut carne, remotioribus denique venis, vt potè quæ ad cutim ſunt, euacuandus eſſet, Si vomitione materia educenda ſit, minori quãtitate ſollicitanda *Regio per quam educendus humor.*

eſt facultas expultrix, quàm ſi per ventrẽ, vel vrinas. Quod in azaro videre eſt. Azari enim radicis, vel ſeminis ſcrupulus exhibitus in aqua calida, vomitionem excitat: drachmæ duæ ventrem laxant: ſi tenuiſsimè terantur, drachmæ tres vrinã mouebunt: ſi drachmę quatuor, menſes: ſi drachmæ ſex per inferiorem, & ſuperiorem ellebori modo purgabunt. Præſens virium robur medicamentum dandum maiori quantitate, ſuadet. Imbecillitas verò, de quãtitate ipſius nos detrahere, cogit. Facultas expultrix ſopita magni momenti eſt, ad quantitatem medicamentorum determinandam, vt in apoplexia, caro, lethargo, & alijs ſoporiferis affectibus experimur, in quibus maxima quantitas medicamenti parum euacuat: quemadmodum etiã in phrenitide, & alijs morbis, in quibus mens occupata eſt, & excrementa ſurſum trahuntur. Hactenus perſecuti ſumus indicationes ſumendę medicamentorum quantitatis, quæ tantum ab ægro, vel ipſius circunſtantijs habetur. Supereſt vt præſens caput abſoluamus in ea perueſtiganda, quę à medicamẽtis, eorumq́; viribus ſumitur: vt minorem fortium, maiorẽ autem debilium quantitatem prǫſcribamus. Virium autẽ perquiſitio optimè fiet, ſi, cùm medicamentorum alia ſimplicia, alia compoſita ſint, ſimplicia ita conſiderauerimus, vt præter naturã quam habent à ſua ſpecie: verbi gratia, quod hoc vel illud ſcammonium vel rhabarbarum ſit, vel ſenna, etiam loco vnde erunt progenita, aliquid tribuamus. Orientalia enim omnia maiorẽ habere vim nemini eſt dubium; nec non ætas eſt animaduertenda: cùm ætate ſecundum aliquas qualitates augeantur, ſecundum alias diminutionem patiãtur, vel prorſus earum iacturam. Hoc manifeſtiſſimè apparet in caſsia recenti, quæ ob ſuam largam

Azarum. *Præſens robur.* *Imbecillitas.* *Facultas expultrix ſopita.* *Roboris medicamẽtorum perquiſitio.* *Simpliciũ.*

gam humiditatem mediocri quātitate ſuperpurgationem facit: antiqua verò corpus alit, & minimè ventrem mouet. Non minus in oleo, quod vetuſtate acrimoniam acquirit, & ſiccandi vim, relaxandi autē amittit. Lachrymę recentes emolliunt, antiquæ vim emolliendi perdunt, digerēdi acquirunt. Semina frigida maiora, & amygdala recentia refrigerant, & humectant: vetuſta calefaciunt, & ſiccāt. Caſtoreum, thapſia, balſamum, poſt duos annos, vim ſuam amittunt. Compoſitorum verò ratio, in componendi modo, ſimpliciumque ex quibus componuntur, iam explicata conditione, tota eſt ſita, nec non ætate. Theriacā enim ſciūt omnes, annis amittere vim incraſſandi, ſiccandi verò, & calefaciendi acquirere efficacitatem. Ergo, vt vires medicamentorum præparatorum in officinis, perſpici poſsint, Pharmacopolarū & doctrina, & probitas eſt cognoſcenda. Solent enim alij meliùs: alij deteriùs præparare medicamenta: alij alia medicamenti præparatione: alij melioribus medicamentis vti conſueuerunt. Ob id & deſcriptiones medicamētorum, & ſimplicia quibus vtuntur, medicus diligenter animaduertere debet. Nam & in quibuſdam cōpoſitionibus, vt Catholico, & Syrupo roſato laxatiuo ſcammonij, vel diagridij partem aliquam addunt: cùm vt aliorum ſimplicium imbecillitatem, prauamq; cōpoſitionis præparationē tegāt, tum ſuis medicamentis fucum quendam addant.

Compoſitorum.

Præparatorum in officinis.

In quibus medicamentis magis religioſè quantitas ſit conſideranda, & in quibus minus. Cap. V.

MEDICAMENTA omnia, quæ noſtrum corpus afficere poſſunt inſigniter, poſtulant ſui quantitatē religioſiùs exhiberi, in alijs ea minus eſt conſideranda. Cùm autem medi-

camẽta omnia primò ſeſe nobis offerant,vel tanquã interna vel tanquã externa: quia hæc minus periculi habẽt,ideo quod iã dictum eſt, citra amplioré explicationẽ,hac in parte,ſatis eſſe poterit. Sed cùm nullũ ſit internorũ, in quo aſſumendo de vita agi non videatur, eã de cauſa, attentionis in his multo plus requiretur. Non tamen quòd internorum vna appellatio, vnicam quantitatem poſtulet,imo noua ſeſe offert hic denuo faciẽda diſtinctio: vt quæ ventrem laxant immoderatè, doſim permittunt paucisſimam: ventrem enim agitando, vel nimium laxando vires deijciunt: ob id eorum quantitas maior eſt vitanda. In ijs verò quæ minus laxant, vel conſtringendo,vel leniendo,vel trahendo, minus accuratè quantitas eſt obſeruanda.Porrò in Antidotis,& Arteriacis, & Colicis,quia hæc omnia opium recipiunt,potisſimum cùm recentia ſunt, minorem copiã recipere eſt neceſſarium. In iiſdem compoſitionibus antiquis, minus periculoſa maior quantitas erit. Antidota,quia mediam naturam habent inter nos & venena, plus,quàm reliqua,habent periculi. Quam ob cauſam,theriacam pueris dare, prudenter Galenus prohibuit. Quod ſi danda foret,certè à ſcrupulo ſemis, ad ſcrupulum vnũ tantum eſſet præſcribenda. Idque in valde ſenibus non minus eſt obſeruandum: cum non minus,in his, periculoſa ſint recentia medicamenta parata ex opio, quàm in pueris: quia cùm parum calidi innati habeant, facilè extinguitur magna eorum medicamentorum quantitate. Item medicamẽta omnia,quæ ad quartum gradum vel calefaciunt, vel refrigerant,minori quantitate ſunt vſurpanda ob inſignem eorum vim agendi. Religioſè etiam quantitas venit obſeruanda, eorum quæ valde cara,aut fœtida: denique quibus ſapor,vel odor eſt in-

Externa. *Interna.* *Laxantia immoderatè.* *Parum laxantia.* *Opium.* *Antidota.* *Theriaca.* *Parata ex opio recentia.* *Ad quartũ gradum agentis.* *Cara.* *Fœtida.*

ingratus. In Mitioribus autem remedijs, & imbecillioribus, familiaritatemque habentibus cũ corpore, & ventriculo gratis, minus religiosè exhibentur. Nos, ob eam cauſam, in hoc libro, rudi vt aiunt minerua, quantitatem ſimpliciũ, & compoſitorum medicamentorum docebimus, & miſcibilium, quam debent habere ad inuicem proportionem, pro remediorum formis, & ſcopis. Nam exquiſitiùs doceri non fas eſt, ob corporum, & affectuum maximam differentiam.

Mitiora.

Præſentis opuſculi argumẽtum.

Quando in medicamentis iuſta proportione componendis, æqualitas miſcendorum, vel inequalitas ſeruari debeat. Cap. VI.

MEDICAMENTA, quæ in vſum veniunt, rarò ſola, & per ſe vſurpantur: ſed aliquibus permiſcentur: vel vt conſeruentur, vel vt cõmodiùs exhibeantur, vel quę periculoſa ſunt, tutiùs adminiſtrentur, vel quę parum efficacia ſunt, efficaciora fiant, vel quæ ingrata ſunt magis grata reddantur linguę, palato, ventriculo, vel ad certam formam medicamentorum reducantur. Sed quia aliquando quæ commiſcentur ſimilia ſunt, & ex æquo affectui, cauſę, & ſymptomati aduerſantur, & pariter corpori, & parti conueniunt, & materia apta eſt formæ inducendæ: tunc in eadẽ proportione, & menſura æquali definiuntur: & econtra, ſi qua iſtarum conditionum deſit, non æquali menſura, vel pondere permiſcentur: illudque factum eſt in compoſitione Baſiliconis: quæ Recipit ceræ, picis, reſinæ, adipis tauri, vel eius loco olei æquales partes. Hæc ſimplicia, quia ex ęquo ſuppurationem iuuant, ob id ęquali pondere permixta fuerunt. Adde quòd hæc compoſitio nullam materiam deſiderat, vel ad conſeruationem, vel ad formã inducendam, ſunt enim

Quare miſceãtur medicamẽta.

Aequali quantitate miſcenda.

Inæqualitate miſcẽda.

Baſilicon.

ex eorum numero, quæ facilè non putreſcunt: quia pinguia,& viſcoſa ſunt, & ipſa formam vnguenti liquata ſimul conſtituunt, addiq́ue ſolent vnguentis,vel emplaſtris ad inſpiſſationem,& ad vnguenti, vel emplaſtri formam inducendam.

Minus ſco-pũ ſpectan-tiũ plus ali quãdo eſſe accipiendũ

Euenit aliquando,vt medicamenta, ob æqualem efficacitatem ſimplicium ex quibus componuntur,ex æquis deberẽt conſtare quidem partibus: ſed quia amara, aut alio modo ingrata ſunt, ad dulcorem inducendum,vel mel,vel zaccharum, vel ſappam,vel aliquid aliud tale deſiderant,maioriq́ue copia,licet nihil, vel parum ad effectum ſint profutura aliquando. Vt in Theriaca diateſſaron euidentiſsimè apparet: quæ recipit gentianæ,baccarum lauri,myrrhæ,ariſtolochiæ rotundæ, ſingulorum vncias duas, mellis vero libras duas. Sunt enim amara, & ingrata valde omnia, proinde ad dulcedinem his inducendam, mel in maiori quantitate eſt poſitum, tum etiã vt opiatæ,vel confectionis formam induceret. Quod ſi eorũ quæ in compoſitionẽ ingrediuntur, vnum, vel plura morbo, omnium reliquorum maximè conueniant:ea quantò ſunt conuenientiora,tanto maiorem ſui quantitatem dabunt. Vt videre eſt in compoſitione Philonij, in qua opium, caſtoreum, & reliqua quæ ipſum perficiunt, quia diſsimilia ſunt, nec ex æquo conuenire poſſunt, non æquali quantitate recipiuntur.Piperis enim, & hyoſciami añ.drachmæ viginti ponuntur:cum opij drachmę decem,croci drachmæ quinq;,ſpicæ,pyrethri,euphorbij añ.drachma vna, addantur tantum.

Cõmodioris maiorem quantitatẽ eſſe accipiendam.

Philoniũ.

Quæ quantitate reliqua medicamenta in compoſitione ſuperare debeant. Cap. VII.

AGITVR, cum medicamentorum, alia quantitate ſuperent, alia ſint inferiora in cõpoſitionibus, de illis primùm agemus. *Cauſa maioris quãtitatis.* Dicemusq́; id fieri, vel qua ratione formam dant, & vice materiæ ſunt toti medicamento, vel præter id etiam affectui, & præcipuè ad eum expellẽdum actioni, vel etiam tantum morbo, aut præſenti morbi occaſioni potiſsimum apta ſunt, vel eorum vis nulla, vel pauca eſt, niſi ſub grandiori mole. Ergo hoc commune & vniuerſale præceptũ *Præceptũ.* erit in omnibus remediorum formis parandis, vt quæ materiæ naturam referunt, & formam medicamentis inducunt, vel ad conſeruationem reliquorum adhibentur, quantitate reliqua, vel ſingula, vel omnia ſimul, ſuperent, vt ſaccharum, & mel in ſirupis, electuariis, confectionibus: oleum, & cera in vnguentis: lithargyrium verò, pix, reſina in emplaſtris: Aloë in pilulis. Præterea, ſi qua ſint *Materiam dantia & vim.* à quibus, prẹterquàm quòd materiæ vices gerũt, potiſsimum dependeat operatio (quod ſtudioſè in multis compoſitionibus obſeruatum fuit) ea quantò pluribus de cauſis erunt conuenientiora, tantò maiori quantitate reliquis potiora erunt: vt in compoſitione Hieræ picræ videre *Hiera picra.* eſt, quæ recepit azari, cinamomi, croci, ſpicæ nardi, maſtichis, Xyobalſami añ. drachmas ſex aloes drachmas centum. Cæterùm ſi quod ſit *Præcipuũ totius cõpoſitionis medicamentũ* à quo tota agendi vis pendeat, & quo in ſcopum potiſsimum collimemus, reliqua verò tantum vel ad verò tantum vel ad inciſionem, vel ad tenuationem, vel ad deterſionem, vel corrobationem ventriculi poſita ſint: illud iure optimo primas, tunc temporis, etiam ratione quantitatis, obtinebit. Quod in præcedenti Hieræ picrę exemplo videri potuit, ſi quis opus dandæ formæ medicamento non ſpectet, quia à ſola aloë tota

purgandi

purgandi vis penderet, ipſa copia longè reliqua ſuperauit. Idem contingit, eademque ratione, in Hiera colocynthidos: reliquis enim medicamentis, quanta aptitudine præſtantior, tanto pondere ijs eſt ſuperior colocynthis. Recipiuntur enim hîc medullæ colocynthidos mollis vnciæ ſedecim, chamœpyteos vnciæ ſex, florum iunci odorati, vel radicum, vel caulium vnciæ tres, caſsiæ, cinamomi, ſpicæ nardi, myrrhæ añ. vnciæ quatuor, croci exagia ſeptem, opopanacis vnciȩ tres, piperis longi, & nigri añ. vnciæ tres, marrubij, ſtechados añ. vnciȩ ſeptem, gentianȩ agarici añ. vnciæ quinque, ſagapeni vncia vna, mellis quod ſufficit ad excipiendum, & dulcorandum. Talis deſcriptio reperitur apud Galenum libro de Paratu facilibus: in qua compoſitione, colocynthidos vnciæ ſedecim recipiuntur, cùm aliorum medicamentorum pondus maximum ſit tantùm vnciarum ſex. Quod ſi à pluribus medicamentis dependeat actio: ea pondus minus neceſſariorum, ſuo vincere debent. Secundum hanc rationem agaricus, turbith, colocynthis, carthamus in remedijs ad Pituitam purgandam ſuperant ea, quæ alios humores purgare poſſunt: vt in Bilioſis ſcāmonium, & rhabarbarum, in Melancholicis thymus & epithymus: & hoc ita ſimpliciter pronunciamus, quatenus ad vnum tantum humorē euacuandum medicamentum aliquod paratur, vel præſcribitur. Nam ſi plures humores ſunt euacuandi, animaduertere oportet qui illorum magis coctus ſit, aut qui ſit in vijs ductuum, etiam ſi coctus non ſit, euacuationi deniq; paratior, aut qui magis vrgeat: in eoque caſu nos maiorem copiā eius medicamenti quod talem humorem euacuat, non neglectis alijs humoribus minus vrgentibus, vel paratis minus ad excretionem, ponimus

Hiera colocynthidos.

Quādo plura in cōpoſitione excellunt vi.

Quādo plures humores ſunt euacuandi.

mus. Humores enim ſimul permixti non facilè ab vno medicamento trahuntur. Hoc in febribus cō poſitis, & ſpurijs conſueuimus facere: vt cum tertiana ſpuria curanda eſt, agarico, & rhabarbaro vtimur: maiorem tamen rhabarbari copiã, quàm agarici: quia Bilis citiùs coquitur, & quia magis vrget ſua tenuitate, & caliditate, in prima euacuatione ponimus. In declinatione verò plus agarici, quàm rhabarbari. Rhabarbarum infuſum intelligo, cui maiorem quãtitatem incidentium, & attenuantium vt cinamomi, & ſpicæ adiungimus in principio propter obſtructiones, quæ tūc maiores ſunt quàm in declinatione. In compoſitis verò febribus, & in quibus Bilis peccat, ea magis euacuanda eſt, & primò. Pituita autem quia lenta, & viſcida tardiùs concoquitur, & proinde poſtremò euacuanda. Porrò ſuperãt reliqua medicamenta quantitate, quę ſub magna mole vires habent imbecilliores, quales ſunt omnes ferè flores, & omnia medicamenta temperata: ſed hoc faciendum eſt, ſi forma medicamenti non prohibeat. Nam pilularum forma, ſub parua mole, vires fortiores continere debet, ne moleſtum ſit ægrotanti pilulas tam multas deuorare. Quare Flores, neque alia medicamenta imbecilliora poni debent in pilulis: quia ſi in magna quantitate ponantur, molem medicamēti augendo, vires eiuſdem minuent: vnde doſim pilularum cogeremur augere, quod ægrotantibus eſſet admodum moleſtum. Fructus idem faciunt in pilulis, proinde in eis non ſunt ponendi: Id ſimiliter de alijs formis remediorum intelligendum eſt. Verùm hæc hactenus, de ijs quæ in medicamentis compoſitis primas tenere debent. Sed non eſt prætermittendum, reliquorúmne aliqua ſint, in quibus ordo, poſt primũ locum, etiam ſit obſeruandus, vt alijs ſe-

Humores permixti. *Imbecillia.* *Pilulæ.* *Flores.* *Fructus.* *Quæ primũ ordinē deinceps ſequuntur in præſcriptis*

ſecundas, alijs tertias, & ita deinceps dare oporteat, ad quod ſatis erit addidiſſe, vt ſi prçter ſcopũ purgandi præcipuũ, detergẽdum & incidendum ſit, maiorem tamen inciſionem requirat affectio, incidentia tunc detergentia ſuperent: contra autem fiat, ſi magis detergendum ſit: vt ſemper ad id quod magis vrget, ſcopũ noſtrum dirigamus: non neglecto tamen eo quod minus vrget, vel ſine quo aliud fieri nõ poteſt, vel minus bene fit.

De his quæ minori quantitate ſumenda ſunt.
Cap. VIII.

MINORI autẽ quantitate ſumuntur omnia medicamenta, quæ vel ingrata, vel nimium cara ob raritatẽ, vel nimiũ efficacia ſunt, vel aliquid veneni habẽnt, vel tantum præcipuorũ medicamentorũ actionem aut caſtigant nimiã, aut ope egentem iuuant. Ingrata autem eſſe poſſunt vel ob odorem, vel ob ſaporem, vel ob conſiſtentiam. In internis itaq; remedijs, hæc quidẽ eſſent fugienda: ſed ſi, ob eorum vſum neceſſarium, quandoque ſint vſurpanda pauca, eademque caſtigata in cõpoſitionem debent inijci. Talia autem ſunt, ratione odoris, quę fœtidũ ſpirãt, vt aſſa fœtida, caſtoreum, galbanũ, opopanax, euphorbiũ, ſagapenum, & aliæ lacrymæ acres. Ex herbis, ſabina, ruta domeſtica, & agreſtis, pulegium, mentaſtrum, anagyris. Sapore autẽ ingrata ſunt, quæ acria, amara, nitroſa, vel acida exiſtunt. Acria, vt euphorbiũ, thapſia, pirethrum, ſynapi. Amara, vt colocinthis, ſuccus abſinthij. Nitroſa, vt nitrum. Acida, vt ſuccus limonum, omphacium, acetum. A Conſiſtentia ingrata ſunt viſcus, & viſcoſa omnia, item pinguia, quòd ventriculum ſubuertant. Rara, & quæ magno pretio vendũtur, vt moſcus, ambra, ciueta, balſamum. Hæc omnia in quantitate

Ingrata.
Fœtida.
Sapore ingrata.
Acria.
Amara.
Acida.
Ingrata cõſiſtentia.
Rara.

tate parua poni debent, cùm ob raritatẽ, & pretioſitatem, tum ob odorem inſignem, ob quẽ in aliquibus affectibus, & in nonnullis hominibus fugienda ſunt, vt quæ caput feriũt, & mulieribus afferant vteri præcipitationem. Nimiũ efficacia, *Nimium efficacia.* quòd immoderatè corpus noſtrũ immutent, vel alio modo afficiant, qualia ſunt ea quæ ad quartũ vſq; gradũ vel calefaciũt, vel refrigerãt, aut prorſus vitanda, aut parciùs aſſumenda. Idem venit faciendum in ijs, quæ tota ſubſtãtia corpori noſtro *Venenoſa.* aduerſantur, vt venenoſa qualis eſt caro viperarum, ſcorpionum, cantharidum, & pleraque alia. Mineraliũ quidem aliqua ſunt, quæ, & tota ſub- *Mineralia.* ſtantia, & agendi vi immoderata periculũ creãt: eiuſmodi eſt lapis cyaneus, qui ventrem ſupra modum laxat, & cruſtas excitat: vitreolum ſua vehementi acrimonia erodit: alumen immodicè adſtringit: ſulphur vero nimium exſiccat, itaque præcedentium normam ſubibunt. Quæ porrò ad *Caſtigãtia.* caſtigationem malignorum medicamentorũ adhibentur, paucam tantum ſui copiam permittũt, vt caſtoreũ opio adiunctum non æquali proportione poni debet, ſi ad caſtigationem opij tãtum admittatur. Quod ſi ex æquo cõueniant affectui, *Aequè iuuantia.* vt ſi materia attenuanda, & dolor ſedandus, pro partis etiã natura, æquali menſura cõmiſcentur: ſed in parua tantũ quantitate, ob eorũ inſignem vim. Quod quidẽ in colico affectu ob materię fri- *Colicus affectus.* giditatem, ad flatuũ verò, diſcuſsionẽ, & ſenſum obtundendũ obſeruari ſolet. Id in vehementiſsi- *Caſtoreum in auriũ doloribus.* mis quoq; auriũ doloribus faciendum, in quibus, ob ſenſum auditus, caſtoreũ cõfert quã plurimũ. Idem de croco, & myrrha ſentiendũ eſt, quando ad caſtigationẽ opij adduntur: crocus in ijs affe- *Crocus.* ctibus, in quibus & concoquere, & ſomnũ conciliare oportet: myrrha verò vbi detergere: vt *Myrrha.*

Aperiētia & deducentia. in vlceribum renum, & veſicę. Aperientia autem, & deducentia minori quantitate, quàm alia quæ deducuntur poni debent, niſi ex æquo affectui, vel corpori, cum reliquis conuenirent. Sunt verò deducentia medicamenta, quæ vim medicamēti purgantis, ſua partium tenuitate, ad renes, vel veſicam vel iuncturas, deducunt. Ad iuncturas quidem: vt hermodactyli, ſemen rutæ, radix penthaphyli. *Cientia vrinas.* Cientia vrinas etiam commodiſsimè interdum medicamentis laxantibus admiſcentur: ſed non pari menſura, atque ſi ad propriũ opus, hoc eſt ad mouendas vrinas deſtinarentur. Purgationem enim potius alioqui minuerēt, humoris motum reuocando ad renes. *Deducētia ſimul & purgantia.* Quod ſi deducentium aliqua ſint, quæ vim aliquam purgandi, præterquam deducendi, habeant, ea largiori quantitate, ſi imbecillius euacuantibus miſceantur, quã quæ ſimplicē deducendi vim obtinent vſurpabuntur. *Hermodactyli.* Id in hermodactylis videre eſt: qui creduntur deducere vim medicamenti ad iuncturas, ſimul & ab ijs educendi humores vim habere, quod tamē non facit ſemen rutæ agreſtis, aut domeſticæ, aut radix penthaphyli. *Operationē facilitātia.* Idem iudicium eſto de facilitantibus operationem: vt zingiber, & ſal gemmę, agarici, & turbith operationem faciliorem præſtant: faciunt enim vt pituita craſſa celeriùs faciliusque trahatur, & purgetur: Zingiber quidem attenuando, & incidendo, citra reſiccationem magnam: Sal autem gemmæ attenuando, incidendo, & facultatem expultricem irritando, Pituitoſorum medicamentorum operationem augent, & accelerant: ſed ſemper maior quantitas ſalis gemmæ, quam zingiberis, dum multũ euacuare volumus, apponenda: ob id zingiber à granis tribus, ad grana ſex in pituitoſis medicamentis. Sal gemmę verò à granis ſex, ad ſcrupulũ vnũ,

pro drachma vna agarici admiſcentur: In turbith verò ſufficit ſcrupulus ſemis zingiberis, vel ſalis gemmæ. In colocynthide verò grana tria: quia iſta duo ſua nimia acrimonia dyſenteriam excitare ſolent, quòd idem facit ſal gemmæ. Proinde potius in lacte infunduntur, vel muccilagini gummi tragacanthi, vel muccilagini pſillij: vt eorum tenuitas craſsitie muccaginis caſtigetur. Caſtoreum etiam ſupradictis Pituitoſis additur eadem proportione. Rhabarbarum iuuatur, aut potiùs caſtigatur, cum de obſtructione metus eſt, ſpica nardi, cinamomo, ſchœnantho, ſpica celtica, alijsque aperientibus, attenuantibus, & odoratis additis. Quorum omnium eadem menſura non eſt. Cinamomum enim propter odoris, & ſaporis gratiam quam habet, in maiori quantitate imponi poteſt: videlicet pro drachma vna rhabarbari, cinamomi à granis tribus ad ſcrupulum ſemis. Caſsia ſiue cinamomum craſſum minus laudatur in caſtigando rhabarbaro, adſtrictionis enim cuiuſdam eſt particeps & paucã in attenuando vim habet. Spicæ, cuius parum ſuauis & gratus eſt odor, vſus negligendus eſſe videtur, vel ad grana ſex tantum aſſumenda pro drachma vna rhabarbari: adeo enim moleſtus & ingratus eius odor eſt, vt nauſeam faciat, & vomitionem excitet. Spica porrò Celtica, ſchœnanthum propter maiorẽ partium tenuitatem, in parua portione poni debent: quo fit vt à granis tribus, ad grana quatuor tantum, pro drachma rhabarbari recipiuntur. Si enim maior eorum quantitas admitteretur, vrinas prouocando, & ad renes ab inteſtinis deriuando materiam, ſua tenuitate partium, vt antea dictum eſt, purgationem impedirent, potius, quã iuuarent. Augenda eſt igitur horum quãtitas, pro tempore morbi quo dantur, & pro natura ægro-

Colocynthis.

Rhabarbarum.

Cinamomum.

Caſsia ſiue cinamomũ craſſum.

Medicorũ praua opiniones. tantium,& morborum. Quòd ſi ob medicorum malè receptam & inueteratam opinionem, quæ ſi omnino reſcindi nequit, vt minus tamen mali poſt ſe trahat eſt curandum, vel conſuetudinem ægrotantis, Rhabarbarum in principio febrium intermittentium propinare neceſſe ſit. plus cinamomi tunc quam in declinatione Infuſioni adhibebitur: vel ſi ante vſum Syrupoιũ aperientium obſtructiones detur, maior quantitas exhibebitur. *Aegri natura.* Aegri quinetiam conſtitutio,ſiue natura quæ venas anguſtas habet, maiorem portionem cinamomi monet admiſcendam:vt & morbus qui cũ obſtructione eſt,vel ſcirrho, vel cum tumore frigido, aut denique cum bilis craſſa, pituitæ permixta,euacuanda erit. Si veiò morbus cum *Cinamomũ* defluxione ſit,vel cum ſanguinis reiectione, aut cinamomo prorſus abſtinere, aut exiguã eius portionem aſſumere ſatius erit: propterea quòd cinamomum & fluxiones excitat,& fluxum ſangui*Spicanardi* nis: in eoque caſu magis laudatur vſus ſpicæ nardi, quæ fluxum compeſcendi vim habere depræhenditur.

Quibus menſuris,menſurarumq; notis hodie paſsim medicamenta præſcribantur. Cap. IX.

Quomodo circũ ſcribãtur medicamentorum doſes. ANTEQVAM ad ſingulorum medicamentorum ſecundum genera doſes veniamus,operæ pretium mihi facturus videor, ſi prius menſuras, menſurarumque notas, quibus paſsim vtimur in præſcribendis medicamentis, in tyronum gratiam,breuiter perſtrinxero. Sciendum igitur eſt ſimplicium,& compoſitorum medicamentorum quantitatem circumſcribi, vel pondere vel *Pondus.* numero,vel menſura. Pondere vt Libra, Quartario, Vncia,Drachma,Scrupulo, Grano. Quæ tali ſeſe habent ad inuicem ratione,vt Libra,quatuor

quar-

quartaria contineat: Quartarium tres vncias: Vncia octo drachmas: Drachma tres ſcrupulos: Scrupulus grana viginti quatuor apud omnes antiquos, & probatos authores: Hodie tamen inualuit apud Pharmacopœos pertinacia, quam à ſuo Nicolao contraxerunt, vt in viginti grana tãtum diuidant ſcrupulum. Sed de his exactiùs hoc loco dicere non eſt animo: cum hic ſcopus ſit tantum docere iuuenem medicum, ita ſuas præſcriptiones facere, vt aptè, & commodè à Pharmacopœis intelligi poſsint, & confici. Characteres communes, quibus paſsim iſta pondera breuitatis gratia, notantur, tales ſunt, *Characteres põderũ.*

Libra	lib.	Drachma	ʒ
Quartarium	4.	Scrupulus	℈
Vncia	℥	Granum	Gr.

Ergo ſi vnum tantum iſtorum ponderũ velimus, ponimus lib.j. 4.j. ℥.j. ʒ.j. ℈.j. G.j. ſi dimidiam partem tantum, primùm notam ponendo eius quod volumus, ſemis deinde, quod hac nota ß. ſignificabimus, ſubiũgendo, exprimemus, vt lib. ß. Idque in omnibus erit facere, præterquam Grano, quod omnium ſit minimum, ſuique diuiſionem non patiatur. Si quis plura velit, notam ponendo eius ponderis cuius opus habet, ſubiungit j.ß. vel ij. vel iij. vel iiij. vel v. vel vj. & ita deinceps. Satiusq; exiſtimo, his priſcorum latinorum numeris vti, quàm ea quam Ciphram vulgo appellamus, quæ ab Arabibus creditur cum huiuſcemodi characteribus ad nos perueniſſe. *Latinorũ numeri.* *Ciphra.* Ratio autẽ hæc ad id me mouet: quòd duo ſint characteres ponderum, qui figura cum duobus illorum conueniant, Quartarij videlicet, & Drachmæ. Vnde error creari poſſet: vt ſi quis ſcribere vellet Quartaria tria, in hunc modum 4.3. vel Drachmas duas, in hunc ʒ.2. quadraginta tria, &

triginta duo alter ſcripta exiſtimare poſſet, ſi diſtinctio in medio prætermitteretur, quod inter ſcribendum nimium frequenter accideret. Pręterea eſt notandum, eſſe obſeruatu dignum, vt com modiſsimè omnia ſcribantur, vt ſi 4. ij. velimus, potius per lib.ß. exprimamus, ſi ℨ.iiij. potius per ℥.ß. ſi ℈.j.ß. potiùs per ℨ.ß. quantum fieri poterit, maiorum ponderum notis pro denominatore vtentes, tantoque numeratorē minuentes, quanto denominator erit factus ſuperior. Quòd ſi ſeſe offerret aliquando neceſsitas, lib.j. ſumere & ℨ.iiij. mallem ad vnum denominatorem reducere, diuidendo maiorem per numerum rationis, quam ipſum habet ad minorem, id quod ſupereſt addendo: vt Libra drachmas 96. valet: præterea quatuor erant, quæ additæ ℨ. C. perficiunt. Quòd Galenus fecit in compoſitione Hieræ picræ, in qua ponit aloë ℨ.C. Certū eſt tamen, aliquando apud antiquos legi, vt apud Paulum, Doſim alicuius medicamenti, cum duplici denominatore: & recentiorum, apud Nicolaum frequentiſsimè. Sed ſcito, id factum eſſe, dum ob nimiam molem medicamētum aliquod ſecandum haberent, tunc enim ſe aliquando offerebat facienda, Doſis alicuius, talis diuiſio, quā deinde ad vnam denominationem non reduxerunt, vel negligentia, vel quòd ob paruitatem minoris denominatoris, eſſet futurus immenſus numerator magni denominatoris, ſi is diuideretur. Melius autem fecerunt illi antiquorum, qui nō iſtis notis, ſed ipſis nominibus ſunt vſi. Quos ſi imitaremur, forſan melius, & tutius cum ægris ageretur. Sed ne nimium ſuperſtitioſi videamur, cōmunem morem ſequemur, diligenter animaduertentes, ne quid incommodi per incuriam, detur. Numero item metimur, ab vnitate ad mille vſque, vel vltra progredientes

Commodè ſcribenda eſſe omnia

Ad vnum denominatorē omnia eſſe reducenda.

Antiquos vno denominatore nō ſemper eſſe vſos.

Bonus antiquorum mos in præſcribendo.

Numerus.

gredientes,ſcribendo Nu.j.vel ij. vel iij. vel Paria. *Paria.*
ſic notantes. j. ij. vel iij. vel iiij. & ſic vtrobique deinceps.Menſuram verò (quanquam commune *Menſura.* nomen ſit omnibus menſuris, ponderibus,numeris,& liquidorum, & ſolidorum) pro vna tamen tantum forma metiendi,quæ deinde,pro ratione inſtrumẽti quo metimur, ſui diuiſionem patitur, dum vel plicato brachio, vel plena manu , vel in digitos acuminata ſumitur , ſeparatim vſurpam⁹. Maximam menſurã Faſciculum appellamus, quã *Faſciculus* brachio altero complicato metimur . Secundam quantitatem, quæ ſit quantum manus capere poteſt,Manipulum vocamus, quam hac nota M. ex- *Manipulus* primimus. Minorem Pugillum nominamus, quæ *Pugillus.* fit digitis ſimul in extremitate compreſsis , nota eius eſt P. Quæ ante dicta ſunt de numeratoribus in ponderibus,huc reuocentur,vt ſi his dimidiatis vti velimus,vel multiplicatis,commodè,& ſcienter id facere poſsimus. M.enim j.vel j.ſ. vel ij.ſcribimus. De Faſciculo,& Pugillo idem intellige. Non mihi videtur, in numero menſurarum prætermittenda Mica , quo genere menſuræ vſus *Mica.* eſt Galenus libro de Antidotis , cum in antidoto Prophylactico Apollonij ficubus,nucibus, & folijs rutæ *ἁλός χόνδρον* hoc eſt Micam ſalis adhiben- *χόνδρος.* dam dicit . legitur & *λιβάνου χόνδρος* hoc eſt thuris Mica,apud Dioſcoridem,& Galenum.Ita vt inde pateat,hanc menſuram vſurpatam in rebus , quæ ſolent facilè in particulas æquales Grano friari: vnde etiam vulgus per Granum exprimere ſolet, dicendo Granum ſalis , vel thuris , & re vera reſpondent melius ſignificationi.*χόνδρος* quod Granum ſignificat . Sed ne confuſio ſequeretur cum ea menſura, quæ pondere penditur , & Granum appellatur, Micam verterunt Latini, quæ propriè *ψιχὰ* Græcis dicitur. ſed ferè vſurpant in plurali, *ψιχία.*

cum medicamenta præſcribunt, vt ad reliqua recipienda, dicent μετὰ ψιχῶν cum Micis panis, hoc eſt multa Mica friata, à minutatim enim frangendo, quòd eſt Græcis ψᾶν ψιχὰ & ψίχιον dicitur. verum apud Latinos, etiam in ſingulari numero, vel Mica vna, vel id quod præter cruſtā eſt quòd minutatim frangi poſsit, ſignificari poteſt. Sed facile eſt videre, vbi hoc, vel illo modo vſurpetur.

Liquidorũ menſura.

Libra menſuralis.

Prętera licet olim liquida proprium metiendi modum haberent, Libram quam menſuralem appellamus, quæ ſecundum tres dimenſiones metitur, quæ in ſuas partes etiam, Sextaria videlicet, Cyathos, Cochlearia diuiditur, certo etiam numero ab alijs continetur: tamen quia fuit ſemper multa varietas, & hodie eſt in eo Libræ genere, ponderalem Libram malumus vſurpare, ad maiorem certitudinem.

Libra ponderalis.

Quæ põdere menſurentur.

Liquida ergo menſurabuntur Libris ponderalibus, & Vncijs, rarò Drachmis, niſi medicamenta ſint nobiliſsima, vt balſami ſuccus, aqua angelorum vulgo dicta, & fella in collyrijs, & alijs formis, in quibus talia vix. ʒ. ß. excedunt.

Quæ numero.

Interdum etiam minimam illam quantitatẽ guttis exprimimus vna, vel duabus, aut tribus: aut communiter hac formula loquendi vtimur aceti, vel olei, vel vini parum.

Quæ menſura.

Libris, vel Librę partibus menſurantur herbæ, & radices ſiccæ, flores, ſemina, ſucci, lacrymæ, cortices, metallica, & alia quęcunque ſupradictorum, alijs etiam menſuris poſſunt menſurari. Numero verò fructus, & potiſsimum legumina maiora, vt fabas, cicera etiam aliquando, metiri poſſumus. Faſciculis herbas recentes damus, vt in balneis. Manipuli etiam herbarum, & radicũ recentium. Pugilli verò florum, cerealium, & leguminum præſcribuntur. Igitur medicamentorum potiſsimum internorum, non ſolum nomen ſed & certam quantitatẽ deſignamus

mus, ægro exhibendam : niſi tantum alicui compoſitioni forma danda fuerit. Tunc enim plerunque, quia res ſub viſum cadit, iudicio Pharmacopolę permittimus quantitatē medicamenti, quod formæ dandæ deſtinamus, vt ſacchari, vel olei, vel ceræ, ſcribendo Sacchari quantū ſufficit, vel olei, vel alius cuiuſpiam cuius opus fuerit. *Pharmacopæi iudicio relinquēda quantitas.*

Qua quantitate Radices in quibuſlibet remediorum formis præſcribantur. Cap. X.

VNIVSCVIVSQVE medicamenti quantitas, qua ipſum menſurari debeat, cognoſcenda, quæ varia eſt pro diuerſitate formarum quæ dantur remedijs, temporis, ſcopi, vel quantitatis totius compoſitionis. A Radicibus autem ordiemur, quæ in balneis, Libris, vel Manipulis multis menſurantur. Quod ſi vna tantum imponatur radix, ea in maxima quantitate ponetur: ſi duæ eiuſdem facultatis, dimidiam partem ſupradictæ quantitatis miſcemus: vt duæ ſimul iunctæ æquipolleāt quantitati vnius. Quod in omnibus medicamentis facultate ſimilibus, & ex æquo conuenientibus affectui, obſeruandum, vt antea diximus. Quando in Clyſteribus vſurpantur radices, ſi pro vno cliſtere paretur decoctio, 4.j. radicum liliorum, altææ, vel emollientium aliarum, ℥.ij. autem detergentium, vel aperientium ſufficient, quando morbus talia medicamēta deſiderat. Quod ſi plures cliſteres ex eadem decoctione parandi ſunt, vel cliſter, fotus, irrigationes, encathiſmata, & balneum: doſis augenda erit, pro ratione multitudinis, & quantitatis remediorū, quæ vna neceſſaria ſunt, & præſcribuntur. Hoc vſu venit in colico dolore curando, & nephritico leniendo, & calculo deturbando, in quibus ex eadem decoctione, & fotus, & cliſteres, & cataplaſmata parantur. Vt in dolore *In balneis.* *In cliſteribus.* *Quāda plura remedia ex vna decoctione erunt facienda.*

lateris, eadem decoctio cliſteris in vaſe æneo, vel veſica lateri apponitur. Materiam autē cliſterum augemus, quando ex decoctionis reſidentia cataplaſmata parare volumus. Sed cum tales decoctiones paramus ad multos vſus: animaduertendum eſt, vt ea adijciantur, quæ dum vni ſcopo, & formæ remedij conueniunt, alteri non aduerſentur. Vt ſi laboranti dolore lateris paretur cliſter, ex relaxantibus herbis, & malacticis, & diſcutientibus flatus: parandus erit, citra violarum, vel ſeminum frigidorum maiorū additionem, aut eorum quæ nimium acria ſunt, vt mercurialis: ne hæc nimium trahendo fluxionem irritent, illa verò repellendo, cordi, & pulmonibus periculum ſuffocationis creent. Igitur talia non inijciuntur, licet alioqui alui mouendę ratione, aut febris, aut renum conuenirēt. Sed quæ emolliunt vt malua, biſmalua, vel ſemina quæ flatus diſcutiunt vt ſemen aniſi, fœniculi: & quæ dolorem ſoluunt diſcutiendo, & digerendo, vt ſemen lini, fœnugræci, ſemē maluæ, biſmaluæ, flores chamomeli, meliloti. Hic autem cliſter parandus erit, vt docebitur Libro De formis remediorum internorum. In ſyrupis, vel apozematis, Radices ponantur ab ℥.j. ad ℥.ij. vel ℥.iij. ſi pro multis doſibus paretur remedium: ſi pro vna doſi, à ʒ.iij. ad ℥.ß. vel ℥.j. magis vel minus pro radicū natura, & viribus. Sunt enim quædam laxantes, ſiue purgātes, aliæ detergentes, vel aperientes, vel adſtringentes, vel rarefacientes, vel refrigerantes, vel aliud aliquid efficientes: quæ omnes diuerſa quantitate petuntur, pro diuerſitate virium, ſcopi, & forma remediorum, vt radices apij, petroſelini, graminis, aſparagi, & aliæ aperientes obſtructiones. Si ex his ſyrupi parentur ad aperiendas obſtructiones, cum vna tantum vſurpabitur, & pro multis doſibus

Materia cliſterū quando augēda

Nota.

In ſyrupis & apozematis.

Aperiētes

ad

ad ℥.ij. apponentur: ſi pro vna doſi, ſufficiet ℥.ß. Si duæ vel plures vſurpentur, fiat idem quod dictum eſt in principio capitis, cũ de radicibus ad balnea fieret mentio. Quod ſi in ſyrupo purgãte, ad faciliorem eductionem craſſorum humorum, eædem ponãtur ℥.ß. ad ſummum vnius, vel duarum radicum ſimul ſufficiet. Nam hæ omnes, vt & reliqua attenuantia, & incidentia, ſi in maiori quantitate ponantur, humores tenues, & ſeroſos à ventre ad renes deducendo, & deriuando, alui ſubductionem minuunt. Nam quemadmodum mictio noctu plurima facta, deiectionẽ minorem per aluum facit: ſic cientia vrinas, fluxus ventris deriuãt, & medicamentorum actiones eludunt. Quare grauiter peccãt qui in maiori quantitate, vel maceratas in vino albo, vel aceto ſyrupis laxantibus admiſcent. In thoracis affectibus Vncia vna ſufficit. In obſtructionibus renum, vel veſicæ, & in remedijs prouocantibus ſudores, ℥.ij. vel ℥. iij. apponere poſſumus. Detergentes verò radices in ſyrupis pectoralibus, & in medicamentis renum, & veſicæ, ſi ſine vlcere, vel inflammatione ſint ad ℥.ij. vel iij. poſſunt poni: ſi vlcus ſit, vel inflammatio, vel ſanguinis grumus in renibus, vel veſica, in quantitate minori, vt ad ℥.ß. eſt enim neceſſe craſſos ſuccos vrinam retinentes, vel ſanguinem concretum, vel pus, medicamentis leuiter detergentibus à parte tollere, & vrinam retentam prouocare. Detergentes radices in cientibus vrinam, & medicamentis purgantibus, mediocri quãtitate poni poſſunt, quia vtramq; operationem iuuant. Purgantes Radices, hoc ſi mediocriter faciant, ab ℥.j. ad lib.ß. in magnis compoſitionibus vſurpari poſſunt: in minoribus autẽ ab ℥.ß. ad ℥.j. nec minus ℥.ß. alioqui inefficax eſſet remedium, & ventriculum læderet. Tale eſt

Aperiẽtes in ſyrupo purgante.

Mictio nocturna plurima.

Detergentes.

Detergẽtes in cientibus vrinã.

Purgãtes.

polypodium quercinum quod purgat, & adſtringit: quare leuiter decoquendum, ne nimia coctione facultas aërea, in qua eſt laxandi vis, deperdatur, & ponendum in ſufficienti quantitate.

Fortiſsimè purgantia.

Quæ verò fortiſsime purgant, vt turbith, bryonia, ſi per ſe, hoc eſt nullis additis alijs laxantibus, & in paruis cõpoſitionibus, vt in decoctionibus laxatiuis, & ſyrupis quæ ad vnã doſim dantur, à ʒ.j. ad ʒ.ij. in magnis multarumq; doſium,

Purgãtia in ſubſtantia.

à ʒ.iij. ad ℥.ſ. aut ℥.j. Quod ſi hæc, vel alia purgantia qualiacunque ſint in ſubſtantia dentur, quia ipſa magis corpus offendit, quam infuſum, vel decoctum: ea ratione, tunc minori quantitate

Turbith.

aſſumi debent. Turbith igitur, ſi detur in ſubſtantia, ſufficit ʒ.ſ. in infuſione autem quæ quantitatis ergo, media eſt inter decoctionem, & adminiſtrationem eam quæ fit in ſubſtantia, ʒ.j. idque paruis compoſitionibus, in magnis ἀνάλογον. Cum

Rhabarbarũ Duplici ſubſtantia conſtare.

Rhabarbarum duplici ſubſtantia conſtet, terrea videlicet, & aërea, in hac autem purgandi vim ſitam habeat, in illa reſtringendi: rectè fecerunt veteres, qui arte eas conati ſunt ſeparare: vt eam plurimam haberent, cuius egerent ope, eam autem quæ eſſet futura incommoda, ſi non tollerent prorſus, ſaltem minorem multò facerent.

Rhabarbarũ in ſubſtãtia minus purgare quàm Infuſum.

Quidam tamen medicus noſtræ ætatis, alioqui certè doctus, & de literis bene meritus, paralogiſmo conatus eſt oſtendere, Rhabarbarum in ſubſtantia, vt vulgò dicitur, hoc eſt nulla ipſius parte diminut, aërea videlicet, aut terrea, multò efficacius fore ad purgandum, quàm ſi infuſum exhiberetur, agens ex hypotheſi, quam à Galeno mutuatur ex Libro de Theriaca ad Piſonem: medicamenta purgantia, à tota ſubſtantia purgent: conſtat Rhabarbarum purgare: à tota igitur ſui ſubſtantia ſoluit. Sed quæ à tota ſubſtantia operantur,

tur, maius opus efficiunt, vbi plus ſubſtantiæ, quàm vbi minus. Atqui in toto Rhabarbaro, longè plus ſubſtantię, quàm in eius diluto ineſt, cùm in hoc ſolum pars tenuis, & aërea, in illo præter hanc, & terrea quoque inſit, erit itaque & plus virium in ſoluendo, plus itaque Rhabarbarum tota ſua ſubſtantia exhibitum, quam eius dilutum, mouebit: quod erat probandum. Probandũ equidem certè fuerat: ſed vide quam parum probarit, & in hac ratiocinatione ſibi impoſuerit, ex eo quòd Rhabarbarũ purget à tota ſubſtantia, quod apud Galenum eſt determinatum ſibi humorem cum delectu à proprietate occulta, vel à ſimilitudine ſubſtantiæ purgare, vel vt Meſues locutus eſt à cæleſti quadam facultate: cõcludens, ſi omnes ipſius partes ſeruentur, quas ſimul iunctas (vt iam dixi) vulgus appellat totam ſubſtantiam, ipſum ad actionem illam, quæ ab occulta vi dependet, fore robuſtius, & commodius. Sed non vidit ille diuerſitatem ſignificationis, & quomodo talis vis non ſit ſita in omnibus ſimul partibus. Hoc enim ſi eſſet, vt ad vnã talem actionem vnà conſpirarent, aliam actionem diuerſam non producerent primò & per ſe. Actiones enim diuerſæ, quæ primò & per ſe fiunt ab vno medicamento, à diuerſitate partium oriuntur. Sed ſita eſt talis vis, in ea parte quæ & ratione, & experiẽtia ad talem actionem cernitur meliùs nata. Rhabarbaro tribuitur facultas purgandi, & adſtringẽdi: aſtrictio nónne debetur terreæ portioni, purgatio magis violentæ, hoc eſt ſucculentæ, & aëreæ, cum in hac plus ſit caloris, qui occultã delectus facultatem iuuat, & efficaciorem facit, contra terrea ſegniorem, & inertiorem. Et certè me iſta tacente experientia hactenus eſt ſatis comprobatum. Non quòd dicam expreſſo ſucco adſtrictionem

Quid eſt purgare à tota ſubſtantia.

Quæ pars aſtringat et quæ purget in Rhabarbaro.

di vis, & expreſsione forti terrei plus aſſumetur ad conſtringendum, ſed mitioris & minus moleſti, & malitioſi: ſatisque erit dare à ʒ.ß.ad ʒ.j. Si quàm plurimum adſtringendum ſit, & nihil vel parum laxandum, vſtulatum dabitur à ℈.j. ad ℈.iiij. quòd tamē propter empirema, mihi minus arridet, mallemque reiecta priori decoctione, denuo & diu coquere, & tale exhibere. Longa enim coctione abſumitur laxandi vis, præterquā quòd id quod eſt magis tenue, & purgans, priori decoctione extractum abijcitur. Siquis ad bilis purgationem in febribus det, quia hic eſt fugienda adſtrictio, minùs infuſum, & leuiter expreſſum dabit à ʒ.ß. ad ʒ.ij.vel ʒ.iij. nec ſine ratione hic tanta exhibetur quantitas, quia parum ſucci ob leuem expreſsionem trahitur, ne forſan quicquid eſt trahendo, vna terrei aliquid, & adſtringentis ſequatur. Verum ſi per tempus non liceat infundere, leui decoctione perficietur id, quòd longa infuſione opus haberet. Si quis Rhabarbarum ſyrupo, vel alij decoctioni addat ad laxandum, in puluerem redactum in decoctionem feruentem inijciet, vel in clarificatione apponet ligatum in linteo, frequenter exprimendo, vel in ſyrupo iam perfecto etiam ligatum ſuſpendet, & cum vſus requiret, exprimet: non autem coquet, quia eius ſubſtantia laxans facilè deperderetur ob tenuitatem. Quòd autem tenue ſit, oſtendit magnus ille odor quem habet. Quòd ſi ad conſtringendum adhibeatur, poterit coqui vnà: quantitas autem erit à ʒ.ß.ad ʒ. ij. vel plures, pro quantitate doſium ad quas parabitur cōpoſitio. Radices amaræ recentes vt helenium à ʒ.j. ad ℥.j. accipiuntur: ſiccæ verò à ʒ. ß. ad ℥.ß. Iridis radix ſi recens, & ad purgationem ponatur, à ʒ.ij. ad ℥.j. ſi ſicca ad expectorationem, vel alias affectiones à ℈.j.ad ʒ. ij.vel *Radices amaræ.*

dum, & capitis lixiuijs, & fotibus vſurpantur eadem quantitate, qua in iniectionibus ſunt accipiendæ, vt prius dictum eſt. Quanquam agaricus radix non ſit, ſed potiùs fungus laricis arboris in caudice naſcens, vt αὐτοψία docuit: tamen quia apud Græcos dubium erat, eſſet ne radix, an fungus ad radices naſcens, vel in arborum caudicibus: ea ratione de eo hoc capite agemus, dicemusque ſi in decoctione vſurpetur à ʒ j. ad ℥.ß. in infuſione à ʒ.ß. ad ʒ.ij. in ſubſtantia à ℈.ij. ad ℈.iiij. vſurpandum. Maiorem autem ſui quantitatem non permittit; non quòd habeat aliquã eximiam laxandi vim, ſed quia decoctum, vel infuſum vomitionem excitat: in ſubſtantia, propter leuitatem, molem medicamenti auget. *Agaricus quid ſit eiusq; doſis.*

De doſi herbarum recentium vel ſiccarum.
Caput XI.

HERBAE, vel recentes, vel ſiccæ in medicamẽtis ſolent vſurpari. Recentes autem faſciculis, vel manipulis pluribus in balneis: in alijs formis, manipulis tantum. In clyſteribus quidem paucis, tum in decoctionibus iniectionũ, vt vno, vel ij. vel M.ß. vel tertia parte M.j. vt quando minus conueniunt, vel quando efficaciſsimę, vel ingratæ ſunt. Siccæ verò in externis, & magnis remedijs eadem menſura menſurari poſſunt, vt in balneis, & lauacris. In alijs autem remedijs, vt pulueribus capitalibus, ſtomachicis, omnibus aliarum inſperſionibus, vel aliarum partium, quæ ex herbis aliquibus ſiccis parãntur, à ʒ.j. ad ℥.ß. vel ad ℥.j. recipiuntur. Eadem quantitate etiam, in quibuſdam fumigijs, vt in ijs quæ ad tuſsim parantur, tuſsilago ſicca, & ad fumigia capitis folia roriſmarini, ladi, ciſti, origani, imponi poſſunt. In internis verò, vt in antidotis, colicis, & nephriti- *Recentes.* *Siccæ.*

cis,

cis pulueribus cordialibus, & capitalibus, vel qui ad ventrem, vel vterum præſcribuntur à ʒ.ſ. ad ℥.ſ. exhiberi debent. Idem in herbis obſeruãdum, quod de radicibus dictum eſt antea, ſiue aperientes, ſiue detergentes, ſiue gratæ, ſiuæ ingratæ ſint: vt aliquando maior, aliquando minor quantitas vſurpetur, pro natura, vel quãtitate remedij. *Ad venerẽ excitandã.* In excitando venerem, vtendum eſt herbis recentibus, vt eruca, & mentha, quia plus habent flatus. Ad flatus verò diſcutiendos, ad vrinas mouendas, & ad humores attenuandos, ſiccas eligere conducibilius eſt: propter humiditatem enim abſumptam, ad id efficaciores ſunt. *Herbæ laxantes.* Herbæ quæ laxant, magis laxant recentes quàm ſiccæ, vt mercurialis herba, braſsica marina, thymelea, chamelæa.

De florum neceſſaria quantitate. *Cap. XII.*

FLORES ſiccos pondere, & menſura metimur: recentes menſura tantũ. *In antidotis.* Nam in antidotis, & nobilioribus cõpoſitionibus, in quibus parua tantum quantitas recipitur, ſicci à ℈.j. ad ʒ.ij. admittuntur, vt in pulueribus cordialibus, capitalibus, ſtomachicis, & vnguentis. *In decoctionibus.* In ſyrupis autem, & apozematis, & alijs decoctionibus à P.ſ. ad P.ij. vel iij. vel plures, vt & in balneis, & clyſteribus: Sunt enim parum efficaces, niſi in mole magna. *In pilulis.* Quare in pilulis nunquã vſurpandi ſunt, quia augendo molem, vim aliorum medicamentorum minuunt. Sunt tamen præſtantiores ob ſuam tenuitatem partium, ideo vſurpantur in alijs. *Recentes.* Recentes, quia efficaces tantum ad refrigerandum, humectandum, & laxandum, in ſyrupis, & apozematis, & alijs huiuſmodi decoctionibus ſolum immittuntur: idque, à P.ſ. ad P. plures vel vel manipulos. Non autem pondere, niſi in conſeruis

ſeruis parandis: ad proportionem cum ſaccharo ſeruandam.

De fructuum menſura. *Cap. XIII.*

FRuctus non vno & eodẽ modo menſurantur: alij enim põdere, alij numero, alij vtroque modo. Fructus igitur magni, integri, & diſcreti vt pruna, poma, pyra, mala punica, mala cotonea, meſpilla, ſorbæ, ficus, paſſulæ iuiubæ, ſebeſten, dactyli, corna, nuces, amygdalæ, auellanæ, & ijs fructus ſimiles Numero pręſcribuntur. Quorum j. iij. iiij. xx. c. vel Numero iiij. v. vi. vij. viij. xv. xx. L. & ita deinceps dicimus: exceptis pomis cydonijs, & punicis, quæ ob magnitudinem, ad tantum numerũ in præſcriptis nunquam perueniunt. Interdum etiã fructus pondere menſuramus, cum ab ijs aliquas partes detrahimus, vel aliquas partes tantum in vſum reuocamus. Vt cùm dicimus, carnium cydoniorum abiectis cortice, & granis lib. j. vel corticis malorum granatorum ℥. iij. Vel cum religioſiùs proportionem miſcendorum ſeruare volumus, vt in ſinapiſmis, in quibus pro ℥. j. ſeminis ſinapi, aliquando ficuũ lib. ſ. miſcemus, & aliquando lib. j. Nam ſi numero ficus metiremur, minus certa eſſet proportio, cùm ficus aliæ maiores, aliæ minores ſint. Neque hîc erratum eſſet leue: ſi enim minus ficuũ iuſto, vel plus ſinapi adhiberetur, eſſet periculum vlcerationis. Non minus religionis eſt obſeruandum in maſticatorijs, quæ parantur ficubus, vel paſſulis, & acribus medicamentis: cùm idem eadem ratione, qua in ſinapiſmo impendeat periculum. Inter fructus, ſunt nonnulli qui ad varios vſus vſurpari ſolent, & diuerſa menſura, pro diuerſitate ſcopi, aut vſus, vt pruna, ſebeſten, tamarindi, quæ bilem extingunt, eamq́; expurgant, vel par-

Fructus magni, integri et diſcreti.

Pondere etiam aliquãdo mẽſurari.

Sinapiſmus.

Maſticatoria.

Quoſdã pro varia & multiplici vi etiã varia mẽſura vſurpari.

tes refrigerant. Quare ſi ad refrigerationem vel ad bilis alterationem vſurpabuntur, paruo numero inijcientur,vt ad Paria duo,vel tria: ſi verò ad laxandum, quia imbecilliter laxant, ad Paria viginti. Idem facimus de paſſulis,& ficubus:nam ſi ad laxandum,magno numero: ſi ad leuiter detergendum,vel calfaciendum præſcribantur, minori,& hoc de internis remedijs eſt intelligendū. Nam in balnea ficus, & paſſulæ inijci poſſunt: ſi detergere,& relaxare ſit animus,maxima quantitate,quia forma remedij, & paucitas viriū id poſtulant,vt ad Paria quinquaginta. Fructus laxantes,detergentes, & emollientes ad Pa.x.vel xx. dantur. Refrigerantes,& lenientes in iniectionibus inflammationum,vteri,veſicæ, & inteſtinorum, decoqui poſſunt ad Pa.x. qualia ſunt pruna,ſebeſten,tamarindi. Dulciores fructus,in clyſteribus ſedantibus dolorem,lenientibus, laxantibus,detergentibus,& vermes deorſum trahentibus, eodē numero ponuntur cōmodè. Necnon adſtringentes,in clyſteribus ad fluxū ventris,præſcribuntur eodē numero, in decoctionibus verò alterantibus, ne obſtructiones pariant,minori.

Laxantes, detergētes, emolliētes. *Refrigerantes,leniētes* *Dulces.* *Adſtringētes.*

Detergentes in laxantibus ad Pa.xx. vel xxx. vel XL. poni poſſunt:in alterantibus ad Pa.v. vel. vj. in decoctis verò pectoralibus,vel ſyrupis, media quantitate: fructus enim detergentes. in pectoralibus maiori quidem numero ſunt opus, quam in alterantibus tantum, vt vis medicamenti ſeruetur,donec ad pulmones peruenerit: minori verò quàm in laxantibus,nam ſi æqualis menſura vt aut Pa.xx.aut.xxx. ponātur, nimium detergendo ventrem laxant, & ad partes ſuperiores non perueniunt. In alterantibus ergo ponantur ad Pa.v. in laxantibus ad Pa.xx.in pectoralibus ad Pa.x.vt medius modus ſeruetur. Quod de paſſulis, ficubus,

Detergētes in laxantibus.

bus, iuiubis, ſebeſten, & dactylis volo intelligi. Horum item fructuum pulpa, ceu caro præſcribitur in eclegmatis, opiatis, & cataplaſmatis: ſed pondere, non numero: quia eorum tantum pars vſurpatur. Pulpa paſſularum in opiatis laxantibus ad ℥.ij. in eclegmatis media menſura, in cataplaſmatis hepaticis corroborantibus, vel malacticis à 4.ſ. ad lib.ſ. vel lib.j. ponitur. Pulpa prunorum dulcium laxantibus tantum medicamentis, & opiatis miſceri poteſt: acidorum in cataplaſmatis adſtringentibus ventrem, vt & alij fructus omnes adſtringentes, vt pyrorum, pomorum, malorum cotoneorum à 4.j. ad lib.j. Dactylorum pulpa in hepaticis, corroborantibus, vel malacticis poni ſolet ad lib.j. Capita papaueris vt fructus numeramus, vt ex deſcriptione Diacodij apud Galenum patet lib. *κατὰ τόπους*. Fructus minores vt paſſulæ Corinthiacæ, myrthi fructus, ſiue baccæ, vel berberis, vel lentiſci, vel balſami, vel terebinthi pondere maiore, vel minore, pro ſcopo, natura, viribus, & forma remediorum vſurpantur, maxima ex parte à ʒ.j. ad ℥.j. Fructus indiſcreti, vel contuſi, vt tamarindi pondere non numero menſurantur. Paſſulæ vtraque menſura: dicimus enim paſſularum ʒ.ij. vel iij. interdum paſſularum Paria x. xx. xxx.

Fructuum pulpa. *Capita Papaueris.* *Fructus minores.* *Fructus contuſi.*

De ſeminum doſi ſeu quantitate. *Cap. XIIII.*

SEMINA ſemper pondere metimur: ſed diuerſa, diuerſo pro natura ipſorū, & ſcopo, & forma remediorum. Ea vel calida ſunt, vel frigida, & ex ijs alia dicūtur maiora, alia minora. Præterea calidorum alia ſunt magis grata vt ſemen aniſi, fœniculi, ob id ad ʒ.j. vel ij. præſcribuntur, vt in pulueribus poſt paſtum: Quæ minus grata ſunt ob odorem, vel ſaporem à ʒ.ſ. ad ʒ.j. vt ſemen cumini, ſeſeli

Calida grata. *Ingrata.*

Maſsilienſis, carui, ameos. Sed in multo minori
Acria. quantitate, quæ magis acria ſunt, vt rutæ agreſtis,
Tēperata. naſturtij, thlaſpi. Quæ tēperata ſunt à ʒ.j. ad ℥.j.
in internis remedijs poni poſſunt, In balneis verò, & fotibus, vel clyſteribus ab ℥.j. ad plures. Sūt autem huius generis ſemen maluæ, biſmaluæ, lini, bombacis. His proximè accedit ſemen lini, & fœnugræci, ſed hoc paulò calidius illo. Semina
Prouocātia vrinam. prouocātia vrinam pro ſcopo, & ſua acrimonia, diuerſis pōderibus adminiſtrari debēt, ſi ad ciendam vrinam dentur à ʒ.j. ad ʒ.iij. vel.iiij. exhi-
In laxantibus. bentur: ſi verò laxantibus permiſceantur, ad humoris attenuationem, vel medicamēti deductionem, à ℈.j. ad ʒ.j. tantum propter rationē quam de aperientibus medicamentis reddidimus. Poſſent enim impedire, deriuādo ad renes, vim me-
In aperientibus. dicamenti laxantis. In aperientibus obſtructiones, media quantitate poni debent. In Arteriacis
In arteriacis. à ℈.j. ad ʒ.j. ne fluxionem ſua acrimonia excitēt.
In bechicis In bechicis à ℈.j. ad ʒ.j. tantum, ne pituita reſiccata in pulmonibus retineatur, vel etiam ſua acri-
Flatus diſcutientia. monia fluxionem excitent. Hæc eadem flatus diſcutiunt, quæ ſi polypodio, aut flatum generantibus iungantur, augenda erit doſis à ʒ.j. ad ʒ.ij. In clyſteribus autem & ſedantibus dolorem, & aliis colicis remedijs, à ʒ.ij. ad ʒ.vj. in antidotis à ʒ.j.
Calidiſsima. ad ʒ.iij decoquuntur. Calidiſsima autem ſemina, qualia ſunt ſemina naſturtij, rutæ agreſtis, thapſię, ſynapi, erucæ in internis remedijs à ℈.j. ad ʒ.j. in externis autem à ʒ.ij. ad ℥.j. hæc ſi decoquantur ſiue ad internum, ſiue ad externum remediū, maior quantitas eorum eſt neceſſaria, quàm ſi tota in puluerem redacta aſſumerentur, potiſsimum cùm in aqua ſimplici decoquuntur. Doſis igitur erit à ʒ.j. ad ʒ.iij. in externis autem remedijs à ʒ.iij. ad ℥.j. f. vt cum ex thapſia, & oleo remedium

para-

paramus ad alopeciam, pro lib.j.olei, ℥.j. ſeminis thapſiæ imponimus. *Quædã ſemina etiã fructus appellari.* Sunt aliqua ſemina odorata, quæ aliquando fructus appellantur, vt carpobalſamum ſiue ſemen balſami, cardamomum, grana paradyſi, cubebæ, piper: quæ iuxta acriũ omnium menſuram præſcribi debent. *Frigida.* Semina frigida alia maiora, alia minora dicuntur, id eſt alia alijs ſunt frigidiora: quę omnia differunt viribus, ſapore, & odore, & familiaritate. *Frigida minora.* Semina enim frigida minora, refrigerant cum leui quadam adſtrictione, & ſiccant tanquam amara vtcunque: ob id magis in externis, quàm internis imponi ſolent. In internis autem ponũtur, vt pulueribus à ℈.j.ad ʒ.j. & ʒ.ij. in externis à ʒ.ß.ad ℥.ß. *Frigida maiora.* Semina verò frigida maiora refrigerant, & humectant, eo pacto nihil adſtrictionis habent, ſed potiùs relaxãt partes conſtrictas nimia ſiccitate quam conſtringãt, & corpori noſtro magis familiaria ſunt, ſi cortex externus ablatus fuerit, neque antiquitate rancida ſint. Doſis diuerſa erit pro diuerſitate ſcopi, & forma remedij: vt in humectantibus, in refrigerãtibus, & cientibus vrinam à ʒ.ij.ad ℥.j. In pectoralibus verò remedijs à ʒ.ß. ad ʒ.ij. vel ʒ.iij. In laxantibus medicamentis à ℈.j. ad ʒ.j. Pro forma autem remedij augentur, vt in cliſteribus ad ℥.ß. ad ℥.j. In balneis detergentibus, refrigerantibus, humectantibus ab ℥.ij.ad ℥.iiij.vel ℥.vi. Raro in alijs externis remedijs vſurpantur, præter oleum quod ex illis paratur. *Quædã frigidorũ eſſe magis familiaria quædam minus.* Semina autem frigida alia alijs magis familiaria ſunt, ob id maiori copia aſſumuntur, & frequentiùs: vt ſemina papaueris albi magis quàm nigri, ſemina hyoſciami albi potiùs quàm nigri, vel flaui, idque in ſtupefacientibus, vt in colicis, inſpiſſantibus, & arteriacis à ʒ.ß.ad ʒ.ij.vel ʒ.iij. In colicis tamen maiori quantitate debent recipi, quàm in alijs: vt ſi quis ſemẽ

Semen cicutæ. cicutæ dare vellet,in his & lubentiùs, & largiùs, quàm in illis id faceret. Licet rarò medicamentis internis inſeratur, eſt enim & ſiccum & adſtringens & venenoſum. Quare non leuiter peccant, *Harmel* qui in pilulis ad articularem morbum harmel, quod eſt cicutæ ſemen, interpretantur pro ſemi- *Harmala.* ne rutæ agreſtis quod eſt Harmala. Sed liberiùs in externis remedijs conſtringentibus, refrigerantibus,ſtupefacientibus imponi poteſt à ℨ.j.ad *Mammarũ induratio.* ℥.ß. vt in ijs quæ ad mammarum indurationem præſcribuntur, intellige de ſingulis applicationibus, his enim minor copia eſſet inutilis. Semina aliqua ſunt prætereа quæ antea odorata diximus, quæ fructus etiam dicuntur, vt ſemen myrthi,corymbi hederę,& ſimilia,vt & nuclei mali grana- *Semen hederæ.* ti. Ea menſurantur pondere,verbi gratia,ſemen hederæ in ſyrupis cientibus aquas imponi ſolet à *Semẽ myrthi.* ℨ.j.ad ℥.ß.ſemina myrthi in conſtringentibus externis, & internis, poni poſſunt à ℨ.j.ad ℨ.ij.in externis aliquando ab ℥.j.vt in capitalibus, & in pulueribus adſtringentibus ventrem, cataplaſmatis,& cliſteribus,fotibus,& balneis, augendo vel minuendo doſim pro forma remedij, & ſco- *Semina vuarum.* po. Eadem erit doſis ſeminum vuarum,quæ omnino ſimilem facultatem habent, & in iiſdem re- *Semina roſarum.* medijs imponi poſſunt.Semina roſarum & in externis,& in internis remedijs à ℨ.j.ad ℨ.ij.ponun- *Semen coriandri.* tur. Semen coriandri inter medicaméta reſiccantia reponitur: ſed alij calefacere, alij refrigerare *Herba coriandri.* exiſtimant. Ego puto ſemen calefacere, vt Galenus exiſtimauit, herbam autem recentem refrigerare,& minus reſiccare. Semen calidum eſt ad primum gradum,& ſiccum ad ſecundum:eſt igitur in quibus parum calefacere,& magis reſiccare conuenit vſurpandum, vt in pulueribus capitalibus,pulueribus vẽtriculi,& hoc à ℨ.ij. ad ℥.j.

In

In internis autem remedijs, à Medicis vſu patitur, vt in pulueribus poſt paſtum ab ℥.j. ad ℥ ij. ſed præparatũ aceto, vt effumatio illa, qua caput tentat, & veluti ebrietatem inducit, extinguatur. Acria enim aceto macerata fiunt mitiora: inſipida verò eandem acrimoniam acquirũt. Sed quòd adeo caput tentet, vt Nicander vult, hoc agreſti non præparato, vel herbæ ipſi tribuendũ potius, quam noſtro, quo hodie vtimur, quod colitur in hortis, & cultura mitius fit, & maceratione in aceto facta, commodiùs redditur. Ego in morbis capitis, in quibus vel ſiccare, vel vim aliorum medicamentorum ad caput ducere oportet, ab ℥.ß. ad ℥.j. ſoleo inijcere. In morbis factis per conſenſum: vt in ſcotomia, & doloribus capitis abſtineo, vel ab ʒ.j. ad ℥.ß. tantum, alijs multis permixtum, & ſaccharo conditum, ad euitandam illam effumationem, potius, quàm nõ conditum vſurpo. In externis remedijs à ʒ.iij. ad ℥.j. Granum tinctorum vulgo appellatum, quod neque granum eſt, neque ſemen, ſed veſicula quædam qua continentur oua paruorum inſectorum: quòd manifeſtum, nam ſi aceto non extinguantur, abeunt in paruos papiliones rubros, eaque naſcitur tantum in folijs, vel caule, vel trunco vel radice ilicis humilis, propter eius magnam humiditatem, priuſquam glandem ferat. Vtuntur medici huiuſmodi grano, in pulueribus capitalibus ad reſiccationẽ, ℈.j. ad ʒ.ij. vel ʒ.iij. vel in ſanie grani recentis, ſericum tingunt, pro confectione Alkermes paranda. Annumeratur etiam inter ea medicamenta quæ neruos ſiccant, & conſolidant: quare in enhæmis, & conglutinantibus medicamentis à ʒ.ij. ad ℥.ß. vel ℥.j. poni poteſt.

Quid aceti in acria et in inſipida poſſit.

Granũ tinctorum.

Sericũ tinctum eius ſanie.

De frugibus ſiue cerealibus. *Cap. XV.*

FRVGES, ſiue Cerealia in medicamentis internis, & externis, præſcribuntur, ſed diuerſa menſura: nam ſi integra vſurpentur, Pugillis, vel Manipulis menſurantur: in farinam verò redacta, pondere, vt lib.j.lib.ß.vel ℥.aliquot, idq; maximè ſi in parua quantitate vſurpentur, vt farina hordei, tritici, aut quæ ex ijs parantur, vt amilum: ſed ſi magna earum quantitas foret neceſſaria nihil impedit eas manipulis metiri. vt ſemper de furfure fit, ſiue ſit tritici ſiue aliorum, ob eius vtilitatem, & imbecillitatem. Sunt autem Cerealia quibus frequenter vtimur alica, frumētum ſiligo, ſequale, hordeum, ſpelta, auena, milium, panicum, oriza. Quibus adiungi poteſt fœnugræcum, ex quo frequenter farina fit, & quamuis inter ſemina reponatur, eadem menſura tamē præſcribitur, qua ipſa cerealia ſiue integrum, ſiue in farinam redactum. Denique Cerealia ſunt, quæcunque in farinam redacta panis materiam dare poſſunt. Erit ergo doſis cerealium diuerſa, pro diuerſitate formarum remediorum. Nam ſi in balneis vſurpentur integra, vel confracta ad M. plures: in clyſteribus P.j.vel.ij.in decoctionibus verò ſyruporum, iniectionum, gargariſmatū ad P.j. vel P.ß. Farina autem, ſi ad cataplaſmatum compoſitionem vſurpetur, à lib.j.ad lib.ij. Si ad inſpiſſationem ſucci herbarum, quantum ſufficit, imponitur, donec mellis conſiſtentiam acquirat: vt in bechico medicamento, aut arteriaco farina hordei, vel amylum à ℨ.j.ad ℨ.ij.vel iij.imponitur.

Amilum. *Furfur.* *Quæ dicuntur cerealia* *Farina.*

De Leguminibus. Cap. XVI.

Vnde dicātur legumina.

LEGVMINA quod manu legātur dicta, vt cerealia menſurantur: nam ſi integra vſurpentur, M. vel P. metimur, ſi verò in farinam reducantur, pondere ſunt præſcribenda

ſcribenda. Legumina autem ſunt, cicera, lentes, fabæ, lupini, orobi, faſeoli. Quantitas eorum ex forma, & quātitate remedij, & viribus ipſorum, colligitur. Vſurpantur autem in externis & internis remedijs: in his quidem integra, veluti in decoctis ad ciendā vrinam, in illis redacta in farinam. *Quæ dicuntur legumina.*

De Lignis & Corticibus. *Cap. XVII.*

LIGNA nō rarò à Medicis vt & alia medicamēta in vſum trahuntur, quorum cum magna ſit varietas, in efficacia, odore vel raritate, varia eſt eorum quoque Doſis. Si enim efficaciſſima, odoratiſſima, vel cara, pondere ʒ.j. vt plurimum præſcribuntur, vt lignum aloës & xylobalſamum, & ſantali omnes. Horumque vſus eſt non in internis ſolum, ſed & in externis remedijs: vt in antidotis, in pulueribus cordialibus, capitalibus, in vnguentis ventriculi, hepatis, & vteri. Item in epithematis cordis, & ventriculi: in ſuffumigijs etiam vſurpantur, his adiungere poſſumus ebenum, quod in externis vt in collyrijs eſt vſui. *Efficaciſſima, odoratiſſima, cara.* Ligna autem craſsiora, & minus nobilia, ex quibus decoctiones parantur, vt ligni gaiaci, palmæ ſanctæ, fraxini, tamariſci ramenta maiori pondere vſurpantur, vt ab ℥.j. ad lib.j. quando ex ijs decoctiones parantur. *Minus nobilia.* Corticis nomine integumenta plantarū interna, & externa, & fructuum putamina comprehendimus: dicimus enim malorum granatorū corticem, & nucum. *Cortices.* Quarum corticum differentiæ ſunt multæ, quandoquidem aliæ nobiles, & efficaces, aliæ ignobiles. Nobiliū vt cinamomi, thuris, nucis moſchatæ Doſis erit à ℈.j. ad ʒ.iij. vel ℥.ß. *Nobiles.* Ignobilium arborum, & fructuum, niſi ingratitudo prohibeat ab ℥.j. ad multas Doſis erit vt gaiaci, capparis, fraxini, tamariſci, ſambuci, populi, vlmi, pini, quercus, malo- *Ignobiles.*

rum granatorũ nucumq́ue,& ſuberis. Ex in medicamentis adſtringentibus, & exſiccantibus eadẽ copia admiſceri poſſunt: vt cortex pini,quercus, ſuberis, & nucum, potiſsimum in externis remedijs.

De Cineribus. *Cap. XVIII.*

CINERES ex lignis, corticibus,fructibus,lapillis,animalibus ijsq́ue integris,vel eorum partibus parãtur.Pondere autem ſolo menſurantur, eoq́ue vario pro forma remedij, & pro ſua natura acriori,vel minus acri. Ex ijs ſi conficiãtur remedia externa, largiore copia quam ſi interna, dantur. Intus autem ſi aſſumantur abluti, maiori pondere: ſi verò nõ abluti, propter acrimoniam, in parciori copia recipi debent, vrunt enim calcis modo. Lixiuium ex aqua & cineribus facimus,verbi gratia. lib.iij.aquæ lib.j.cinerum infundimus,ſacramentorum,& ſalicis maiorem copiã, braſsicæ & fabarum minorem ſumentes,quia hæ magis acres.Omnium antiſpodiorum, quæ poſſunt parari ex fructibus adſtringentibus, ſummitatibus arborum adſtringentium, vt ex myrthi ramis cum fructu oleaſtri,& ſimiliũ Doſis erit à ʒ. j. ad ʒ.ij. vel à ʒ. ij. ad ℥. j. in interno remedio quod inſtituitur ad multas doſes. Spodium verò Græcorum eſt,quod hodie Tuthiam vocant barbari.Corallium porrò vrimus, vt tenuitatem partium acquirat, & ſiccitatem, vſtum autem in externis remedijs à ʒ. ij. ad ℥. j. imponi poteſt, in internis,& deuorandis à ℈.j.ad ʒ. ij. In dentifricijs à ʒ.iij.ad ℥. ſ.aut ab ℥.j.ad ℥.ij. Cineres hirundinum,vel cuculi,vel vermium,vel inteſtinorum gallinæ.ad dolorem, & ventriculi humectationem.Lupi autem vel cornu cerui, in interno aliquo alio remedio aſſumuntur. Doſis erit à ʒ. j. ad ʒ.

Abluti.

Lixiuium.

Antiſpodia

Spodium.

Corallium.

Dẽtifricia.

Cineres animalium.

ad ʒ.ij.vel à ʒ.ij.ad ℥.j.pro multis doſibus. Cæterum vruntur teſtacea marina, & oſſa animalium, ſed ea calcis naturam referunt. Quo fit vt eorum tantum vſus parcior ſit vſurpandus. Verum quia ſequenti capite de ãnimalium doſi, & cinerum quæ ex ijs fiunt, ſermo ex profeſſo inſtituitur, plura hoc loco de ijs non eſſe dicenda videntur.

De animalium doſi & partium eorum.
Caput XIX.

ANIMALIA quorum vſus ad medicamenta conueniens eſt, interdum tota, vel eorum partes aliquę tantum vſurpantur, vel vna tantum, vel duabus partibus remotis, aliquando vna tantum pars eligitur. Vermes toti recipiuntur in oleo de vermibus, totique vruntur, cum ex eis cineres conficere opus eſt. Idem de ſcorpionibus vſu venit, toti enim & vruntur, & in oleum recipiuntur. Idem de hirundinibus & cicadis ſentiendum, cuculis, & paſſerculis, troglodytis, et caudis tremulis. Viperæ quinetiam totæ vruntur, vel ad trochiſcorum qui ab his denominantur præparationem, caput, cauda, pellis, oſſa, & interiora omnia eijciuntur, carnes verò retinentur cũ iure. Quæ integra vſurpantur numero frequentius menſurantur: quę vero mutilata aliqua parte ſui, & numero, & pondere: quanquã nihil prohibet etiam integra animalia, ſi minora ſint pondere metiri, vt cimices, aſellos, ſiue centipedes, & Blattas, Cantharides aliquãdo totæ vt in veſicatorijs, imponuntur, & in quibuſdam alijs internis remedijs: quanquam neoterici, alas & pedes auferunt ſemper, quod aliarum partium antidota dicantur ſi Dioſcoridi credimus. Partes animalium ſiue maiores ſint, ſiue minores, etiam liquidiores, vt fel, penduntur omnes: item quæ vſtæ ſunt,

Integra vſta.

Cãtharides

Partes animalium.

vel

vel alio modo præparatæ, Doſis earum erit à ʒ.ß. ad ʒ.j. Quæ minus ingratæ ſunt, vel parum efficaces à ʒ.j.ad ʒ.iij.vel ℥.iiij. præſcribi poſſunt, vt raſura eboris, vel cornu capræ, vel cerui, vel cineres oſsium aſtragali leporis, raſura vnicornis, quæ quia carius emitur, minori pondere datur, vt alia medicamenta pretioſa, quanquam eius vis neque maior, neque certior ſit ea quæ eſt eboris, aut cornu cerui. Partes autem quæ acres, aut fœtidæ, aut nimium odoratæ ſunt, in internis remediis à G.ij.ad ℈.j.vel ij.vel ad ʒ.j.admiſceri poſſunt. Cuius generis ſunt caſtoreum, moſcus, ambra, ciueta, tum quia acria ſunt, & pretioſa. In externis verò remediis poteſt eorum augeri quantitas. Inteſtina lupi, & gallinæ in furno vruntur, & à ʒ.j.ad ʒ.ij.per ſe, vel cum vino propinâtur. Sed ſi opiatis, & pulueribus inſerantur ad ℥.j.vel ij.imponi poſſunt, propterea quod ad multas doſes componuntur. Ex pulmone etiam vulpis & hepate lupi non rarò remedia comparantur, ſed quia ingrata, & male olentia, minus placent, ſiccata in furno à ℈.ß.ad ʒ.j.imponimus: ad ʒ.ij.verò ſi alijs odoratis admiſceantur. Excrementorum alia alijs ſunt efficaciora, & magis acria: ob id diuerſa præſcribuntur menſura, vt ſtercus gallinarum aduerſus fungos à ʒ.j.ad ʒ.ij. ſtercus columbarum à ʒ ß.ad ʒ.j. Idem de ſtercore ſturni. Imò in externis remedijs hæc ab ℥.ß. ad ℥.ij. vel plures poſſunt imperari. Stercus ouis, & capræ & boum pondere nec menſura eadem præſcribuntur: ſtercus enim ouis in cataplaſmatis ab ℥.ij.ad ℥.vi. ſtercus verò caprarum, ad ℥. iiij. at vaccæ ſtercus ad lib.j. vel plus, habita ſemper ratione quantitatis remediorū, & partis cui applicabuntur. Fella, vt acrimonia, & conſiſtentia differunt, ſic etiam pondere: fel enim auium, cum minus acre

Nō ingratæ & parum efficaces.

Acres aut fœtidæ aut nimiū odoratæ.

Excremēta

Fella.

acre,tenuius autem felle quadrupedum ſit,acrius vero,ſed minus tenue felle piſcium: fellis quadrupedum Doſis erit ʒ.j.auium ʒ.ij. piſcium verò ʒ. iij. Cornua,quia dura ſunt, vel vruntur vt oſtracea, vel lima raduntur in tenuiſsimas partes: earum Doſis erit à ʒ.j.ad ʒ.iij.vel.iiij. Saporis enim & odoris fere ſunt, proindeque omnis alterius efficaciæ expertia niſi in reſiccando valere multũ deprehenderentur. Quamuis etiam nonnihil refrigerare poſsint, & quibuſdam quadam antipathia ſerpentes fugare,& vermes credantur. Non me autem latet, plures facultates dari ab ijs qui vendunt, vt & raſurę vnicornis quam auro pendunt, propterea quod venenis vt plurimum aduerſetur. quod non minus præſtare cornu cerui, raſuramque eboris exiſtimo. Et quemadmodum cornu caprę,eandem vim habere dicitur cũ cornu cerui:ſic certe raſura eboris, cum cornu vnicornis, vt experientia docet. Quare pauperibus ea quæ minus cara & precioſa ſunt,dentur: diuitibus autem (quibus nihil carum eſſe poteſt) vnicornis imperetur. Cuius Doſis erit à G.vj.ad ʒ.ſ. vel ʒ.j. Teſtæ ſimiliter oſtreorum,mitulorũ,concharum venerearum quas vulgus gallicum *Pourcelaines* appellat,purpurarum,buccinarũ, & aliorum oſtreorum, item cancrorum marinorum, & fluuiatilium,vruntur, vt facilius in partes tenuiſſimas reduci poſsint: earum Doſis à ʒ.j. ad ʒ.ij. vel iij. ſi vſta extincta ſint aqua, vel ſi abluta fuerint: in externis autem remedijs ab ℥.ſ. ad ℥.ij. Nacra quæ aliàs mater perlarum dicitur non male pro vnionibus, & margaritis vſurpari poſſe videtur,idque non temere cum eaſdem vires ineſſe vtriſque & ratio quod ſint eiuſdem animalis partes,& ex eadem materia procreatæ,& experientia qua id à me comprobatum eſt perſuaſerit, affirmare

Cornua. *Teſtæ.* *Nacre.*

firmare audeo: Doſim autem ſtatuo à ℈.j.ad ʒ.j. vel ij.in antidotis pauperum,quia vili pretio venditur. Vniones vero, & perlas, ſiue margaritas, quas vſus in antidotis & pulueribus cordialibus, & quibuſdam collyrijs recipit. à ℈.j.ad ʒ.ij. aſſumo,parumque perforatas aut non perforatas eſſe curo. Cæterum quoniam aliquarũ partium doſis exactiorem doctrinam requirit, ea ratione peculiaris de illis ſermo inſtituendus eſſe videtur.

De Sanguine. *Cap. XX.*

A SANGVINE autem animalium exordiemur cuius non minus quam aliorum excrementorum,vel partium, in medicamentis,tum internis, tum externis, frequens eſt vſus: ſed diuerſa proportione pro diuerſa virium facultatumque quas vniuſcuiuſque animalis ſanguis obtinet ratione. *In internis* Sanguis enim anatis & anſeris, cum valeat aduerſus venena, tum ſanguis teſtudinis marinæ,& terreſtris, & hœdi recipiuntur in antidoto ex ſanguinibus ad ʒ.ij. Atq; etiam in antidoto illa tantoperè celebrata, ad omnes internos affectus, & deſcripta lib.ij. de antidotis à Galeno, ſupradictorum animalium ſanguis ad ʒ.vij. admittitur: quia magna eſt compoſitio. Sanguis hirci cuius ad lapidem comminuendum magna eſt vtilitas à ʒ.j. ß. ad ʒ.iij. vel ad ʒ. vj. præſcribitur. Sanguis item teſtudinis marinæ ad epilepſiam ad ʒ. ij. datur. Teſtudinis vero terreſtris ad hecticam imperatur recens, & crudus ad ℥.j. & hoc faciunt noſtræ mulieres, quia actu frigidus eſt,& quadam refrigerandi vi, humectandique præditus eſt. Decoctum tamen carnis eius,mihi magis humectare, licet minus refrigerare, videtur. Atque hæc de ſanguinis in medicamentis interius aſſumendis preſcribenda menſura dicta ſunt. *In externis* Eius verò qui externa medicamenta

ſubit

ſubit menſuram quantitatemque definire nullo modo neceſſe eſt, ſed ea arbitrio & neceſsitati relinquenda. Vt cum ad vulnera recentia oculorum ſanguinem columbæ, vel turturis imperamus, guttas aliquas in oculum inijciendas monemus. Et cùm fluentem ſanguinem ſiſtere volumus, quamuis alij ſanguinem bilioſum imperent, quia talis minus eſt emplaſticæ facultatis particeps, ideo pituitoſum, & viſcoſum malumus, exſiccatum, & in puluerē craſſum redactum, eius quantum ſufficit pro parte læſa ſinapiſanda imperantes. In emplaſtris autem vſurpamus eam quantitatem quæ neceſſaria eſt ad puluerem excipiendum, vt in Emplaſtro de pelle arietina fit. Sanguine porrò ranarum, veſpertilionum, & ſimilium pſilotra conficimus, eiuſque quantitatem quam volumus præſcribimus. ſi qua autem inæqualitate in proportione illorum depræhendatur, non alia ratione fit, quàm quòd non liceat æqualem horum animalium ſanguinis copiam habere. Rana enim viridis parum ſanguinis habet, vt & veſpertilio, tunnus autem multum: Quare in eo loco in quo haberi poteſt, maiori quantitate vſurpamus.

Pituitoſum bilioſo in fluxibus ſāguinis ſiſtēdis præſtare.

Rana viridis.

De Vrina. Cap. XXI.

VRINA Animalium in remedijs externis admouendis quam in internis conuenientius admittitur: quia vilia, & abominanda remedia ex recrementis veſicæ, & alui parata à Galeno lib. 7. Simplicium, mprobantur. Scribonius tamen Largus vrinam apri ad epilepſiam commendat. Ruſtici, & mulierculæ vrinam puerorum ſanis, & ægris dant bibendam ad peſtis præcautionem: vt vrinam mulæ, ad ſterilitatem inducendam, aliqui turpiter & ſceleſtè bibendam

Vrina apri.

Ad peſtis præcautionem.

Ad ſterilitatē inducendam.

dam mulieribus prębuerunt. Hominis verò, ad aquam intercutem, vel venenum, ruſtici ſimiliter aſſumunt, idque alia ratione mihi facere non videntur, niſi quod vim deterſoriam eandem quam ſerum habeat. Quare in affectibus in quibus con-

Vrinæ vires. uenit ſerum, vrina pueri præſcribi poteſt, idque ruſticis & ignobilioribus tantum. In clyſteribus autem, quæ dantur ad detergendam pituitam, & ad appetentiam comparandam & conciliandam inijcitur ad pondus ℥.iiij. ſi cum alijs detur: ſi ve-

Vrina pueri impubis. rò per ſe ad lib.j. Ad multa porrò remedia paranda, vrina pueri impubis ab antiquis vſurpata eſt, ad eam quãtitatem, quæ neceſſaria eſt pro externo remedio: vt in reſolutione, ab argento viuo, in qua affectione tantum eius aſſumimus: quantum neceſſe eſt pro magnitudine partis reſolutæ.

De Sero Lactis. Cap. XXII.

Differẽtia ſeri & vrinæ. SERVM lactis, vrinæ proportione reſpõdet: & reuera, eadem eſt ſubſtantia, niſi quod minus fœtidum, & abhominabile eſt: propterea quod à ſanguine in renibus non fuit ſeparatum, ob quam ſeparationem excremen-

Vnde fœtor excrementorum. torum naturam accipit, fœtorem ſcilicet, habent enim minus calidi innati, ob idque facile putreſcunt. Ex eo inſtituuntur remedia vt clyſteres & iniectiones in vterum, & veſicam, Ad decoctiones autem faciendas, vſurpatur quantum ſufficit

Quomodo debeat dari ad purgationem. ad decoquendas herbas. Vel per ſe bibitur ad purgationem vel deterſionem. Qua in re non ſatis eſt ſemel, ſed per multos dies eius vſum experiri, ita vt primo die ℥.iiij. aſſumantur & his quotidie ſuperaddatur ℥.j. donec ad lib.j. vel ℥.x. deuẽtum ſit. Tunc de maiore quantitate licebit eodem modo ἀνάπαλιν ſingulis diebus ℥.j. demere, donec redeatur ad primam quantitatem. Si quando autem eo ad purgationem vti velimus. Id potentiùs

præ-

præſtabit ſi ſub dio pernoctauerit: nocturni enim rores habent vim ſubducendi aluum. Quam ob id impertire fructibus ante exortum ſolis collectis, deprę̨henduntur. Quin etiam ſuccum roſarum vel fumiterræ vel abſinthij ad ichorum purgationem teſtulę admiſcemus, vel flores tantum, aut ipſas herbas contuſas maceramus in eo, per totam noctem, & ſic præparatum exhibemus. Delicatis tamen, ob amarorem admixtarum herbarum, mellis vel ſacchari addi quantum ad potionis amarorem temperandum, & ad gratiam ſapori conciliandã ſufficere videbitur, præcipimus. *Nocturni rores.*

De Lacte. *Cap. XXIII.*

LAC Aſinæ, ſi ad purgationem propinatur, vel deterſionem, eadem menſura qua ſerum lactis pręſcribendum eſt. Si verò ad nutritionem, ne turbet ventrem, minori copia, & chalybeatum: vt & camelinum ad ℥.iiij.tantum. Lac verò muliebre, & vaccæ imperatur ad lib. ß. ouis, & capræ, media quantitas dari poteſt inter lac aſinæ, & mulieris. Iis autem qui lactis potu aſſueti ſunt, licet quantũ erit animo aſſumere, obſeruatis ſemper ijs quæ ab Hyppocrate enumerantur in aphoriſmis. *Ad purgationem vel deterſionẽ.* *Ad nutritionem.*

De Coagulo, & Butyro. *Cap. XXIIII.*

COAGVLVM pondere caſtorei datur, à G.j.videlicet ad G. XII. pro vna Doſi, idque in internis remedijs, extra verò maiori copia requiritur, vt à ℈.j. ad ʒ.j. Butyrum ſimiliter in externis, & internis remedijs admitti conſueuit: ex eo enim Looch conficiuntur, dupla quantitate ſacchari addita. Eius proinde Doſis eſt ab ℥. ß. ad 4. ß. non enim aſſumitur vna doſi, ſed quantum baculo glycyrhizæ appræhendi poteſt, lambendo, vel quantitate fabæ. In linimentis, vn- *Butyrum.* *Quando aſſumãtur Looch.*

guentis, acopis, ſuppurantibus, mollientibus, & relaxantibus ab ℥.j.ad multas ℥.apponi ſolet,pro quantitate remedij.

De Adipe,& Seuo. Cap. XXV.

Differentia ſeui & adipis.

ADEPS, & Seuum differunt conſiſtentia,& temperamento:calefaciunt tamen ambo, ſed ſeuum exſiccat, & minus relaxat. Axungia verò & relaxat, & humectat propter humiditatem quā habet maiorem. Seuum porrò eſt,quod ex animalibus cornigeris colligitur, & in duriorem conſiſtentiam concreſcit, quam axungia, eo quod magis ſiccæ terreæque ſubſtantiæ particeps exiſtat. Axungia vero,ſiue pinguedo eſt omnium aliorum animalium,vt hominis, porci,vrſi,gallinæ,anſeris,anatis,& piſcium. Seuum ergo vſurpatur in vnguentis vlcerũ internorum, & externorum,ab ℥.ſ.ad ℥.j.vt in dyſenteria, in reliquis autem vnguentis,pari vel maiore quantitate. At pinguedo,ſiue axungia in linimentis, & vnguẽtis relaxantibus,& emollientibus ab ℥.ſ.ad ℥.iij. vel iiij.pro quantitate remedij. Axungiam tamen porci à lib.ſ.ad lib.j.in vnguentum ad morbum gallicum,præſcribimus.

Seuũ quid eſt.

Axungia quid eſt.

De Medulla. Cap. XXVI.

MEDVLLA ſeruat proportionẽ axungiæ, vel ſeui: ob id eadem menſura præſcribi poteſt: niſi quia minor medullę nobis copia ſuppetit,maior autem inopia: proinde parcior menſura eius vſurpanda,quàm axungiæ.

De Reſinis & Picibus. Cap. XXVII.

Earum diuiſio.

MVLTAE arbores Reſinam fundunt, terebinthus terebinthinam, lentiſcus maſtichen,abies abietinam, pinus pinæam, larix laricæam,cypreſſus cypreſſæam, picea, eam

quam

quam etiam picæam poſſumus appellare. Quarum partitio, præter colorem, & partium tenuitatem, talis eſſe poteſt ratione conſiſtentiæ, quòd ex ea ponderis diuerſitas potiſsimum ſumatur: vt vna partitionis extremitas, liquidas ſiue humidas vt pinæam, liquidiores vt abietinam, liquidiſſimas vt laricæam obtineat: altera verò ſiccas ſiue duras vt cupreſsinam, duriores vt terebinthinam, duriſsimas vt maſtichen, picæa ferè in medio eſt; cum liquiditate enim valde ſpiſſa eſt, & picoſa. Diuerſitas autem ponderis, ratione ſcopi, affectus & formæ remedij, talis eſt. Si aſſumantur per ſe quæ liquidæ ſunt vt larycæa, & abietina à ℈.j. ad ʒ.ij. vel iij. exhibemus, cum dolorem leuare conſilij noſtri eſt, & detergere renes: ſi aluum ſubducere à ʒ.ij. ad ℥.ß. In emplaſtris, & vnguentis ab ℥.ß. ad ℥.j. vel plures. Nam cùm emplaſtrum, vel vnguentum ex viſcoſis, vel emplaſticis conficiatur, ſufficiet pauca quantitas liquidæ reſinæ, quæ efficit vt adhærere poſsit: ſi autem ex oleis tantum, ſpiſsiores reſinæ eligendæ ſunt, & in maiori quantitate vſurpandæ: ſi verò ex aridis, magis viſcoſæ reſinæ eligi debent, & in maiori quantitate. Augetur etiam, vel minuitur eorum quantitas pro ſcopi ratione. Nam ſi ad ſedationem doloris medicamentum acopum paretur, abietina vel laricæa imponitur ad plures vncias. In ſuppurantibus, vel emollientibus vnguentis, maior quantitas poni debet, quàm in ſarcoticis, vel potius maſtiche, & reſina fricta, vel vulgo appellata colophonia. De Pice idem ſentiendum, quæ cum ex iiſdem arboribus, à quibus reſinę ſiccæ decidunt, trahatur, præparatione tantum ab ijs differt: quòd reſina ſponte fluat vulnerata arbore, pix autem igne extrahatur. Ea duplex eſt: ſicca, & liquida, quæ licet alioqui commoda,

In emplaſtris.

Pices vnde

Liquida Pix.

& efficax, ad multos morbos ſit, & deportatu æquè facilis ac reſinæ liquidæ: hodie tamē, ignorantia ne, an incuria medicorum neglecta iaceat, magno ægrotantium incommodo, neſcio. Ergo, cùm ſiccam ſolam paſsim habeamus, in externis, quam internis, in emplaſtris quam vnguentis iiſque ſuppurantibus, vel trahentibus, & ſedantibus dolorem, & picationibus, meliori eſt vſui. In vnguentis, & emplaſtris vlcerum, pix deraſa è nauibus magna quantitate vſurpari poteſt, quia magis ſiccat. Omnium in externis remedijs Doſis eſt ab ℥.ſ. ad ℥.j. vel plures. In internis quoque remedijs, noſtri ruſtici picem vſurpare ſolent, vt ad ſanguinem concretum diſſoluendum: qua in re tantum valet, quantum mummia arabum, ſi redacta in puluerem in ouo ſorbili exhibeatur: à ʒ.ſ. ad ʒ.j. vel duas aſſumi poteſt. Ea non minus vti poſſumus ad expectorationem, quàm liquidis reſinis, eademque doſi. In eclegmatis eadem menſura: & quia eclegma elingitur paulatim, & magna copia eius paratur, pro quantitate remedij plus vel minus accipiatur: vt in vnguentis etiā faciendum, omnibus denique ijs quæ ad plures doſes præparantur, & aſſeruantur.

In Eclegmatis.

De Oleis. *Cap.* XXVIII.

OLEVM de genere internorum & externorum remediorum eſt, in cuius ſpeciebus magnæ diſsimilitudines reperiuntur propter oleorū varietatem. Quò fit vt oleo non vna tantum debeat aſſcribi menſura, ſed ea diuerſa pro natura eius quo vti volumus & pro medicamenti forma, & ſcopo, vel aliorum quæ miſcenda ſunt. Oleum enim commune per ſe, vel cum

Cōmune in clyſteribus.

alijs

alijs commixtũ vſurpatur, vt in clyſteribus: quod ſi ſolum, à lib.ſ. ad lib.j.ſ. iniici debet, pro corporis magnitudine, & ventris plenitudine. In puero, & in tumore magno alicuius internæ partis: vt vteri, veſicæ, renum, & inteſtinorum lib.ſ. dabitur tantum. Verum ſi venter vacuus, & abſque tumore aliquo, lib.j.ſ. erit opus, vt cum etiam altiùs peruenire volumus. In ſedatione doloris lib.j. ſufficit, etiam ſi actio dependeat ab oleo potiſsimum. Miſcetur etiam vino, vel decocto, & tunc æquis partibus iniici debet ana ℥.j. paruo corpori: maiori autem ana lib.ſ. vt in colico dolore, ad doloris ſedationem. Si ad durorum recrementorum mollitionem, vel ad inteſtinorum humectationem vtile ſit, ad ℥. iij. poni debet. Idem de omnibus oleis temperatis ſentiendum eſt: vt de oleo chamæmelino, amygdalarum liliorum, & ſeminis lini. Aliorum verò oleorum multum calfacientium, tertia pars ſufficiet ſupra dictæ doſis, vel dimidia, niſi morbus extremus eſſet, in quo licebit communem doſim vſurpare ad ℥.iij. Minuitur verò quantitas olei, quando ex decocto pingui clyſter paratur, vel quando butyrum, vel axungia porci admiſcetur. In externis vero remedijs, oleum quod ſcopo, vel parti magis accomodatum eſt, vſurpatur. Si autem vnum tantum vſurpetur, nihil refert quam quantitatẽ præſcribamus, modo ſufficiat ad partes inungendas. Quod ſi diuerſa olea commiſcenda ſint, ſeruanda eſt illa proportio, quam ſuperius monſtrauimus de alijs medicamentis, ſcilicet æquali proportione, ſi ex æquo conueniant, eſſe miſcenda, inæquali autem, ſi non ex æquo, vt in augmento inflammationum, in quo ſolemus oleum roſatum oleo chamomeli admiſcere. In principio plus olei roſati, & minus chamomeli-

Olea temperata.

In externis

In augmẽto inflammationum

ni accipimus, deinde vice verſa: vt ſi primum tres partes olei roſati, vnam olei chamomelini accipiamus, tandem vni olei roſati tres chamomelini miſcebimus. Si vero miſcentur ceræ, vt melius hæreant parti, & ad continenda alia ne diffluant, pro ℥. ij. olei ceræ ℥. ß. addimus, vt ſit quadruplum olei. Si fiat ex axungijs liquefactis, non minuenda eſt quantitas ceræ, quia axungia oleo mixta non concreſcit: ſi ex ſeuo, quia conſiſtentiam habet terream, & ſpiſſam, minui poteſt quantitas ceræ: vt etiam ſi medulla animalium cornu gerentium adiungatur. Oleum in vnguentis, etiam ea proportione ponitur, vt addantur ℥. ij. ceræ pro ℥. j. olei. In cerato vero, ſeruant contrariam proportionem, quàm in liniméto: nam pro ℥. ß. olei, ceræ vetuſtæ, & duræ ℥. ij. adduntur. Nec mirum ſit, ſi ceræ in linimento, & vnguento eadem ponatur quantitas: quandoquidem linimentũ præter olea, axungias, vel reſinas liquidas, vel butyrum, vnguentum præter ceram, pulueres recipiãt vt plurimum. In emplaſtro aliquando æqualis menſura olei, & ceræ, vel eius rei quæ ceræ vices gerit, datur. Si emplaſtrum fiat ex decoctione herbarum, radicum, vel ſeminum, pro lib. j. olei M. j. herbarum inijci poteſt. Quod ſi in decoctione ſit aliquod viſcidum, vt radix althææ, ceræ quantitas minui poteſt. Suſtrahentur etiam ℥. aliquot à lib. j. olei, ſi in regione calida, aut tempore calido emplaſtrum paretur, aut aliqua terebinthina imponatur, aut lacryma liquida, vel fel liquidius. Augetur autem olei quantitas, ſi hyeme fiat compoſitio: nec non ſi ceruſa, vel lithargyrium ſine aqua vel aceto diutius ſint decoquenda, abſumitur enim longa coctura oleum: vt ſi pix vel colophonia ceræ addantur: nam pro regione, fine, & tempore, & ijs quæ admiſcentur vnã

Ceræ admixtum. *In vnguentis.* *In cerato.* *In linimento.* *In emplaſtro.*

vnà, ceræ quantitas mutatur. Quare difficillimum eſt ceræ quantitatem certam, vel olei, imperare. Quod ſi emplaſtrum ſiccius redditum fuerit, ob admixtionem picis ſiccæ, vel puluerum aliquorum, terebinthinæ parum addere oportet, vel ceræ quantitatem augere, & olei. Si vero axungia aliqua addatur, olei quãtitas eſt minuenda, vel ceræ quantitas augenda ad dimidium, addit. Eadem proportio ſeruanda eſt, cum ijs quæ ceræ vices gerunt, vt cum propolide, & ladano. Vt ſi ſola propolis miſcenda oleo ſit, & mollior, æquali vtriuſque quantitate fiet: ſi verò ſiccior, & durior, minuenda quantitas propolis, vel augenda quantitas olei. Oleum in maiori quantitate ponendum, ſi metallicis aridis, vel acribus miſceatur: quia hęc multum olei ebibunt, tum vt eorũm frangatur acrimonia. Denique augendum, vel minuendum pro conſiſtentia, vel natura miſcendorum, vel pro fine, & ſcopo. Nam ſi ad ſedandum dolorem, vel emolliendum, vel relaxandum plus olei: ſi verò ad conſtringendum, vel ſiccandum minus ponendum eſt.

Ceræ vices gerentia.

In metallicis aridis, vel acribus

De Ceræ doſi. *Cap. XXIX.*

CERA in externis, magis quam internis apponi ſolet: quanquã non deſint, qui pilulas ex cera conficiant, & Dioſcorides cum iure ſorbili præcipiat, in vlceribus inteſtinorum. Non quælibet autem cera ſine delectu eſt vſurpanda, cum aliqua ſit quæ arte paretur, vt alba: & hæc, quia durior, ad excipiẽdos pulueres ponitur in maſticatorijs: verum in ſuffumigijs, quando ex lignis, & aridis fiunt, flaua & pinguior. Earum Doſis eſt quantum ſufficit ad excipienda alia medicamenta. Eligitur autem mollior: in ceratis, vnguen-

Pilulæ ex cera.

Alba.

Flaua.

Mollis.

tis,& emplaſtris,ad conſiſtentiam,& liquidorum inſpiſſationem : & hoc diuerſa mẽſura,vt de oleo dictum eſt, pro forma diuerſa remediorum, & pro miſcendorum materia, ſcopo, & intentione. In linimentis verò ad olea retinenda ſufficit illa quantitas ʒ.ij.ceræ pro ℥.j.olei. In vnguentis eadem proportio ſeruatur, vt dictum eſt: & inſuper ʒ.j.puluerum ℥.j. olei additur, ſpiſſat enim puluis, & vnguentum craſsius reddit. In cerato maior additur quantitas ceræ,potiſsimum ſi nihil ad inſpiſſandum addatur. Sed hæc omnes ex præcedenti capite, cum huius & illius ſeparatu difficilis ſit doctrina, ob ſubiectorum conueniẽtiam, ſatis ſunt nota.

De Aceto. Cap. XXX.

Ad penetrationem.

ACETVM in multis remedijs internis & externis apponitur,vt in externis ad repellendum, vel ad penetrationem medicamentorum. Si autem ad penetrationem, ſufficit guttas aliquòt tempore inunctionis addere vnguentis. In perfuſionibus capitis,aut irrigationibus,maior quantitas addenda,pro natura morbi,aut ſcopo.Nam ſi Oxyrhodinum paretur ad dolorem capitis,vel ad phrenitim, ſufficit ℥.ß. pro ℥.iij.olei roſati. Si verò in principio lethargi,aut alterius affectionis ſoporiferæ, ponatur,℥.j.ß. pro ℥.iij. olei erit neceſſaria, quandoquidem acetum ſua acrimonia, & ſiccitate vigilias excitat, & ſua partium tenuitate incidit,& attenuat.In inflammationibus verò ad Oxycratum faciendum,vel Oxymel, vel Syrupũ acetoſum ſimplicẽ, tantũ aquæ miſcendũ vt bibi poſsit. Quare relinquendũ eſt iudicio Pharmacopolæ: nam pro natura aceti plus aut minus aquę additur,cum aliud alio ſit acidius & acrius.

Oxyrhodinum.

Vires aceti.

De

De Saccharo. Cap. XXXI.

SACCHARVM, Mel, & Sappa, multorum remediorum materia ſunt: ponuntur enim in medicamentis ad formam inducendam, vel ad gratiam, vel ad conſeruationẽ admiſcentur: quare de ſingulis particulatim erit dicendum. Sacchari quantitas varia eſt, pro fine, ceu ſcopo, & pro remedij forma, & pro natura eorum quibus admiſcetur: alia enim quantitas in ſyrupis, alia in tabellis, alia in pulueribus, alia in opiatis, alia in eclegmatis, ponitur. In ſyrupis quidem paratis ex amaris, acidis, & acribus ad maiorem gratiam, maior quantitas requiritur: multo maior, ſi ex ſucco paretur, vel diutius ſeruandus ſit. Quod videre licet in Syrupis de bugloſſa, qui ex ſucci bugloſſæ depurati lib. iiij. ſacchari lib. iij. paratur. Si ex ſucco apij fœniculi, & ſimilium, æquali proportione miſcetur ſaccharum. Si vero ex ſucco efficaciore, & magis acri, in maiori quantitate poni debet: vt ſi ex ſucco limonum, vel citri paretur ſyrupus. ſucci lib. j. ß. addere oportet, ſacchari lib. iij. Si vero ex infuſionibus florum non laxantium, æquali menſura, vt ſi ex floribus nenupharis paretur, & ſimilibus. Si vero ex multis infuſionibus florum laxantium, & lenientium ſyrupus paretur, lib. j. infuſionis ſuperare debet quantitatem ſacchari, vt ſi infuſionis lib. v. ponantur, ſacchari tantum lib. iiij. adhibendæ erunt, ne vis laxandi impediatur, aut minuatur. In Electuarijs alia menſura obſeruatur, proque natura miſcendorum puluerum augetur, vel minuitur ipſius quantitas. Si puluis gratus ſit, quales ſunt cordiales, ſtomachici, & capitales intrinſeci: pro ℥. j. pulueris, ſacchari in aqua diſſoluti, & cocti

Quantitas ſacchari.

In ſyrupis.

In electuarijs.

℥.j. addimus. Si efficacior ſit, & minus gratus puluis: maiorem ſacchari copiā addimus, ad gratiam. Si vero puluis laxatiuus ſit, pro ℥.i.ß. pulueris ſacchari ℥.j. imponimus, quod reſpondet rationi quæ eſt inter lib.j.ſacchari, & eam puluerũ quantitatem, quæ eſt ab ℥.ij. ad ℥.iij. In conditis additur ſacchari parum, ſi cōſeruæ odoratæ ſunt, vt in conſerua roſarum, violarum, & capillorum Veneris. Si vero amaræ, vt cōſeruæ florum cichorij, Enulæ campanę, ſi acres vt anthos, ſtœcados, ſaluiæ. ℥.ß. ſacchari pro ℥.j. conſeruarum imponenda. Quod ſi ex conſeruis, & pulueribus fiant: ſeruanda erit proportio pulueris, & ſacchari, habitā ratione conſeruarum: quod faciendum quoque eſt in tabellis paratis ex pulueribus, conſeruis, & aqua. In opiatis raro ſaccharum ponimus, niſi quādo ſirupus ingratus eſt ſapore, tunc enim ad gratiam inducendam iniicitur, In eclegmatis expectorātibus, & detergētibus ponitur in larga quantitate, quia per ſe conuenit affectui. In pulueribus acribus vt ex pipere, & zinzibere, pro ℥.j. pulueris ℥.j. ſacchari additur: in dulcibus ℥.ß. maximè quādo glycyrrhizam, aut aniſum puluis recipit. Si verò ex inſipidis, vt ex cineribus, vel cortice cucurbitæ, paruam quantitatem ſacchari imponimus, niſi quando dulcem facere volumus. Multum facit, ad quantitatem ſacchari cōuenientem inueniendam, præter ſcopum remedij, etiam ſacchari natura. Nam in pulueribus capitalibus, & detergentibus, vt ſupradictum eſt, liberalius ſaccharum additur, aut ſi humectandum potiùs quàm exſiccandum, aut laxandum potiùs quam conſtringendum. Quod autem natura ſacchari augēdam vel minuendam indicet quantitatem, inde eſt, quòd multę ſint ſacchari differentię. Eſt enim aliud candum arte factum, aliud defęcatiſſimum

In conditis

In opiatis.

In eclegmatis.

In pulueribus.

Natura ſacchari ſpectanda.

mum & candidum, aliud quod rubrum dicitur, fæculentum,& ad mellis naturam accedēs, aliud quod Roſatum tabulatum appellatur. Horum delectum habere oportet, & quantitatem augere vel minuere, pro eo quod erit opus Nam ſaccharum candum, cùm extergendum eſt, aut expectorandum, aut ſiccandum, eligitur, & minori quantitate miſcetur, quia potenter id facit. Saccharum illud candidiſsimū, defæcatiſſimumq́; minus deterget, & minus ſiccat ſaccharo cando, minuſque humectat, & deterget ſaccharo rubro. Saccharū vero Roſatum tabulatum minus calfacit, magis ſiccat, atq́; plus conſtringit propter aquam roſaceam: quare in fluxu ventris, vomitibus, ac diſtillationibus ſiſtendis cōuenientius eſt. Tempus aſſumptionis quantitatem auget, vel minuit, vt & natura morborum. Nam ſi à cibo puluis præſcribatur, minorem decet eſſe quantitatem ſacchari, vt ſi ad affectus vteri, aut ad morbum flatulentū, aut ad vomitionem, nihil aut parum ſacchari addere oportet, vel ſaccharum roſatum tabulatum. In pulueribus autem, & in remedijs aſſumendis ante cibum, Saccharum candidum, vel candum, in magna quantitate ponitur ad detergendum, vel relaxandum. In morbis flatulentis parum aut nihil, ſiue ante ſiue poſt cibum exhibeatur, quoniam flatus ſemper auget. In clyſteribus laxantibus, vel detergentibus ſaccharum rubrum ponitur ab ℥.ß.ad ℥.ij.vel ℥.iij. In dyſenteria verò Saccharum roſatum tabulatū, vice Mellis roſati, tutius ponitur.

Candum. *Candidiſſimum.* *Rubrum.* *Roſatū tabulatum.* *Tempus aſſumptionis ſpectandū.* *In clyſteribus.*

De Mellis quantitate. Cap. XXXII.

MELLE vtebantur antiqui, antequam Sacchari ſufficientem quantitatem haberēt: verum poſteaquam ratio copioſioris extrahendi ſacchari adinuēta eſt, factaque

Saccharum primum nō fuiſſe paſſim vſui.

Cui Sacchato mel ſimile ſit. factaque palata hominum delicatiora, neglecto melle ſacchari vſum introduxerunt in multis remediorum formis, vt in ſirupis, confectionibus, eclegmatis, in alijs deniq; quam plurimis: ſunt enim eiuſdem ferè facultatis, potiſsimum ſaccharum rubrum & mel, magis tamen deterget mel. *Sacchato quędã potius parari* Saccharum verò gratius eſt, & aptius ad aliquas formas inducendas, vt ad electuaria ſicca, & dura conficienda. Citiùs enim quàm mel, exſiccatur, & induratur: & ſiccatum, & induratum faciliùs diſſoluitur, & maſticatur. *Mel quibuſdã magis conuenire.* Sunt tamẽ quę mel poſtulant potiùs, remedia aliqua: alia verò quę ſaccharum, alia mel & ſaccharũ ſimul admittunt. Antidota cum mèlle parantur, quorum deſcriptiones nobis ab antiquis relictę ſunt: quamquã, nihil vetaret, etiam cum ſaccharo vino diſſoluto illa parare. Item colica etiam cum melle componuntur. Item ſirupi aliqui cum melle ſimiliter: vt qui ad effectus pituitoſos, quales ſũt de Stœchade, de Artemiſia imperantur, & alij pectorales ex *Mellis quãtitas.* melle & ſaccharo cõficiuntur. Mellis porrò quãtitas eadem erit quæ ſacchari rubri, in omnibus, in quibus mel conuenit, vel ad dulcedinem inducendam; vt in amaris compoſitionibus, vel ad cõſeruationem, vt in conſeruis venerem prouocantibus, quæ melle potius quã ſaccharo parari debent, vel quia ſua facultate iuuat: vt in gargariſmis, & alijs detergentibus remedijs. Aliqui volũt, in antidotis, & confectionibus, pro lib.j. mellis, pulueris ℥.ij. addi. alij ℥.iij. alij ℥.iiij. alij v. vel vj. Galenus vij. Sed tres poſteriores doſes efficaciora, & vehementiora remedia faciunt, prima autẽ debiliora, media igitur erit tutiſsima. Sed nos puluerum ſaporem, & odorem conſiderandum eſſe ducimus: vt ſi puluis valde ſit amarus vel admodum acris, ponatur illa magna quantitas, pręterquam

quam in compoſitionibus laxantibus, & antidotis, in quibus materia non debet medicamenti vim extinguere, vel minuere, oportet enim antidota vehemẽtiſsima eſſe, ob morbi vehementiã: tunc quia his frequenter non vtimur. Adde quòd facilius eſt addere pulueri mel, quam iam mixtũ detrahere, vel puluerem antidotis adiungere, cũ mellis copia ſemper ſuppetat, pulueris non item. Quare Pharmacopolæ iudicio relinquendũ eſt: niſi quando propter aliquas occaſiones Pharmacopolæ incognitas, religioſius doſim, & proportionem ſeruare volumus. *Compoſitiones laxãtes et antidota*

De Sappa. Cap. XXXIII.

SAPPA in ſirupis quibuſdam pectoralibus, & compoſitionibus alijs frequenter ponitur: vt in cõpoſitione Diacodij apud Galenum ex Sappa parata. Deterget enim, & dulcis eſt, minuſq; defluxiones excitat quam mel, ob minorem facultatẽ detergendi. Eadem erit quantitas ſacchari, mellis, & ſappæ. *Sappæ efficacitas.*

De Metallicis, & Mineralibus.

Cap. XXXIIII.

MINERALIA hic voco, quęcunq; ex terra effodiuntur. Metallica verò quę preterea poſſunt liquefieri concreta. Hæc omnia ponderibus diuerſis metimur, pro eorum efficacia, & acrimonia. Quæ ergo parum efficacia ſunt, magna copia imponi debent. Quæ autem poſsunt liquari, & emplaſticam vim habent, in emplaſtris vices materię gerere poſsunt, vt lythargyrum, plumbago, & ceruſſa: hec ab ℥.j. ad lib. ſ. vel lib. j. vel plures imponimus. Quę autem ſummæ ſunt efficacitatis à ʒ.j. ad ℥.j. Quę vero acriora ſunt ex ſeſe, vel ob vſtionem, minori rurſus quantitate imponi debent: vt ærugo, æs vſtum, flos æris: diphryges *Quid ſint* *Emplaſtica* *Acria.*

phryges etiam minori quantitate, vt à ʒ.ß.ad ʒ.ij.
Quæ ex vſtione acria ſunt, ſi abluãtur poſt vſtionem, maiori copia erunt ponenda quam antea: ſi verò vſta fuerint, & non abluta, vt dictum fuit:

Parũ acria Parum acria vt plumbum non vſtum, ſed longa trituratione in tenuem puluerem redactum, item pompholyx, tuthia, lithargyrũ, ceruſa, deniq; quæ ſine morſu ſiccant, à ʒ.j.ad ℥.j.ponuntur: poſſunt

Mineralia. tamen maiori quantitate vſurpari. Mineralia verò vt ſulphur, chalcitis, alumẽ, chalcanthum, ſandaracha, hæc omnia cum ſint acerrima, non niſi in

Cauſtica. fortioribus remedijs ſunt vſurpanda. Cauſtica, vt ſandaracha, chalcitis, chalcantum, & chryſocolla à ℈.ß.ad ℈.j.per ſe imponuntur: ſi vero mitioribus

Realgal. bus admiſcentur ad ʒ.j. Realgal vero, quia acerrimum eſt, in externis tantum vſurpatur ad quantitatem grani hordei: alumen verò, & ſulphur minus periculoſa ſunt, quæ ſi in internis ponantur à ℈.ß.ad ℈.j.ſi verò in externis à ʒ.ß. ad ʒ.j. vel plures dari poſſunt.

De Argento viuo & Sublimato.

Caput. XXXV.

ARGENTVM viuum quia efficaciſsimũ eſt, diuerſa menſura præſcribitur: nam ſi ad reſiccationem tantum, ſiue prouocationem ſudorum vt in ſcabie, vel pediculari morbo, ſufficit ℥.ß.pro ℥.iiij. vnguenti cui admiſce-

In morbo gallico non inueterato. tur: ſi vero ad ſudores mouendos, vt in morbo gallico non inueterato, & pro corpore tenui, vel debili ℥.j.pro 4.ſatis erit. In fortioribus vero na-

In morbo gallico inueterato. turis, & morbo inueterato, pro 4.j.aliorum quæ vnguentum conficiunt, ponitur ab ℥.j.ß.ad ℥.ij.
Sublimatum menſuratur ad ʒ.j.vel ʒ.ij. in externis remedijs, ſi ad reſiccationem tantum, & ad aroſionem, vt in carbunculo, vel in vlceribus pu-

Sublimatũ tridis. Eadem quantitate accipietur ſi per ſe, & in ſub-

ſubſtantia ponatur: ſi vero vnguentis addatur, ad carnis putridæ arroſionem, pro ℥.j. vnguenti à ʒ. j. ad ʒ. ij: potiſsimũ ſi Baſilyconi, vel alijs pinguibus, & oleoſis admiſcetur: quod ſi alijs vnguentis arrodentibus, minor quantitas addetur à G. v. ad G. vj. pro ℥. j. aquæ, vel ℥. ſ. vnguenti.

De lapidibus. *Cap. XXXVI.*

LAPIDES diuerſis menſuris metimur, vt de metallicis dictum eſt: ſunt enim aliqui precioſi, & rari, vt hyacinthus, ſaphyrus, ſmaragdus: hæc parua quantitate debent accipi, quia in parua mole duriſsimam, & valde defæcatam materiam habent, ob idque valde efficacem: ob efficacitatem autem ſolam id fieri certum eſt: cùm fragmenta minus chara ſint, quæ in pulueribus cordialibus ad vnam doſim, ſolent vſurpari tantum à ℈. ſ. ad ʒ. j. Sunt aliqui efficaciores, quique acrimoniam quandum habent, ob id periculoſi: vt lapis armenus, & cyaneus. Ij pro diuerſitate ſcopi, & præparationis ratione, alio atque alio pondere menſurantur. Nam ſi in cordialibus ponatur lapis lazuli, vt in compoſitione alkermes, vritur vt chalcitis, & frequẽtius abluitur vt cadmia, & minori quantitate ponitur, quàm nõ vſtus, & ablutus, & quam in medicamentis laxantibus: quare in cordialibus à G. vij. ad ℈. ſ. pro vna doſi: in laxantibus verò medicamentis à ʒ. j. ad ʒ. ij. ſ. ſi per ſe, & vna doſi aſſumatur: in cõpoſitionibus maioribus, maiori copia, pro earũ videlicet quantitate, vt videre eſt in confectione Alkermes, & Pilulis de quinque generibus myrobalanorum, Indis & Pilulis de lapide lazuli, in quibus ponitur, ad purgationem melancholiæ, lotus: tamen hi lapides ſunt naturæ veratri, qui ſi in minima quan-

Precioſi.

Eorum materia.

Acres.

Lapis Lazuli.

Lapillorũ quorundam natura.

quantitate ſumuntur, in ventriculo remorantur, eumq́ue exulcerant: ſi in paulo maiori quantitate,ventrem mouent,& purgant, multamq́ue vtilitatem præſtant. Lapides vero nulla acrimonia prædití, vt lapis iudaicus, & lapis lincis à ʒ.ſ.ad ʒ.j.vel duas, magis enim pondere ſuo calculos deturbant,quàm proprietate occulta,ob id,ſi tenuiſsimè triturentur, & maiori quantitate aſſumantur ex vino albo, vel aqua graminis, aut aliqua ſubſtantia tenui quæ penetret ad renes, magno vtiliq́ue erunt vſui.

Non acres.

Qua vi calculos deturbent.

De Terra. *Cap. XXXVII.*

TERRA medicamentoſa eo pondere menſurari debet,quo lapides:nam ſi acris ſit, vt ocra vſta, à ℈.j. ad ʒ.ſ. alia autem quę ſine acrimonia eſt, vt ſigillata,rubrica fabrilis, bolus armena,a ʒ.ſ.ad ʒ.ij.Marina, ſiue quæ ex mari petuntur,ſi naturam lapidis referat, pondere lapidum, aut terræ menſurabuntur, vt corallum rubrum, & album,teſtę oſtreorum, concharum,purpurarum, & buccinarum, os ſepię & mitulorum. Si vero marina acria ſint, à ℈.j.ad ʒ.i.vel ʒ.ij.ponũtur: talia ſunt alcyonij genera, & flos ſalis, oſſa magnorum piſcium, vt ſiluri vel lucij, quibus in puluerem redactis vtimur, nec non loco ſpodij eorum cineribus, quorũ pondus,cineres oſsium eorum animalium quæ in terra degunt, imitatur à ℈.j.ad ʒ.ij.

Non acris.

Marina.

Acria.

De Quantitate laxantium medicamentorum, tam ſimplicium quàm compoſitorum.
Caput XXXVIII.

QVANTITATEM medicamentorum iuſtam inuenire nimium eſſe difficile, ſuperius monſtrauimus: attamẽ facilius eſt in ſimplicibus medicamentis,quàm in cõpoſitis: ſimplicia

Difficiliorẽ eſſe cõpoſitorũ quam ſimplicium quãtitatẽ.

ſimplicia enim ſi bona ſint, ferè eodē modo operantur: at compoſitiones tunc maiorem, nunc minorem ſuam vim reddunt: hoc autem euenit ob diuerſam compoſitionis deſcriptionem; aut ob diuerſam præparationem, aut ob aliquorum, aut omnium ſimplicium deprauationē, vt in Catholico videre licet: poſſunt enim in eo infiniti errores committi, vt poteſt prætermitti polypodium, vel ſenna, vel rhabarbarum: vel poſſunt ſimplicia ſine effectu eſſe, aut vitioſa, idque vetuſtate, vel alia ratione: alia enim minus triturata ſunt, aut magis: propter quam diuerſitatem magis aut minus operantur, vt de azaro ſuperius dictum fuit, quod fortiter trituratum vrinas mouet, craſſius ventrem laxat: alia incocta, alia minus cocta: ex iis omnibus immutatur vis medicamenti compoſiti. Quare vtilius eſt ſimplicibus vti, quàm malè præparatis cōpoſitionibus: poſſumus enim quod non licet in his, priuſquam parentur illa, eorum delectum facere, vt rhabarbari, mannæ, caſsiæ, diacridij, eaq; optimè præparare. Nos tamen, vbi ſimplicia aliquot fuerimus perſequuti præparatarum etiam compoſitionum communem doſim indicabimus, quam augere: vel minuere ex ſuperius monſtratis, poterit Medicus. De rhabarbari quantitate, obiter ſuperius monſtratum fuit, ſiue in decoctione, ſiue in ſubſtantia, ſiue in infuſione ponatur: vt de eſulæ quantitate, turbit, agarici, & polypodij, cum de radicum quātitate ageremus. Nunc de diacridij, ſcammonij, colocynthidis, mannæ, & aliorum medicamentorum doſi, agendum eſt. Laxantia medicamenta, quæ ſua humiditate, vel viſciditate laxant, vel ſua dulcedine, in magna quantitate adminiſtrari debent, vt ab ℥.j. ad ℥.j.ß. talia ſunt pruna, ſebeſten, tamarindi ſiue oxyphoenici, muccilago pſillij, caſsia, manna.

Vnde talis difficultas.

Laxantia vel humiditate vel viſciditate vel dulcedine.

Laxātia acrimonia. Quę verò ſua acrimonia, non leuiter laxant, à G. ij. ad G. xij. poni debent, vt diacridium, ſcammonium, colocynthis, euphorbium, & elaterium. *Laxantia adſtringēdo.* Quæ vel aſtringendo, vel quæ ſua ſubſtantia mediocriter laxant, vt agaricus, aloë, myrobalani, omnia, media quantitate dantur: ſed quo certiores ſint ſtudioſi, de eorum ſingulorum agemus doſi. *Caſsiæ doſis.* Caſsię doſis, per ſe, ſi recens ſit, eſt à ℥. iij. ad ℥. j. ſi per os aſſumatur. Nam experientia ſæpe cōprobaui, ob largam humiditatem, tunc ſuperpurgationem facere: ſi in clyſteribus, ab ℥. j. ad ℥. ij. poterit dari: ſi non recens ab ℥. ß. ad ℥. j. ß. vel ad ℥. ij. ſecundum aliquos: quę tamen quantitas mihi videtur eſſe nimia. *Tamarindorum.* Tamarindi per ſe, pro vna doſi, à ʒ. iiij. ad ℥. j. vel ℥. j. ß. vſurpantur, non enim magis laxant quàm pruna acida. In apozemate bilem laxante, aut alijs medicamentis permixti, ab ℥. j. ad ℥. ij. In ſirupo detergente, aut refrigerante à ʒ. iij. ad ℥. ß. *Myxorum.* Myxa numero menſuramus, ſi integra ſint: in apozemate quidem laxante Pa. xx. in alterante verò ad Pa. ij. vel. iij. Pulpa ſebeſten, ab ℥. j. datur ad ℥. j. ß. *Prunorum dulcium.* Prunorum dulcium eadem quantitas eſt, vt ſebeſtē. *Acidorum* Acida pruna, vt tamarindi, menſurantur, ſiue ad alterandum, ſiue ad laxādū, ſiue cum paſſulis, & ficubus ad deterſionem ponantur, ad Pa. v. vt ſuperius monſtratum eſt, ſunt ponenda. *Myrobalanos diuerſis conſtare ſubſtantijs.* Myrobalani omnes ex diuerſis ſubſtantijs ſunt, ob id diuerſas habent facultates, laxāt enim, & adſtringunt, & detergent, vt rhabarbarum. Quare ſeparandæ ſunt iſtæ ſubſtantiæ, pro diuerſa intentione, verum multò difficiliùs ſeparātur, quam in rhabarbaro: quia rhabarbarum rarū eſt, myrobalani verò denſæ ſunt, & aëream ſubſtantiam terreæ magis permixtam habent, ſeparātur autē infuſione, aut leui coctione. *Myrobalanorū doſes.* Doſis ergo myrobalanorum erit pro diuerſa compoſitione, &

mate-

materia. Chebularum doſis eſt,in ſubſtantia à ʒ. *Chebularum.*
ij.ad ℥.ß.in infuſione verò ab ℥.ß.in infuſione verò ab ℥.ß.ad.j.ß.ſi per ſe ſumantur.Indarũ eadem *Indarum-*
doſis eſt.Emblicarũ doſis eſt à ʒ.iij.ad ʒ.iiij.vel v. *Emblicarũ*
in ſubſtantia:in infuſione verò ab ℥.ß.ad ℥.j.Bellericæ eadem doſi menſurantur. Citrinæ verò in *Bellericarũ* *Citrinarũ.*
ſubſtantia à ʒ.ij. ad ʒ.iiij. Infuſæ verò à ʒ.iij.ad ʒ.x.ſed raro dantur niſi infuſæ,& decoctæ,per ſe. In ſubſtantia verò in dyſenteria tantum, & alijs alui fluxionibus,in quibus, non niſi in principio, damus illam magnam quantitatem, cum corpus inanitum non eſt.Si decoquantur,in maiori quantitate ʒ.j.quam in infuſione dandæ ſunt,quia minuitur vis laxandi decoctione.Aloë vario ponde- *Aloë.*
re recipitur: ſi enim pilulis materia ſit ab ℥.ß. ad ℥.j. ponetur in maſſa: in ſubſtantia verò pro vna doſi per ſe à ʒ.j.ß.ad ʒ.ij. in infuſione verò à ʒ.j. ad ʒ.iij. Decoquitur etiam à nonnullis ſed id leuiter faciendum eſt,& in magna quantitate, ſi ad morbum gallicum præſcribatur: habet enim facultatem potentiſsimè exſiccandi: & hæc de non lota ſunt intelligenda. Lota enim in multò maiore quantitate, ſi ad laxandum detur: ſi autem ad ſiccandum, vel corroborandum,minori. Lotio- *Aloës lotio*
nem verò intelligo quę fit cum aqua ſimplici ſaltem aliquo humido non laxante, vt fit in Pilulis ælephanginis,in quibus aloë aqua,in qua odorata decocta ſunt, abluitur. Si enim in decoctione aliqua laxante ablueretur, vt ſucco roſarum,minuenda eſſet quantitas.Manna vt caſsia menſura- *Manna doſis.*
tur: ſecundũ alios à ʒ.vj.ad ʒ.xxv. Senna in ſub-
ſtantia à ʒ.ij. ad ℥.ß.decocta autem à ʒ.iij.ad ʒ.j. *Senna.*
Raro infunditur, quia muccilaginoſam infuſionem reddit: quare ſi infundi debeat,non diu, ſed in aqua calida id faciendum, eadem quantitate qua decoquitur: ſi ad morbum gallicum detur,

ſola in decoctione Gaiaci ab ℥.ß.ad ℥.j.ß.poni debet.Epithymus, & cuſcuta in ſubſtantia à ʒ.ij.ad ʒ.vij.in decoctione verò à ʒ.v.ad ʒ.xx. ponitur: & hoc hyeme fit, nã æſtate minori quãtitate ſunt danda,quia acria, & valde ſicca. Lapidis cyanei, & armeni doſis dicta eſt inter lapides. Scãmonij doſis eſt à G.v.ad G.xij.per ſe:ad aliorũ verò agitationẽ à G.ij.ad G. v.Diacridium,quod antiquis erat lacryma ſcãmonij diſſecta,hodie ſcãmonium coctum, maiori quantitate vſurpari poteſt: quia eius vis & tenuitas imminuta eſt,coctura in malo cotoneo facta,& ita imminuta aliquãdo, vt nihil ei ſuperſit virium.Euphorbij à G.ij.ad G.iij.& ſecundũ alios à G.iiij. ad G.xij. quarũ prima eſt tutior,quia ſecunda nimiũ calfacit, & propemodũ inflãmat,& fortiter ſubuertendo vomitionẽ prouocat.Caſtorei doſis maior eſſe poteſt, q̃ euphorbij,quare ad G.xij.vſurpari poteſt.Colocynthidis à G.xij.ad G.xx.cum per ſe exhibetur,quod tamẽ raro fit,ob amarorẽ,& exulcerãdi vim, quare tutior erit vſus Trochiſcorũ alandal.Trochiſcorũ autem alandal doſis eſt,ſi per ſe ſumantur à G.vi. ad G.xij. Catholicũ & Diaprunis ſimplex ferè eadẽ doſi dantur qua caſsia,ſiue per os,ſiue per clyſterem ſumantur.Diaprunis verò ſolutiui doſis eſt à ʒ.ij.ad ℥.ß. Diaphœnici, à ʒ.ij.ad ʒ.v Electuarij de pſillo,à ʒ.iij.ad ʒ.iiij.ß. Confectionis hamek, à ʒ.ij.ad ℥.ß. vel ad ʒ.vi.Electuarij de ſucco roſarum,à ʒ.ij.ad ʒ.v. Diacarthami, & Electuarij de citro ſolutiui, eadẽ menſura à ʒ.j.ß.ad ʒ.vi. Indũ maius,à ʒ.ij.ad ʒ.vi.datur. Benedicta, & Hiera ſimplex à ʒ.iij.ad ʒ.v.quanquam Hiera ab ℥.ß.ad ℥.j.dari poſsit, minus enim laxat quã Benedicta. Quod aliqui ſcripſerunt à ʒ.j. ad ʒ.j.ß. hoc fortè de pilulis intellexerunt,vel de pulueribus,in quibus nihil mellis eſt quod molem augeat. In cly-

ſteribus

Epithymi & Cuſcutæ.
Lapidis Cyanei & Armeni.
Scammonij doſis.
Diacridij
Euphorbij
Caſtorei
Colocynthidis.
Trochiſcorũ alandal.
Catholici
Diaprunis ſimplicis.
Diaprunis ſolutiui.
Diaphœnici.
Electuarij de pſillio.
Cõfectionis hamek.
Electuarij de ſucco roſarum.
Diacarthami Electuarij de Citro ſolutiui.
Indi maioris.
Benedictæ, Hieræ ſimplicis.

ſteribus à ʒ.vi.ad ℥.j.ß.vel ℥.ij.ſi alijs medicamentis admiſceantur: ſi per ſe ſola ponantur, vt in nephritico dolore, ab ℥.j.ad ℥.ij.in primo clyſtere. In alijs autẽ ad ℥.ß.tantũ, laxat enim, & diſcutit flatus: dixi in primo clyſtere, ad ſtercora illa indurata vacuanda: ſed in ſequẽtibus nõ eſt ponenda tanta quantitas, ne acrimonia dolorem excitet. Aliarum compoſitionum laxantiũ doſis erit ſimilis compoſitionibus traditis hactenus: ſi eundem humorem purgent, & eandem quantitatem diacridij, vel ſcammonij, vel colocynthidis acceperint, ab his enim, magna ex parte ſumitur quantitas medicamenti laxantis.

A quibus ſimplicibus laxantium compoſitorum quātitas potiſſimum deſumatur.

De Doſi Pilularum. Cap. XXXIX.

PILVLARVM doſis ferè eadẽ eſt. Imbecilliorũ enim quarũ ſegnior in agendo vis eſt, portio magna eſt imperanda. Cui non imparẽ fortioribus quas magni morbi tantũ poſtulant, ſed fortè eandẽ audacter tribuimus. Inter eas autẽ medijs mediam, quæ non multũ tamen à maxima recedat. Pilularũ imbecilliorũ numero Aelephanginas, de Hiera ſimplici, Sebellinas, Stomachicas cõpræhendimus, quæ à ℈.j.ad ʒ.ij.præſcribuntur. Hæ tamen interdũ quidẽ vna vel duabus horis ante cibũ ſumuntur, ſed minori quantitate, ſcilicet à ℈.j.ad ʒ.ß.ne ſi magis mouerent, cibi concoctionẽ interpellarent: poſt cibum autem, à ℈.j.ad ʒ.j.vel ij. Pilulæ porrò de rhabarbaro, & Sine quibus, & de Hermodactylis, & aliæ quæ paucũ diacridij recipiunt, & quæ, ob magnã myrobalanorũ quantitatem, minus validæ ſunt, præſcribuntur à ℈.j.ad ʒ.j. vel ſecundũ Meſuem à ʒ.j.ad ʒ.ij.ſed hæ longè à cibo ſumendæ. Paulò autẽ fortiores, ſiue mediæ, quales ſunt Aggregatiuæ, de Sarcocolla, de Agarico à ℈.ß.ad ℈.iiij. Fortiſsimæ vero & vehementiſsimæ vt pilulæ de La-

Imbecilliores.

Fortiores ſiue mediæ

Fortiſſimæ

pide lazuli, Lucis maiores, & minores, Fœtidæ maiores,& Minores,de Euphorbio,Cochę,Indę, Aureæ,& quæcũq; elleborũ, vel colocynthin,vel lapidẽ lazuli recipiunt à ℈.j.ad ʒ.j.vel.℈.iiij.Hæc eſt hodie facientiũ medicinã cõmunis doſis:olim enim Galenus pilulas xv.dedit, Pilularũ ex colocynthide,quarũ põdus minus eſſe nõ potuit ʒ.ij. Quod ſi ad maximã quantitatẽ illã veniendũ ſit, quia moleſtũ eſt ægrotantibus tot pilulas vna vice deuorarẽ,vtile fore cenſeo mediã doſim inter magnã & paruã aſſumere, addendo diacridij, vel Trochiſcorũ alandal, ad ſupplendũ id quod detraximus de mole, G.v.vj.vij.vel x.ſecundũ vires ęgri. Quod ſi ʒ.j.harũ pilularũ,ob difficultatẽ ægrorum,tantũ vſurpemus,plus diacridij in billioſis morbis.Trochiſcorũ verò alandal in pituitoſis addemus,& melancholicis,vel lapidis lazuli tantundem.Animaduerte,fortiſsimarũ pilularũ minimam quantitatẽ eſſe ℈.j. quia ſi minor aſſumeretur,exagitaret ventrem,& nõ purgaret,& nõ euacuando magis offenderent corpus, quàm pilulæ imbecillæ,aut mediæ.

Minima fortiſsimarum pilularum quantitas.

De Syrupis. *Cap. XL.*

SIRVPORVM coctorũ ad perfectionem nõ laxãtiũ,excalfacientiũ, refrigerantiũ, humectantiũ,ſiccantiũ,lenientiũ,incraſſantium,vel incidentiũ doſis erit à ʒ.vj,ad ℥.ij.cũ dupla proportione aquarũ,vel decocti.Tales ſunt Sirupi endiuiæ,Violaceus, Capillorũ Veneris, de Bizantijs,& de Stœchade.Laxantes autẽ: vt Sirurupus roſatus laxatiuus Violaceus ex multis infuſionibus,de Fumo terræ,de Cichorio compoſitus cũ rhabarbaro, de Epithymo,& de Thymo,hi omnes dantur ab ℥.i.ß.ad ℥.iiij.ſi per ſe ſumãtur, cum aliquã quãtitate aquæ affectui accõmodatę, vel cũ decoctione aliqua. Quòd ſi decoctio laxatiua

Laxantes.

Decoctio laxatiua.

tiua ſit, ſyrupus poni poteſt minori pondere: ſin minus quãtitas aquæ minuenda; & ea vſurpanda quæ ſufficiet ad ſyrupũ ſpiſſum diluendũm, vt cõmodiùs bibi poſſit. Si decoctio, vel aqua iuuet aliqua ex parte actionẽ medicamẽti, vel incidendo, vel attenuando humores, vel aperiendo obſtructiones, vel ad caſtigationẽ alicuius vitij, ſemper pro qualibet ℥. ſyruporũ, addatur aquarum ℥. ß. Timenda enim eſt maior quãtitas in medicamentis laxantibus, quia vomitionem excitant. Syrupo roſato laxatiuo, in principio febrium, & in affectionibus in quibus obſtructiones ad ſunt, aqua graminis, & capillorũ veneris. In affectibus verò pituitoſis, aqua apij, vel petroſelini. Si ob affectũ vẽtriculi, additur æquali cũ ſyrupo quãtitate, decoctum vel aqua abſinthij: ſed tutiùs datur aqua quã decoctum, quòd illa diſtillatione partes terreas, & craſſas dimittat. In affectibus capitis, & neruorum cũ aqua betonicæ: vt in affectibus thoracis, cũ aqua decoctionis glycyrrhizę, vel hyſſopi, cõmodè exhibetur. In decocto autẽ mercurialis, vel ſennæ in melancholicis affectibus, & cùm magis laxare volumus, æquali mẽſura ponitur: vt cum pituitã magis purgare deſideramus, cum decocto carthami ſyrupus papaueris ab ℥. ß. ad ℥. j. cum aquis lactucæ, & violarũ, aut nenupharis, æquali põdere datur, ſine aliquo puluere cordiali, aut exſiccãte: poteſtq; dari talis quãtitas, etiã quãdo apponitur Oxyrrhodinũ capiti, aut cũ naribus injicitur narcoticum aliquod, aut cùm abluuntur pedes decocto refrigerãte, ea enim quantitas ſufficit, eiuſmodi remedijs refrigerãtibus, capiti appoſitis: ſine medicamẽtis autẽ ſomnum cõciliantibus extrinſecus appoſitis, dari poteſt ab ℥. j. ad ℥. ij. in magna difficultate: & in ea doſi apponuntur pulueres cordiales à ℈ j. ad ʒ. j. vt Confectio

Decoctio iuuans ſyrupum.

Sirupus Roſatus laxatiuus.

Sirupus Papaueris.

alkermes in melancholicis affectibus, aut in iis morbis, in quibus calor natiuus languidus eſt, ipſiuſque extinctionem pertimeſcimus: Diarrhodon abbatis, cum nimiam ventriculi refrigerationem timemus: Diairis ſimplex, cùm retentionem materiæ expectorandæ: aquam graminis, cum nimiam obſtructionem: aut aquam capillorum veneris, vel tertiã partem ſirupi eiuſdẽ, cùm retentionem, vel nimiam incraſſationem materiæ veremur, Aquę violarum, & bugloſſæ, in omnibus affectibus addi poſſunt. Sirupus hic tanta quantitate cum magna præcautione, & præmeditatione dandus eſt: quia Pharmacopolæ hunc ſirupũ parant cum ſemine papaueris albi, & nigri, vnde in valde debilib⁹ vel ætate, vel morbo, ſomnus profundus inducitur, natiuuſque calor, hoc eſt vita extinguitur. Sirupus in opiatis, & ad pulueres excipiendos, & ad dulcorandum, & vt efficaciores reddãtur, ponitur, ſicut in electuarijs, & potionibus cordialibus. Quare illis ſcopis accommodatiores vſurpantur, vt in opiatis, vel remedijs ad melancholiam. Sirupus de pomis: in remedijs ad pectus, Sirupus capillorũ veneris: in remedijs vẽtriculi, Sirupus conſeruationis corticũ citri, ſi iuuanda ſit concoctio, & non ad conſtringendum. Si ad conſtringẽdũ, Sirupus conſeruationis myrobalanorũ, vt in læuitate, & laxitate ventriculi, & inteſtinorũ accommodatior erit: vel ſi fortius id pręſtandũ, Sirupus de cydonijs: & in capitalibus, Sirupus de ſtœchade: ſi ad venerem, ſirupus conſeruæ radicum Iringiorum, vel Zingiberis, vel Satyrionis, vel Nucum conditarũ: quantitas horũ eſt, quod ſufficit ad excipiendum in opiatis. In potionibus verò cordialibus, aut alijs, doſis eſt. ℥. ß. vel ℥. j. Siruporũ expectorantiũ, & inſpiſſantium, ſi eclegmãtis modo aſſumãtur, quãtitas erit cochlear

Prudenter eſſe exhibendum.

Sirupi alijs compoſitionibus miſcentur.

lear vnum:ſi verò bibantur, doſis erit ℥.j.vel ℥.ij. vt ſuperius de Sirupo de papauere dictum eſt: niſi quod liberalius expectorantes dare poſſumus. quã inſpiſſantes:minus enim ſunt periculoſi. Expectorantes ſunt Sirupus de hiſſopo, de Glycyrrhiza,de Marrubio.Inſpiſſantes autem,Sirupus de papauere, de Iuiubis,Violatus. Sirupus de papauere ſummè id facit: de Iuiubis mediocriter: de Violis: debiliter quare augenda erit doſis, ſecundum quod minus efficaces ſunt,& opus erit.

De Oxymelite *Cap. XLI.*

OXYMEL aliud ſimplex eſt,aliud compoſitum:compoſitum autem aliud aperiens, aliud laxans,aliud detergẽs. Oxymel omne ſequitur doſim ſiruporum ſimilium: Oxymel ſimplex,eadem quantitate qua ſumitur Sirupus aceroſus,ab ℥.j.ad ℥.ij.in præparantibus remedijs. In potionibus verò ad ℥.j. vt in prouocantibus vrinas,& comminuentibus calculum:ſi eclegmatis modo ſumatur,menſura cochlearis. Itẽ Oxymel detergens,quale eſt Scilliticum, eadẽ mẽſura accipitur:præterea Oxymel diureticum. Oxymel verò laxans, vt Iuliani, aliorum more laxantium ſiruporum ſumitur, addendo aquas, vel decocta, vt de ſirupis dictum fuit, ſi craſsius ſit: ſi dilutius, ſine aquis, & ſine decoctione.

Cōpoſitum. *Simplex.* *Detergens* *Diureticũ.* *Laxans.*

De Pulueribus. *Cap. XLII.*

PVLVERES cordiales, ſtomachici,cerebrales, pectorales menſurantur ſecundum ſuam efficaciã, vel ſecundum formã remediorum, aut ſecundum ea quibus admiſcentur vel ſecundum ſcopum, vel ſecundum diuerſam præparationẽ. Pulueres omnes qui ſuauiores ſunt;ſi in brodio,vel aqua aliqua excipiãtur,à ℈.j. ad ʒ.j.ſumi debẽt, vt Puluis diamargaritonis frigidi,Diaſãtali,Diarrhodõ abbatis, Aromatici roſati.

Suauiores.

Efficacio-res. Efficaciores autẽ à ℈.ß.ad ℈.ij.vt Puluis diacameron,de Gemmis, Puluis confectionis alkermes in forma opiatæ,pluſquã in tabellis, & conditis. Si vino admiſcẽtur, vel aquis efficacioribus,vt aquæ vitæ,tunc minuitur doſis, quia citius ad cor perueniunt,& multum afficiunt. *Cordiales.* Pulueres cordiales ſuauiores,in potionibus cordialibus à ʒ.ß.ad ʒ.j. cum ℥.iiij.aquarũ,& ℥.j.ſirupi ſumuntur. Si verò potionibus ad humectandum,vel refrigerandum. vel conciliandum ſomnum parentur ʒ.ß.ſufficiet, ſi modo abſque Sirupo de papauere dentur, tunc enim ad ʒ.j.imponi poſſunt, ad obtundendam ſirupi nimiam vim. Verum cum alijs ſirupis, & aquis,adeo magna quantitas, humectationis, vel refrigerationis actionem impediret. In eclegmatis, & pectoralibus remedijs ponuntur pulueres, Diatragacãthi, incraſſantibus à ʒ.j.ad ʒ.iij.In expectorantibus leuiter,Diairis ſimplicis à ʒ.ß.ad ʒ j.vel ʒ.ij. Diairis ſalomonis:a ℈.ß.ad ℥.ß.augẽdo, vel minuendo pro forma remedij. Pulueres in inſtauratiuis adduntur ea proportione,qua in opiatis:vel pro ℥.j. decoctionis capi, puluerum cordialium ʒ.j.imponimus.

De Confectionibus. Cap. XLIII.

Cordiales. CONFECTIONES cordiales etiã eadem menſura præſcribuntur,qua & pulueres: niſi quòd paulo maiore, ob ſirupum additum, vel ſaccharum, vt Confectio aromatici roſati, & Confectio alkermes doſis erit à ℈.j.ad ʒ.j.vel à ℈.ij.ad ʒ.j.ß. *Confectio Alkermes.* Confectionis alkermes varia eſt doſis, pro intentione diuerſa, & varia præparatione: nam ſi ex lapide lazuli aſſato paretur, ad virium corroborationem, à ʒ.ß.ad ʒ.j.dabitur: ſi verò ex eodẽ lapide tantum abluto, & non aſſato,à ℈.ß.ad ℈.j. ad virium etiam corroborationem, cùm nulla eſt

fluxus

fluxus vētris ſuſpicio. Cum ventrem mouere volumus, & à corde atrabiliarios fumos arcere, vt in melancholicis affectibus: tunc à ʒ.j. ad ʒ.ij. cum Sirupo violato, vel Bugloſſæ, vel Capillorum veneris, & eorum aquis damus: & hoc etiam in ſtatu morborum acutorum, cum medicamenta laxantia dare formidamus: tuncq; potius cum Sirupi violacei ℥.j. vel ℥.ij. datur, quam cum alio quolibet: habet enim vim laxandi, & refrigerandi, & temperandi acrimoniam confectionis: ad eius autem iuuandam actionem, optimum eſt clyſterem inijcere. Ea enim compoſitio, in ea quantitate aſſumpta ventremmouet, nam lapis lazuli, ablutione nō deponit prorſus ſuam acrimoniam & vim laxandi quam habêt, imo retinet, vt apparet ex Pilulis de lapide lazuli, & Indis, & de Quinque generibus myrobalanorum, in quibus etiā ablutus ponitur, & pulueribus paratis eo lapide ad purgandū: ob tantamque vim laxandi, quā habet hæc cōpoſitio, Ioannes à falco, huius Academię Decanus eruditiſsimus, & prudentiſsimus, in fluxibus ventris nunquam dare voluit: & iuſta ratione reprehendebat ſuos coætaneos, quòd in talibus diſpoſitionibus Confectione alkermes vterētur. Ego autem ſuperioribus annis, vidi Archidiaconū Valentiæ, canonicū huiuſce vrbis, in dyſenteriam incidiſſe ob nimium, & frequentem vſum huiuſce cōpoſitionis. Quod autem maius pōdus detur aſſati, & abluti, quam abluti tantū: id ea ratione fit, quia ſola ablutio, in inſitam, & ingenitā acrimoniā parum vel nihil poteſt agere, imo ea, vſtione tantum tolli poteſt: ex qua id empyrematis, quod ſecundò contrahitur, ablutione, ſæpius iterata, ſine dubio tolli poterit. In Hiſpania necnō apud nos inquibuſdam officinis adhuc paratur ſine vſtione: quia adhuc antiquorū erroribus fuerunt

Ioannes à falco.

Archidiaconus Valentiæ.

runt addicti. Sed ſi quis velit parare, duplicẽ habere debet, vnam ex vſto, alteram ex non vſto lapide compoſitionem. Confectio de hyacintho in quibuſdam locis paratur, æqualique pondere datur quo Confectio alkermes, vel etiam maiori: quòd eius vſus tutior ſit & minus periculoſus in quibus conuenit.

De Trociſcis. Cap. XLIIII.

TROCISCORVM alij palato gratiores, alij prorſus moleſti ſunt, alij cauſtici & vrentes, alij non vrentes, alij efficaces, alij inualidi, alij cum opio, alij citra opium cõpoſiti. Sunt & qui foris tantũ adhibentur: & qui intro recipiuntur: qui aluum ſubducunt, & eandem qui ſiſtunt: qui ſunt ἀναστομωτικοὶ hôc eſt venarum ora recludentes & reſerantes: qui alij item obſerare & occludere deprehenduntur. Si grati ſunt & minus efficaces & ſine opio, & intus aſſumendi eorum ℥.ſ. aut ℥.j. pro vna doſi tantũ ſufficiet: vt Trociſcorũ de bolo, & de Terra ſigillata. Quòd ſi nulla omnino ſaporis gratia guſtui ſint cõmendabiles vel magis efficaces, aut opium recipiunt à ℈.ſ. ad ℈.j. menſurã eorum præſcribere tantum licebit: eiuſmodi ſunt Troc. de rhabarbaro, de Eupatorio, omneſq; etiã illi quos veteres ad affectus renum & veſicæ, cum opio deſcripſerũt: ex quorum numero ſunt Trociſci alkekengi. Quod autẽ ad Trociſcorum foris ad mouendorum menſurã attinet eã à ℥.ſ. ad ℥.j. vel ad.ij. circunſcribi poſſe dicimus: modo cauſtici non ſint. Talium enim ſi exulceratæ parti ſint adhibẽdi maior quantitas eſt vitanda. Ea tamen audacius admittẽda cùm ab ijs tantũ cutis attingi debet. In qua etiã cum magna ſit pro ratione partium perſonarumque diuerſitas, ab ea rurſus augẽdæ minuendæue acrium & cauſticorum trociſcorũ quantitatis indicatio alia ſumitur.

Grati & minus efficaces & ſine opio.

Ingrati magis efficaces cum opio.

Cauſtici.

ſumitur. Cutis enim capitis quàm colli, partiumque aliarũ, delicatiori molliorique cute cõueſtita, tum maiorẽ, atque etiã ſana quàmquæ abſceſſu obſeſſa pars eſt, parteretur menſuram. Sic etiã hominũ qui in regionibus frigidioribus degunt vel eorũ qui vitæ inſtitutũ laborioſum perſequuntur cutis, maiorem perferre poſſe videtur. Accidit verò interdum vt partẽ aliquam trociſcis iſtis aperire oporteat, in qua ſi magnã ſit apertura facienda maior quantitas: ſi verò parua, minor ſanè requiritur. Trociſci porro, in vniuerſum exceptis cauſticis rarò per ſe & trociſcorũ formam ſeruantes vſurpantur. Diſſoluuntur enim, aut in puluerẽ rediguntur, vt potionibus, & opiatis, collirijs, vel vnguentis conficiendis accommodentur. Tantumq́; de ijs addendum, vel detrahendum, quantum natura eorũ quibus admiſcentur poſtulare videbitur. Sic enim cum ſaccharo vel cum ſirupo grato, grati aſſumantur, multum illorum addere, non erit pertimeſcendum. Soli cæterum trociſci, ad fumigia, & cauteria inſtituti, ſuã figuram ſeruant & retinent, in eaque quantitate quam volumus, vſurpãtur. Cuius generis ſunt Trociſci Galliæ & Aleptæ muſcatæ. Non vrentes autem Trociſci extrinſecus apponendi & abſque opio à ʒ.ß. ad ʒ.j. rectè præſcribi poterunt. *Paucos ſuã figurã ſeruare cum in vſum veniunt.*

De Eclegmatis. *Cap. XLV.*

ECLEGMATA parata vſurpantur ſine certa quantitate: imperantur tamen ad ℥. iiij. vel. vj. præſcribendo, vt ſenſim transglutiantur, accipientes quantũ baculo glycyrrhizę aſſumi poteſt. Si autẽ ex diuerſis paretur eclegma, quæ non ex æquo cõueniant, tunc non æquali portione permiſcentur: ſed illius ſemper maiorem quantitatem vſurpamus, quòd ſcopo fuerit magis accommodatum. Idem ſentiendũ de electuarijs, *Eclegmata ſine certa quantitate aſſumi.* *Modus aſſumendi.*

ctuarijs,de pulueribus,emplaſtris,vnguẽtis,opiatis, & ceratis, omnibus denique cõpoſitiõnibus. Quarũ quantitatẽ,tantã deinde imperamus,quæ ſufficiat neceſſario vſui,pro tẽpore quo opus erit. Verùm,cùm minus certi erimus de ægrotantis facilitate in aſſumendis remedijs, vel quando morbi mutationes celeres habebunt, melius erit minorem quantitatẽ imperare, ne dum eorũ iactura fiet, incaſſum nimiæ impenſæ ſequantur.

Quantitas medicamẽtorum quæ ad plures doſes præſcribuntur.

De Clyſteribus. *Cap. XLVI.*

CLYSTERES, non vna & eadẽ quantitate imperantur, aliquando maiore, interdum minore. Quantitatis autẽ modũ colligimus ex corporis magnitudine, & ventris plenitudine, & à morbo, & à ſcopo. In proceris corporibus,& inanitionibus magnis inteſtinorũ, imperamus lib.ij.iniectionis, vt lib.j.ſ.decoctionis ſit,olei verò,vel ſuccorũ lib.ſ.ſic vt omnia adimpleant quantitatẽ lib.ij. In maximis & gigantæis hominibus,exceditur etiam illa quantitas. At in affectibus qui cũ fluore iuncti ſunt, cùm volumus inteſtina eluere, & iniectionẽ citò reddi, videlicet cum detergere tantũ opus eſt, eã maximã quãtitatẽ imperamus, quò melius omni ex parte, inteſtina illa iniectione detergantur & eluantur, quæ eſt ad lib.j.ſ. vel lib.ij. Id etiã obſeruatur in vlcere detergendo, quod præſertim altiora inteſtina obſedit. In aijs autẽ affectibus, quibus diutius clyſteres retineri oportet, minorẽ quantitatẽ imperamus. Maior enim facultatẽ expultricẽ ſtatim proritaret,nec proinde ſe ſatis diu retineri pateretur. Quo fit vt lib.ſ. decoctionis inijcienda ſit,aut lib.j.tantũ,in doloribus colicis, & nephriticis, & in magna excrementorũ plenitudine, & inflammationibus ventris inferioris, & tumoribus,& in grauidis, & difficulter reſpirantibus,&

Vnde eorũ quantitas ſic colligenda.

Affectus cum fluore.

Vbi diu retinendi.

quando

quãdo affectus in ultima parte recti inteſtini eſt. At in enterocele multo minor, ne iniectio ad ſcrotũ deſcẽdat, quod valde periculoſum eſt, quare ſi cogamur clyſterẽ præſcribere, paruã iniectionis quantitatem imperamus. In alijs herniæ ſpeciebus nihil eſt periculi. Idem intellige faciendũ, cũ ius aliquod, vel brodiũ nutritionis gratia inijciendum erit. Tunc enim iniectum omnino retineri neceſſe eſt. Similis eſt puerorum ratio, quorum cliſteres eadem, vel minore quantitate contenti ſunt. Olei porrò & medicamẽtorum laxantium quæ in cliſteribus recipiuntur quantitatem, cùm ſuperius edocuerimus, nihil eſt quod huic de cliſteribus doctrinæ addendum iam reſtet. *Brodium iniectũ ad nutricationem.*

De Antidotis Colicis & Arteriacis.

Cap. XLVII.

ANTIDOTA, & Colica remedia, & Arteriaca ferè omnia opium recipiunt: quare doſis alia erit recentium, alia antiquorum. Recentia autem antidota dari poſſunt à ℈.ſ.ad ℈.ij.antiqua verò à ʒ.ſ.ad ʒ.j.vel duas, idq; in morbis in quibus cõueniunt. In venenis autem, ſi ad præcautionem dentur, ad fabæ ægyptię magnitudinem, ſi Galeno credamus, ſunt aſſumẽda: ſi poſt venenum, quantitas danda erit quadruplo, vel quintuplo maior, & bis in die, vt euincatur veneni vis. Præceptor Galeni morſis à cane rabido recenter, cochleare magnum dabat: iam diu verò antè morſis, duplabat doſim, duo cochlearia dando. Maior enim quantitas medicamẽti, ad morbum antiquum quàm ad recentem eſt neceſſaria, & ad curationẽ morbi, quàm ad præcautionem. Pilulæ ad catharros ex opio, quia ſolidiore forma ſunt, & diutius in ventriculo remorantur, dabuntur à G.vj.ad G.xv.& hoc ſi ſex mentiũ ſint, & in corpore robuſto, & forti. Hic notare oportet *Recentia antidota. In venenis. Præceptor Galeni. Morſi à cane rabido. Pilulæ ad catarrhos ex opio.*

portet antiquos,& recẽtiores, etiam metitos eſſe medicamenta, vt plurimum,mole:vt magnitudine fabæ ægyptiæ,& nucis ponticæ. Id autẽ ſimiliter facimus, cum ruſticis vſum medicamentorum imperamus, dicimus enim opiatas ex Caſsia, & Catholico ad nucis quantitatẽ accipiendas eſſe: cordialium opiatarum ad fabæ, vel caſtaneæ magnitudinẽ:puluerum cochlear vnum,vel ij.vel.iij. Hoc autẽ fit cùm non poſſumus habere pondus paratum, proinde eam molem medicamenti imperamus, quæ pondere iuſto reſpõdeat. Hæc ſufficiãt de quantitate ſimplicium,& compoſitorum medicamẽtorum:ſuper eſt vt de collocatione eorum,in remedijs componendis, aliquid dicamus, ad eiuſque theorematum probationẽ, aliquas antiquorum præſcriptiones ſubiungamus, ne à nobis pręcepta hæc prorſus confiẽta exiſtimentur.

Medicamẽta mole plerũque menſurari.

De ſimplicium medicamentorum collocatione.
Caput XLVIII.

EXPLICATIS, & indicatis hactenus doſibus tam ſimplicium, quàm compoſitorum medicamẽtorum, de eorũ in præſcriptis faciendis ordine ſeruando, aliquid dicere, facturus operæpretium mihi ſum viſus: vt quod aliqui longo vſu & trito, olfecerunt forſan, ſi id facere non didicerunt, à quibus autẽ rationibus exordium haberet, nõ viderũt,vt neque ſibi certi eſſe de re tam vtili, neque alios aliquid artis in ea docere potuerint vnquam, alij autem omnes, vt maxima pars, etiã alioqui docti, maximo cum ægrorum incommodo ignorarint prorſus, ego & theorematibus in vniuerſum fulſirem,& peculiariter demonſtrarem. Theoremata autẽ duo,mihi ſunt hac in re ſpectanda,quorum vnum,& magis neceſſarium,vt imperitiæ iuniorum Pharmacopolarum ſubueniatur,à benè præparandi ratione deſumetur:

Theoremata duo.

ſumetur:alterum à quãtitate, vel dignitate medicamentorum tam ſimplicium, quàm compoſitorum,quæ, ratione cõpoſitionis faciendæ, ſimplicium cõditionẽ præ ſe ferunt. Ad primum veniamus,illudque ita conſtituamus. Quæcunque accuratiori,& lõgiori præparatione egent, ea priorem locum debent obtinere, hoc eſt ſi quid difficilius trituretur,infundatur,coquatur,aut miſceatur,prius triturationi,infuſioni, coctioni,mixtioni eſt mandandum: quod vt indicetur inter triturãda,infundenda,coquenda,miſcẽda, prius ſcribatur.Si autẽ infundẽdorum, vel coquendorum, vel miſcendorum vnum aliquod,breuiori infuſione,vel coctione, vel mixtione egeat, & præterea trituratione, hoc poſtponatur duplici de cauſa, vna quæ iã dicta eſt,altera, vt dum alia infunduntur, vel coquuntur, vel miſcentur, hoc triturari poſsit:ſicque nulla fiat tẽporis iactura, cuius metu ſæpenumero Pharmacopolæ, tanto cum ſcelere, omnia perturbant, vt eorum quæ minus coquenda ſunt, ſæpe vis prorſus deperdatur nimia coctione:cõtra ea quæ longiſsima coctione egẽt, cùm eorum vis, à mediocri etiam erui nõ poſsit, quanta neceſſaria eſt non extrahatur. Quod idem in alijs præparandi formis euenit. Quam rationẽ hodie à quamplurimis, dicam, Empiricis negligi apparet,qui infundunt ſimul, & decoquunt gaiaci raſuram,ſantalos,cinamomum, ſennam,& alia multa,quorum vel ea quæ ſunt odorata, & laxantia vim ſuã amittunt,vel alia non ſatis decoquuntur: vel vtrunque cõtingit. Secundum Theorema eſt,vt ea,quæ maiorẽ ſui quantitatẽ toti compoſitioni tribuunt, & nobiliora ſunt, priorem ſedem occupent: quod eſt erutum ex præſcriptis antiquorum,qui in componendis medicamentis hoc ſolum ſpectarunt,tantum excipientes ea quæ ma-

Primum theorema.

Coctionis ratio quid poſſit.

Empirici.

Secundum theorema.

Mos antiquorum.

teriæ vice, aliquando in fine colloquantur. Vt videre eſt in deſcriptione Pilularum de hermodactylis, apud Meſuem: recipiunt enim primo ordine hermodactylorum ʒ.v. deinceps alia in medijs ſedibus ſequuntur, pro maiori, & minori quantitate: tandẽ aloë, quia materiæ vices gerit, ad ʒ.x. ponitur. Idem factum eſt in Pilulis ſebellinis, in quibus ſpica nardi ponitur in prima ſede, ob quãtitatem, & nobilitatem. In Aromatico roſato maiore ex deſcriptione Gabrielis, roſæ in prima ſede poſitæ, reliqua cópia ſuperãt. Idem in Antidoto Philonis, apud Meſuen, piper album, & hyoſcyamus, obtinet: in qua compoſitione manifeſtè apparet ordo medicamentorum ſeruãdus ſecundum maiorem & minorẽ quantitatẽ, ita vt maxima quantitas primo loco ponatur, minima vero vltimo, cum piperis albi, & hyoſcyami hic recipiãtur añ.ʒ.xx. opij ʒ.x. croci ʒ.v. ſpicæ, pyrethri, caſtorei añ.ʒ.j. In Theriaces deſcriptione hoc palam fit: ſed quia ea eſt longior, vtq; mos antiquorum melius innoteſcat, nõ me tædebit ſeparatim, finito hoc capite, eam tranſcribere, & craſsa Minerua excutere doſes, cùm alibi exactè eius caſtigationem, & rectum componendi modum, proprio opuſculo, tradam, & daturus ſum Deo præſtante aliquãdo. Verùm, vt ad rem præſentem redeamus, animaduertendum eſt antiquos, poſteaquam ſe ita collocationi petendæ à ſola quantitate addixiſſent, vidiſſe demum, rationem præparandi, & in hac re ordinem eſſe apprimè neceſſarium, coactoſque fuiſſe multa verborum cõgerie explicare, quod ipſe in ſcribendo ordo indicare potuiſſet: & is mos eos excuſauit in magnis compoſitionibus faciẽdis, cùm neque forſan ſolus ordo ſatis id indicaſſet. Sed cum in illis, quæ ad horas præſcribuntur, hoc fieri non liceat, neque etiã

Theriaces deſcriptio.

Antiquorũ mos.

ipſi

ipſi fecerunt in ijs, quæ nobis ſcripta reliquerunt, niſi admodum paucis: in eo, quod mox dicturus ſum, totus collocationis cardo vertetur, vbi annotauero, antiquos minus benè, & cōptè feciſſe, qui aliquando doſim medicamentorum, quorum idem ordo erat, diuiſerunt: vt in Theriaca videre eſt, roſarum ſiccarum ℥.xij. iridis illiricæ ℥.xij. cū per ana, quod ſic notatur. añ. vno numeratore deſignare potuiſſent. Nec mihi minus ridendi, qui idem hodie faciunt, niſi id præparationis ratione fiat, videntur. Igitur, ſecundum theorema priori adiungentes, hunc ordinem in præſcribendo cōſtantiſsimè obſeruemus, vt primo ordine collocemus ea, quæ longiori egent præparatione, in hoc autē rurſus id conſideremus, vt eandem præparationem poſtulantium ea primum ponantur, quæ maiorem copiam requirunt. Eandem præparationem, & quantitatem requirentium, & menſurandi modum vt lib. vel ℥. vel M. vel P. ea prima collocētur, quæ commoditate, aut nobilitate aliqua pręſtant. Sicque fiet vt manum pręſcriptionibus admouentes, nullo pacto hæreamus mente, ab hócne, vel illo ordiendum ſit: ſed, cognito ſcopo, medicamentique proprietate, & nobilitate, ſtatim ab eo quod opus eſt, initium faciemus, id quod erit vice materię, ſiue vnum, ſiue plura id faciant, ſi in eo vel coctio, vel infuſio, vel mixtio ſit faciēda totius compoſitionis. Primum omnium: ſi autem infuſum, vel decoctum, vel tota mixtio iam facta, ei ſit adiungēda, vltimum, quantæcumque ſit copiæ, & quantitatis collocemus. Quod vt exemplo aliquantulum illuſtremus, id petamus à re quæ eſt frequentior, videlicet plantarum partibus: vt cùm earum radices duriori ſint ſubſtātia, & magis cruda, longiorique decoctione, & trituratione egeant, proinde in prima ſede ponantur,

Ineptus mos.

Rectus ordo.

Materiæ locus.

G 2 præci-

præcipuè quæ aperiunt, & incidunt, tum ligna non odorata,& cortices: deinde folia herbarum: tertio loco fructus:quarto ſemina: vltimo flores, & quæcunque ſunt odorata, vel laxantia, quod facit vt radices inde patiantur exceptionẽ, laxantes enim primo loco non ponuntur. Denique ratio præparationis tantùm poteſt, vt nihil tam generale adferri poſsit, quod frequenter non patiatur aliquid peculiaris,& ſingularis doctrinæ: vt ſi quid ad alicuius medicamenti meliorem, vel faciliorem actionem faciendam, vel caſtigandã adhibeatur, cuiuſcumq; ſit quantitatis, id quod habet caſtigãdum illico ſequatur neceſſe eſt, vt eius vis nõ niſi caſtigata, & melior facta, ne tantillum quidẽ extrahatur, vt zingiber,& ſal gemmæ mox poſt agaricum: ſpica,& cinamomum poſt rhabarbarum: caſtoreum crocus, & myrrha poſt opiũ, & ſic de ſimilibus.

Quid poſsit præparandi ratio.

Theriaces Deſcriptio.

Recipe.

Paſtillorum ſcilliticorum	ʒ.xlviij.
Paſtillorum theriacorum	añ.ʒ.xxiiij.
Magmatis hedychroi	
Piperis longi	
Opij	

Roſarum ſiccarum	Agarici põtici } añ.ʒ.xij
Scordij Cretenſis	Cinamomi
Seminis Napi	Dulcis Radiculæ ſucci
Iridis Illiricæ	Opobalſami

Myrrhæ

Myrrhæ		Coſti
Croci		Piperis albi
Zinziberis		Piperis nigri
Rhapontici		Dictamni Cretenſis
Rad. quíquefol.	añ. ℥ vj.	Floris iunci odorati
Nepetę		Thuris
Marrubij		Terebinthinæ
Petroſelini		Caſiæ fiſtulę
Stœchados		Nardi Indicæ

Polij Cretenſis		Mei Athamantini
Seſeli		Seminis Fœniculi
Styracis		Terræ Lemniæ
Seminis Apij		Chalcitidis toſtæ
Thlaſpi.		Amomi
Ameos		Acori Rad.
Chamædrios	añ. ℥ iij.	Phu Pontici
Chamepitheos		Fructus Balſami
Succi hippociſtidos		Hyperici
Malabatri		Acaciæ ſucci
Nardi Gallicæ		Gummi Arab.
Rad. Gentianæ		Cardamomi
Seminis Aniſi		

Seminis dauci		Bituminis Iudaici
Galbani		Caſtorei
Sagapeni	añ. ℥ .ij.	Centaurij tenuis
Opopanacis		Ariſtolochiæ tenuis

Mellis attici lib. x.
Vini falerni, quantum ſufficit

Primum, id animaduertendum eſt quod in prima acie eſt poſitum, eſſe in maxima quantitate: id autem factum fuit forte, quòd medicamentum ex ſcilla, ſcopis magis conuenit, facta enim eſt hæc compoſitio primùm ad venena, & morbos cõtumaces, & diuturnos, ſed Trochiſci de ſcilla venenis frigidis manifeſta qualitate aduerſantur, item *Quare primi ordinis tanta quãtitas.*

 punctu-

puncturis,& morſibus venenatorum animalium. Nec minus valet ad humorum contumaciam:tales enim morbi ſunt à craſsis, frigidis, & viſcidis humoribus,vel in remotis, & profundis partibus ſitis, ad quas cauſas valet potiſsimum ſcilla incidendo,attenuando,& ad altas partes penetrãdo, digerendoque humores craſſos. In ſecundo ordine, Trochiſci theriacales, & Magma hedychroïs cinamomum,piper nigrum,vel longum,ſed longum magis conuenit, & deſcriptio quæ legitur apud Galenum ad Piſonem, & apud Auicennam longum habet:tum deſcriptio carmine ſcripta,cõuenit enim magis antidotis longum, ſi Dioſcoridi credimus.Hæc omnia cum Trochiſcis de ſcilla, & ad venena, & ad morbos contumaces, conueniunt. Opium autem in hac deſcriptione,vt præcedẽtia ad ℥.xxiiij.ponitur: quia hæc compoſitio ad dolores ſedandos parata eſt, vnde nomen ſibi γαλήνη quod tranſcribunt Latini galene, comparauit,quia tranquillitatem adferat:& propter vim opij,& ad veneni præcautionem,& ad curationẽ facit,vt ex Galeno colligimus.Valet enim Theriaca,eodem teſte,cum recens eſt ad venena: cũ vero antiqua ad morbos diuturnos. Quod ſi recens valeat ad venena,id fit propter vim opij,quæ maiòr eſt in recenti quàm in antiqua. Et mihi placet Iohannis Schironij ratio noſtrę Academię Cancellarij eruditiſsimi, qui dicebat opium additum iſtis magnis compoſitionibus, magis eſſe ad vires calidorum medicamentorum conſeruãdas. Calida enim,& quæ tenuium partium ſunt, continuo exoluuntur ab aëre ambiente, quę ſemper agit in medicamẽta. Quare cum tot ſint in hac compoſitione calida, & anodyna fortiſsima eſſe debeãt: nemini mirum eſſe debet,quod ad ℥.xxiiij.opium poſuerint.Hanc rationem nõ norunt, qui ex Trypher

Secundus ordo. *γαλήνη. galene.* *Theriaca recens. Antiqua.* *Ioannes Schironius Opium.*

phera

phera magna opium expungunt, etiam ſi ad affe-ctus vteri præſcribatur. Nam ſi tantopere narcotica verentur, cur mandragoræ corticem non expunxerunt? non enim minus vtero ſua frigiditate aduerſatur, quàm opiũ. Sed hos miſſos faciamus, & ad reliqua veniamus. Iris illirica, & glycyrrhiza, opobalſamum, roſæ aridæ, ſcordium, ſemẽ napi, vel rapæ agreſtis quod magis cõuenit, vel quia minus aduerſantur venenis, vel minus conueniũt quàm ſupradicta, vel ad meliorem actionem tantum, adhibentur, doſim habent dimidiam ſecundæ doſeos, vt ſecunda primæ item eſt dimidia, ſcilicet ℥.xij. Quæ ſequuntur ℥.vj. recipiunt, hoc eſt dimidium præcedẽtis doſis. Quæ ſequuntur hãc, eadem quantitate ponuntur: ſed cenſeo omnia iungenda, quæ eiuſdem ſunt quantitatis, alioqui ſunt duæ claſſes eiuſdem ponderis in eodem medicamento, quod ridiculum, vt iam dixi. Quinti verò ordinis pondus eſt ℥.iiij. quia quę ponuntur in hac claſſe, partim ingrata, partim cara, partim efficaciſsima ſunt: quare ſi præcedentium copiam eſſent ſecuta, maior eorum quantitas fuiſſet quàm par erat. Chalcitis enim ſuo odore, ſapore, adſtrictione periculoſa eſt, alia autem ſunt efficacia valde calfaciendo, vel adſtringendo, quare minori quantitate poſita fuere. Quod ſi præcedentẽ progrediẽdi modum ſecutus fuiſſet, prioris doſis dimidium ſumendo, minor iuſto quantitas fuiſſet aſſumpta, ob id nõ ℥.iij. ſed ℥.iiij. poſuit. Quæ ſequuntur, vel quia fœtida, vel ſuo ſapore, vel conſiſtentia ingrata ad ℥.ij. ponuntur, dimidium ſcilicet proximè præcedentium: ſunt autẽ ſemen dauci, bitumen, opopanacum, caſtoreum, centaureũ minus, & ariſtolochia: hæc efficaciſsima ſunt, & ingrata: quare minima quantitate, & vltima ſede ponuntur. Vnde apparet illius theorematis veri-

tas,

tas, quò docebamus efficaciſsima, & ingrata, & cara,& ſcopo minus cõuenientia,in parua quantitate eſſe imponenda. Quod autem Mellis lib.x. ponat,oſtẽdit illud theoremata verum eſſe, quod de materia remediorum diximus,nempe materiã vel quæ materiæ vices gerunt, quantitate reliqua medicamenta ſuperare debere. Quod vinum addiderint ſine quãtitate,id factum fuit, quia quantitas indicari non poteſt:ponenda proinde ea erit quæ neceſſaria eſt ad diluendã medicamẽti ſpiſsitudinem.Mel enim inſpiſſat,conſeruat, & dulcorat tantum:& quia aliquando craſsius, aliquando liquidius, aliquando etiam plus vini, aliquando minus imponimus. Quare nemini mirum eſſe debet,ſi ſemper vini, mellis,ſirupi, ſacchari,olei, & cerę,quantitatem non annotemus,ſed quod ſufficit dicamus.Hic pręterea notare òportet, herbas pondere mẽſurari:quia ſiccę vſurpantur:item radices, fructus, flores, ſemina, & lacrymas etiam pondere. Chalcitis ſemivſta in hoc remedio ponitur, quanquam inter venenoſa annumeretur, valet enim ad fungos. Multa etiam alia hic annotare poſſem,quę in caſtigatione huius nobilis cõpoſitionis docuimus. Sed quia hęc pręter inſtitutum ſunt,ſilentio prętereo:poterũt enim commodius in officina pharmacopolarum, quam paramus,doceri. Itaque huic libro finem imponemus, qui erit vice prooemij illis, quos De formis remediorum tam internorum, quàm externorum poſt hunc mox,deo propitio, ſumus daturi.

FINIS.

53

INDEX EORVM QVAE HOC OPERE CONTINENTVR.

Prior numerus paginam, Secundus lineam indicat.

A

ABLVTIONE acrimoniam deperdi 39.b
Abſinthij ſuccus 15.b
Aceti & vires doſes 36.b
Aconitum 11.a
Acida 15.b
Acria 15.b
Acria ſemina 26.b
Acria ſemina aceto mitificari. 28.a
Acrimoniã vſtione tolli 46.a
Acrimoniam medicam extingui humiditate excrementorum ventriculi 7.b
Actio ab occulta vi 22.a
Actiones diuerſas eiuſdem medicamenti à diuerſis partibus oriri primò, & per ſe. 22.a.
Adipis doſes 33.b
Adſtringentia & exſiccantia. 29.b
AEgrotantium cõſuetudo. 17.b
AEqualis ferè ſimplicium eiuſdem ſpeciei efficacitas 13.b
Aequalitas miſcendorum vnde 13.a
Aëris conſtitutio 10.a.9.b
Aerugo 39.a
Aes vſtum 9.a
Aetas 9.b.10.b
Aetas compoſitorum med. 11.a
Aetas ſimplicium med. 11.b
Aetate conſiſtentes 10.b
Aetatum varietas 8.a
Affectuum differentia 13.a
Agaricus 8.a.11.a.14.b.16.b
Agaricus quid ſit, eiuſque doſis 41.b
Alarum inſperſiones 24.a
Alcyonium 40.b
Alia 28.b
Alimenta craſſa 9.b
Allium 23.b
Aloë 14.a.doſis 41.b
Aloë in hiera picra 14.a
Aloës lignum 29.a
Aloës lotio 42.a
Alopecia 27.a
Alteratio nimia 15.a
Alui ſubductionem minuentia 21.a
Alumen 16.a.39.b
Ambra 15.b.30.b
Amara 15.b
Amara rarò in internis 23.b
Ameos ſemen 26.b
Amygdala 12.a
Amylum 25.a.b
Amylum 20.b
Anagyris 15.b
Anni conſtitutio 9.b

Antidota 38.b
Antidotorum doſes 48.a
Antidotũ ex ſanguinibus. 31.b
Antidotum Philonis 49.b
Antiquorum quorundam mos in præſcriptis factitãdis. 18.b
Antiſpodia ex quibus parentur 29.b
Aperientia 16.b
Aperientia attenuantia & incidentia in purgãtibus. 20.b
Apij ſuccus 37.a
Apri vrina 32.a
Aqua angelorum 19.a
Ariſtolochiæ radix 23.b
Aromaticum roſatum 45.a
Arteriaca medicamenta & eorum doſis 21.16.
Aſelli 12.a
Aſinæ lac 33.a
Aſparagi radix 20.b
Aſphodeli radix 23.b
Aſſa fœtida 15.b
Auellanæ 25.a
Auena 28.b
Auenionenſes 8.b
Auſtrales populos mitioribus moueri 8.b
Axungia. 33.b. *per totum*
Azarum 11.b

B

BALBI 11.a
Balſamum 12.a
Balſami fructus. 26.a. & *ſemen.*27.a.& *Succus* 19.b
Baſyliconis compoſitio 13.a
Battæ 30.a
Ben albi & rubri radix 23.b
Benedictæ doſis 42.a
Berberis fructus 26.a
Bilis. 9.a. *eam purgantia.* 14.b
euacuanda 11.a
Boum ſtercus 30.b
Braßicæ cineres 29.b
Brodium iniectum ad nutricationem 149.12
Bryonia 21.b
Buccinarum teſtæ 31.a

C

CHALCITIS 39.a
Calefacientia ad tertiũ & quartum gradum 8.a
Calida 36.a
Calida loca 10.b
Calidißima ſemina 26.b
Cancrorum teſtæ tam fluuiatilium quàm marinorum. 31.a
Cantharides 7.b.30.a
Cantharidum caro 16.a
ad Caput deducentia. 28.a
Capparis cortex 29.a
Capræ ſtercus 30.b
Cara 15.b.
Cardamomum 27.a
Carpobalſamum eodem
Carthamus 14.b
Caßia 9.b
Caßia antiqua & recens. 11.b
doſis 41.b
Caßia ſiue cinamomum craſſum 17.a
Caſtigantia medicamenta. 15.b 16.a
Caſtigantis medicamentis locus in præſcriptis 159.3
Caſtorei doſes 30.b.42.b
Caſtoreum 11.a.15.b.16.a
Catholici doſis 42.b
Catholicum 41.a

Cauda tremula 30.a
Cauſtica 39.a
Centipedes 30.a
Cepæ radix 23.b
Ceræ vices gerentia 36.a 31.a
Cerealium doſes 28.b
Ceruſa 35.a.39.b
Chalcanthum 39.b
Characteres ponderum 18.a
Χόνδρος 19.a
Chorimbi hederæ 27.b
Chryſocolla 39.a
Cicadæ toſtæ 30.a
Cicera 29.a
Cicutæ ſemen 27.b.
Cientia vrinas 16.b
Cimices 30.a
Cinamomum. 17.b.29.a.50.b
Cinamomum craſſum 17.a
Cineres oſsium aſtragali leporis 30.b
Cinerum doſes & differentiæ. 29. per totum
Ciſtus 24.a
Citri ſuccus 37.a
Ciueta 30.a
Clyſteres. 20.b. *eorum doſes* 47.a
Clyſteres laxantes & detergentes. 38.a. *& excitantes appetentiam* 32.b
Coaguli doſes 33.a
Cocleare 19.b
Coctionem leuem eſſe vice infuſionis 23.a
Coctionem longam laxãdi vim abſumere 23.a
Colocynthis 14.b.17.a
doſis eius 41.a
Colophonia 34.a
Columbæ ſanguis 32.a
Columbæ ſtercus 30.b
Concharum teſtæ 40.a
Concharum venerearum teſtæ. 31.a
Condita 37.b
Confectio alkermes. 44.b.45.b
Confectio aromatici roſati. 45.b
Confectio de hyacintho 46.a
Confectiones cordiales 45.b
Confectionis hamek doſis. 42.b
Confectionum doſes 45.b
Conſeruæ ſaccharum recipientes 37.a
Conſtitutio ægri 17.b
Conſuetudo 11.a
Corallium vſtum 29.b
Coriandri herba & ſemen. 27.b
Coriandrum agreſte 28.a
Corna 25.a
Cornu capræ 31.a
Cornu cerui eod. eiuſdem Cineres 29.b.
Cornuum doſes 31.a
Corpora aliqua facile medicamentis moueri, aliqua difficillimè 8.b
Cortex thuris 29.a
Corticum doſes eodem
Corticum non odoratorum locus in præſcriptus 50.b
Crocus 16.a.50.b
Cubebæ 27.a
Cuculi cineres 29.b
Cuculi toſti 30.a
Cucumer agreſtis 23.b
Cuſcuta 42.b
Cyatus 19.b
Cyclaminis radix 23.b
Cyperi radix eodem

Cyphra 18.a

D

DACTYLI 25.a
Decoctio capi in inſtaurati- uis 45.b
Decoctum abſinthij 44.a
Decoctum carthami 44.a
Decoctum mercurialis eodem
Deducentia 16.b
Deleteria 7.b
De nominatore vno vtendum quantum fieri poterit 18.b
Dentifricia 29.b
Detergentes radices 21.a
Detergentia remedia 38.b
Diacarthami doſis 42.b
Diacridium quid 42.b
Diairis ſimp. & Salomonis doſis 44.a
Diaphœnici doſis 42.b
Diaprunis ſimplicis doſis eod.
Diaprunis ſolutiui doſis eod.
Diarrhodon abbatis pul. 45.a
Difficultas quantitatis à morbo 8.b
Diphryges 39.a
Diſtillatio 44.a
Doronici radix 23.b
Dyſenteria 22.b 38.a

E

EBORIS raſura 31.a 22.a
Eclegmatum doſes 47.a
Efficacia nimium 16.a
Elaterium 41.b
Electuaria 37.a
Electuarij de citro ſolutiui doſis 42.b
Electuarij de pſillio doſis eodem
Emplaſtrum de pelle arietina, 32.a
In Enterocele quantitas clyſterum 48.a
Epithymus 42.b
Eruca 24.b
Erucæ ſemen 26.b
Eunuchi 11.a
Euphorbium 8.a.15.b
confert dolori aurium 16.a
Euphorbij doſis 42.b
Excrementa vires medicamentorum minuere 7.b
Excremētorum animalium doſis 30.b
Externa medicamenta 12.b

F

FABARVM doſis 12.a
Facilitantia operationē. 16.b
Facultas expultrix ſopita. 11.b
Farina 28.b
Faſeoli 29.a
Faſciculus 19.a
Febres compoſitæ & ſpuriæ. 15.a
Febrium intermittētium principio vitanda adſtringentia 17.b
Fellium doſes 30.b
Fel auium, piſcium, quadrupedum. eodem.
Flatus diſcutientes herbæ. 24.b
Flatus diſcutientia ſemina. 20.b.26.b
Flores in pilulis nunquam. 15.a
Flores parum efficaces niſi in mole magna eodem
Florum differentiæ, & commoda & doſes 24.b
Florū locus in præſcriptis. 50.a
Flores æris 39.a
Flos ſalis 40.a

Fluxum

Fluxum ſanguinis ſiſtētia. 32.a
Fluxui vētris quod conuenientius ſaccharum 38.a
Fœniculi ſemen 26.a.20.b
Fœniculi ſuccus 37.b
Fœnugræcum 28.a
Fœtida parcè vſurpanda. 12.b 15.b
Fœtor excrementorũ vnde. 32.b
Foliorum herbarum locus in præſcriptis 50.b
Formam dantia compoſitioni. 14.a
Fraxini lignum, cortex 29.a
Frigida aëris & anni & locorum conſtitutio 10.a
Frigidorum ſeminum familiaria magis 27.a
Frigida in quarto gradu 8.a
Fructus in pilulis non ponendi. 15.a
Fructuum locus in præſcriptis. 50.b
Frumentum 28.b
Fumariæ ſuccus 33.a
Fumigia capitis & ad tuſſim. 24.b
Fungorum remedium 30.b
Furfur 28.b

G

GALACI cortex, & lignũ 29.a
Galangæ maioris & minoris radix 23.b
Galbanum 15.b
Galene 35.b
Gallinæ inteſtina vſta 30.b
Gallinæ inteſtinorum cineres. 25.b
Gallinarum ſtercus 30.b
Gentianæ radix 23.b
Graminis radix 20.b
Grana paradiſi 27.a
Granum 17.b
Granum tinctorum 28.a
In Grauidis quantitas cliſteris inijcienda 47.b
Gutta pro menſura 19.b

H

HARMALA & Harmel apud Arabes 27.b
Hebenum 29.a
Hederæ ſemen 27.b
Helenij radix ſiue enulæ campanæ 23.a
Herbæ ad excitandam venerem 24.b
Herbarum recentium ſiccarumque doſis. ibid.a. per totum
Hermodactyli 16.b
Hieræ, colocynthidis deſcriptio. 14.b
Hieræ ſimplicis doſis 42.b
Hieræ picræ deſcriptio 14.a
Hirci ſanguis 31.b
Hirundines toſtæ 30.a
Hirundinum cineres 29.b
Hordeum 28.b
Humores qui facile & difficile euacuantur 9.a
Humoris collecti locus quantitatem medicamenti indicat. 11.a
Humor in articulis eodem
Humores in ventriculo & primis venis eodem
Humor in capite eodem
Humor in thorace eodem
Humor in venis remotioribus eodem

Humor in vijs ductuum. 14.b

Humoris coctio & præparatio eodem

Humor in febribus compoſitis primùm euacuandus 15.a

Humorum euacuandorum aptitudo 8.b

Hyoſcyami albi, flaui & nigri ſemina 27.a

I

IARRI *radix* 23.b

Imbecillitas virium medicamenti quantitatem minuit. 11.a

Indi maioris doſis 42.b

Inedia 10.a

Infuſio medicamentorũ laxantium 21.b

Ingrata conſiſtentia 15.b

Ingrata ſemina 26.a

Inſipida ſemina aceto acrimoniam acquirere 28.a

Interna medicamenta 12.a

Iridis radix 23.a

Iuiubæ 25.a

Iuuantia actionem præcipuorũ. 15.a

L

LACTIS *doſes* 33.a

Lac chalybeatum eodem

Lac camelinum eodem

Lac muliebre eodem

Lacti eſſueti eodem

Lacrymæ acres 15.b

Ladanum ceræ vices gerit. 36.a

Ladi folia in fumigijs 24.b

Lapidum doſes. 40.a

In Lapillis aliquibus eſſe acrimoniam eodem

Lapillorum materia 40.a

Lapillorum vis in deturbando calculo 40.b

Lapis Armenus 40.a

Lapis Cyaneus ſiue lazuli. 16.a 40.a

Lapis Iudaicus 40.b

Lapis Lazuli aſſatus & non aſſatus 46.a. 40.a

ablutione acrimoniam non deponit. 46.a

ad *Lateris dolorẽ clyſter.* 20.b

Laxandi vis in quibus partibus medicamẽti cõſiſtat. 21.a

Laxantes compoſitiones. 39.a

Laxantia conſtringendo. 41.b

Laxantia cum acrimonia. eod.

Laxantia humiditate vel viſciditate vel dulcedine. eodem

Laxantium locus in præſcriptis 50.b

Laxantium medicamentorum quantitas 12.b

Laxatiua decoctio ad diluendũ ſirupum 44.a

Leguminum doſes 28.b

Lentes eodem 29.a

Lentiſci fructus 26.a

Lentiſcus 33.b

Libra 17.b

quæ Libra menſurentur. 19.b

Libra menſuralis 19.b

Libra ponderalis 19.b

Lignorum doſes 29.a

Lignorum non odoratorum locus in præſcriptis 50.b

Limonum ſuccus 15.b

Lini ſemen 26.b

Liquidorum menſura 19.b

Lithar-

Lithargyrum 14.a.35.b.39.a
Lixiuium 29.b
Locorum conſtitutio 10.a
Locus prior in præſcriptis. 50.a
Loch aſſumendi modus. 33.a
Lucij piſcis oſſa in puluerē redacta 40.b
Lupi hepar ſiccatum in furno. 30.b
Lupi inteſtina vſta in furno. eodem
Lupini 29.a

M

MAIORVM quorundam in denominando mos. 18.b
Mala cotonea 25.a
Mala punica eodem
Malorum granatorum cortex. 29.a
Malua 20.b
Maluæ ſemen eodem
ad Mammarum indurationem 27.b
Mandragora 7.b.8.a
Manipulus 19.a
Manna 41.a.42.a
Maſticatoria 25.a.36.a
Maſtix 33.b.34.a
Margaritæ 31.b
Marina 40.b
Materiæ locus in præſcriptis. 50.a
Materiæ vice aſſumenda. 14.a
Materiæ vice & ad agendum aſſumpta eodem
Materiæ remediorum quantitas 52.b
Medicamenta ad quartum calfacientia vel refrigerantia. 12.b
Medicamenta familiaria. 11.a
Medicamenta inſigniter afficientia 12.a
Medicamenta nobiliora 34.b
Medicamenta quare miſceantur 13.a
Medicamenta rarò per ſe exhiberi eodem
Medicamenta ventriculo grata eodem
Medicamenti eiuſdem, eadem quantitate ſæpe eundem non moueri 8.b
Medicamentum familiaritatē habens cum aſſumentis corpore 7.a
Medicamentum purgās in ſubſtantia 21.b
Medicamentum in tota ſubſtantia quid vulgo appelletur. 22.a
Medicamentorum vires à loco generationis 11.b
Medici opus ſagacis 9.b
Medicorum praua opinio. 17.b
Medullæ doſes 33.b
Melancholiæ purgatio 11.a.9.a
Mel 14.a.9.a
Mellis doſes 38.a
Mel & ſaccharum aliquando miſceri 38.b
Mel cum ſaccharo rubro eiuſdem eſſe facultatis eodem
Mel potius quàm ſaccharum in aliquibus formis eſſe vſui. eodem

Meliloti flores 20.b

Mens laborãs aut occupata facit purgationem difficiliorem 8.b. *maioremque medicamenti quantitatem poſtulat.* 11.b

Menſura 15.a

Menſuræ doſiũ à .17.b. ad.20.a

quæ Menſura propriè ſumpta menſurentur 19.b

Mentha 24.b

Menthaſtrum 15.b

Mercurialis 20.b

Meſpila 25.a

Metallicorũ aliquibus vim ineſſe emplaſticam 39.a

Metallicorum & mineralium doſes eodem a.& b.

Mica 19.a

Mictio nocturna plurima paruã deiectionem facit 21.a

Milium 28.b

Mineralia 16.a

Miſcendorum inæqualitas vnde 13.a

Mitulorum teſtæ 331.a

Mixorum doſis 41.b

Modi exhibendi indicatio. 22.b

Mons peſſulani vt ſe habent ad medicamenta laxantia. 8.b

Morbi contumaces 35.b

Morbi ſymptomatumque proprietas peculiarem doſim medicamenti indicat 9.b

Morſis à cane rabido remedium 48.a

Moſcus 15.a.30.b

Muccillago pſillij 17.a.41.b

Muccillago tragacanthi 17.a

Mulieres facilius ad euacuationem mouentur 10.b

Mummia Arabum 34.b

Myrobalanorum omnium doſis 41.b

Myrobalanos eſſe diuerſæ ſubſtantiæ eodem

Myrrha 16.a.50.b

Myrti ſemen 27.b. Fructus eiuſdem 26.a

N

NACRA 31.a

Narcotica 8.a

Naſturtij ſemen 26.b

Natura ægri 17.b

Natura peculiaris ægrotantium indicat medicamenti quantitatem 9.b

Neruorum ſiccantia & conſolidantia 28.a

Nicander eodem

Nitroſa & Nitrum 15.b

Nuces 25.a

Nucis moſchatæ cortex 29.b

Nucum cortex 29.b

Nuclei mali granati 16.a

Numerus 18.b

quæ Numero menſurentur. 19.b

Numeri priſcorum Latinorum 18.a

O

OBSERVATIO 9.a

Obſtructiones tollentia. 17.b 44.b.44.a

Obſtructiones renum & veſicæ aperientia 21.a

Ocra vſta 40.b

Oculorum vulnera recentia ſanantia 15.a

Odorata in internis quo modo admit-

admittenda 23.b
Odorata in aliquibus fugienda 16.a
Odore laxantium medicamentorum aliquos ad excretionẽ moueri 8.b
Odoratorum locus in præſcriptis 50.b
Olei doſes ab 34.b.36.a
Olei & Ceræ ad inuicem proportio 35.b
Oleum commune 34.b
Oleum in cerato. 35.b
Oleum in externis 35.a
Oleum in linimento. 103.19. 35.b
Oleum in metallicis aridis & acribus 36.a
Oleum in vnguentis. 14.a. 35.b
Oleum vetus 12.a
Omphacium 15.b
Opiatæ 37.a.44.b
Opium 7.b.8.a.12.b.16.a 50.b
Opium cur magnis compoſitionibus additum 51.b
Opopanax 15.b
Ordinem ſecundũ in præſcriptis obtinentia 15.a
Origanum 24.b
Orientalia medicamenta. 11.b
Oriza 28.b
Orobi 25.a
Os mitulorum 40.b
Os ſepiæ eodem
Oſſa magnorum piſcium eod.
Oſsium animaliũ cineres. 29.b
Oſtreorum teſtæ 31.a.40.b
Ouis lac 33.a
Ouis ſtercus 30.b
Oxycratum in inflammationibus 36.b
Oxymelitis differentiæ & doſes 45.a
Oxyphœnici 41.a
Oxyrhodinum 36.b.44.a

P

PALMA ſancta 29.a
Pancratium radix 23.b
Panicum 28.b
Papauer album & nigrũ. 27.a
Pauaueris capita 26.a
Pariſienſes facile medicamento laxante mouentur 8.b
Paſſerculi toſti 30.a
Paſſularum doſes ad vſus varios 25.b
Paſſulæ corinthiacæ 26.a
Paſſulæ in balneis eodem
Pedicularis morbus 39.b
Pentaphylli radix 16.b
Perlarum mater 31.a
Perpinianenſes 8.b
Petroſelini radix 21.a
Pharmacopolarum doctrina & probitas 12.a
Philonij deſcriptio 13.b
Phrenitici 8.b.11.b
Picationes 34.b
Pices vnde trahuntur 34.a
Picis doſes 34.a
Pillulæ ad catarrhos ex opio. 33.b
Pillularum differentiæ & doſes 43.a
Pillulæ fortiores ſiue mediæ. eodem
Pilulæ fortiſſimæ eod.
Pilulæ imbecillæ eod.

Pinguia

Pinguia 15.b
Pinguia non putreſcere 13.b
Pini cortex 29.a
Piper 8.a.27.a
Pituita 15.a
Pituita tenuis & craſſa. 11.a 9.a.
Pix 14.a
Plumbum trituratum 39.b
Polypodium quercinum 8.a 21.b
Poma 25.a
Pompholyx 39.b
Populi cortex 29.a
Porcelaines gallicè 31.a
Porci axungia 33.b
Porri radix 23.b
Potiones cordiales 45.b
Propolis 36.a
Pruna 8.a.25.a
Prunorum acidorum & dulcium doſis 41.a & b
ψᾶι 19.b
ψιχὰ 19.a
Pſilotra 32.a
Pugillus 19.a
Pulegium 15.a
Pulpa aliquorum fructuum. 25.b
Pulpa dactylorum 26.a
Pulpæ ſebeſten doſis 41.b
Pulpa fructuum adſtringentiũ. 26.a
Pulpa malorum cotoneorum. eodem
Pulpa paſſularum eodem
Pulpa pomorum eodem
Pulpa prunorum acidorũ eod.
Pulpa prunorum dulcium eod.
Pulpa pyrorum eodem
Pulueribus omnibus qualis quantitas ſacchari addenda 37.b
Pulueribus capitalibus & ſtomachicis quãtitas herbarum adijcienda 24.a
Seminum frigidorum minor doſis in pulueribus 27.a
Pulueribus poſt paſtum, ſeminum, quantitas admittenda 26.a
Pulueres ſuauiores 32.a
Puluis confectionis alkermes. 45.a
Puluis de gemmis. eodem
Puluis diacameron eodem
Puluis diamargaritonis frigidi. eodem
Puluis dia ſantali eodem
Puluis dia tragacanthi 45.b
Puluerum in vnguentis quantitas 36.b
Puerilis ætas magnam medicamenti quantitatem reſpuit. 10.b
Purgantes herbæ 24.b
Purgantes radices 21.a
Purgantia in ſubſtantia data 21.b
Purgare à tota ſubſtantia quid ſit 22.a
Purpurarum teſtæ 40.b
Pyra 25.a
Pyrethrum 15.b

Q.

QVANTITAS medicamentorum quibus augenda vel minuenda. 9.b 10.a & b
Quantitas compoſitorum à quibus

bus deſumatur 43.a
Quantitas iuſta quæ 8.a
Quantitas iuſta medicamentorum quomodo inuenta. 9.a
Quantitas maior quorum neceſſaria 14.a
Quantitas medicamentorũ particularium vnde nota. 9.b
Quantitas minima quorum eſt 15.b
Quantitate certa medicamenta agere 9.b
Quantitatem medicamentorum aliquando mole æſtimari. 48.b
Quantitatem ſimplicium eſſe faciliorem quàm compoſitorum 4.b
Quercus cortex 29.a

R

R*ADICVM differẽtiæ & mẽſuræ à fol.* 20.a.24.a
Radices in externis 23.b
Radices in ſirupis & apozematis 20.b
Radicũ locus in præſcriptis. 50.b
Ranarum ſanguis 32.a
Raſura vnicornis 30.b
Ratio præparandi quid poſſit in præſcriptis 50.b
Realgal 39.b
Recentia medicamenta ex opio 12.b
Refrigerans decoctum ad pedũ ablutionem 44.a
Refrigerantia ad tertium & quartum gradum 8.a
Regionum locorumque diſſimilitudinem, remediorũm inæqualitatem poſcere. 8.b
Remedia ad melancholiã. 14.b
Remedia ad pituitam eod.
Remedia parata ex recrementis alui & veſicæ eſſe abhominanda 32.a
Remedia quomodo vincantur. 7.a
In rerum affectibus quantitas radicum vſurpanda 21.a
Reſinarum differentiæ & doſes à fo.33.b ad.35.a
Reſolutio ab argento viuo. 32.b
Rhabarbarum in principio febrium intermittentium quomodo dandum 17.b
Rhabarbarum quomodo caſtigandum 17.a
Rhabarbarum infuſum & fortiter expreſſum 23.a
Rhabarbarum vſtum eodem
Rhabarbari doſes 22.b
Rhabarbari in ſubſtantia doſis eodem
in qua Rhabarbari parte adſtrictio & purgandi vis ſita ſit. 22.a
de Rhabarbaro paralogiſmus medici cuiuſdam 21.b
Roboris medicamentorum perquiſitio 12.a
Rores nocturni 33.a
Roſmarinus 24.b
Roſarum ſemina 27.b
Roſarum ſuccus 32.b
Rubrica fabrilis 40.b
Ruta domeſtica & agreſtis. 15.b
Rutæ agreſtis ſemen. 27.b.26.b
Rutæ ſemen 16.b
Rutenenſes 8.b

Sabina

S

SABINA herba 15.b
Sacchari ſpecies & doſes à fo.37.a.ad.38.b
Saccharum aptius melle in aliquibus formis 38.b
Saccharum in ſero delicatis dari 33.a
Sagapenum 15 b
Salgemmæ 11.a.16.b.50.b
Salicis cineres 29.b
Sambuci cortex 29.a
Sandaracha 39.b
Sanguinis doſes à fol. 31.b.ad 32.a
Sanguis hœdi eodem
Sanguis pituitoſus in ſiſtendo ſanguine potius vſurpandus. 32.a
Santali 29.a
Saphyrus 40.a
Sapore ingrata 15.b
Sappæ vſus 36.b
Sarmentorum cineres 29.b
Scabies 39.b
Scammonij doſis. 41.a.42.b
Schœnantum 17.a
Scillæ radix 23.b.51.b
Scorpiones toſti 30.a
Scrupulus 18.a
Seleſten 25.a.41.b
Semina frigida maiora & minora 27.a
Seminum vriticorum in medicamentis purgantibus quantitas 26.b.20.a
Seminum differentiæ & doſes à fol.26.a.28.b
Seminum locus in præſcriptis. 50.b
Senna 41.a
Senſuum interceptio & occupatio, maiorem medicamenti purgantis quantitatem poſtulat. 8.b.
Seruum. 32.b
Seri lactis doſes. 32.a
Sericum tinctum grano tinctorum ad confectionem alkermes 28.a
Serpentariæ radix 23.b
Seſeli maſſilienſis ſemen. 26.a
Seui doſis 33.b
Siccantia ad tertium & quartum gradum 8.a
Siligo 28.b
Siluri piſcis oſſa 40.b
Similia æqualibus partibus miſceri 13.a
Simplicium vſum eſſe tutiorem quàm compoſitorum 40.b
Sinapi in ſinapiſmis proportio 25.a.26.b
Sinapi extrinſecus appoſitum, veſicatorium 7.b
Sinapiſmi 25.a
Siruporum differentiæ & doſes à fol.43 b.ad.45.a
Sirupus de papauere non temerè exhibendus. 41.b
Sorbæ 25.a
Spelta 8.b
Spicæ locus iuxta rhabarbarum 50.b
Spica celtica & nardi 17.a
Spodium græcorum 29.b
Sturni ſtercus 30.b
Suberis cortex 29.b
Sublimatum 39.b
Sulphur 16.a.39.b

Tama

T

TAMARINDI fructus. 25.a.& b.
Tamarindorum doſis. 41.a & b
Tamariſci cortex & lignum. 29.a
Temporis occaſio 7.a
Terebinthi fructus 26.a
Terra ſigillata 40.b
Terræ medicamētoſæ doſes. eod.
In tertianis ſpurijs febribus quando & quomodo rhabarbaro vtendum & agarico. 15.a
Teſtaceorum marinorum cineres 29.b
Teſtarum doſis 31.a
Teſtudinis marinæ & terreſtris ſanguis 31.b
Thapſia 12.a.15.b
Thapſiæ ſemen 26.b
Theriacæ recentis & antiquæ vires 51.a & b
Theriaces deſcriptio 50.b
Thlaſpi ſemen 26.b
Thymus 14.b
Trociſcorum differentiæ & doſes à fol. 46.b ad 47.a
Trociſci de ſcilla 16.a.18.
Trociſcorum alandal doſis. 51.a
Troglodyta vſtus 30.a. à Tryphera magna ad opium exſpungendum 51.b
Tunni ſanguis 32.a
Turbit. 16.b.17.a. Doſis. 21.b
Turturis ſanguis 32.a
Tuſſilago 24.b
Tutbia 29.b.39.b

V

VACCAE lac. 33.
Valerianæ radix 23.b
Venena conſuetudine fieri alimenta 11.a
Ventriculum lædentia medicamenta parua quātitate: maiori autem iuuantia 21.a
Veratrum vtrumque 8.b
Vermes toſti 30.a
Vermium cineres 29.b
Veſpertilionum ſanguis 32.a
Victus ratio medicamenti purgantis quantitatem indicat. 10.a
Viperæ vſtæ 30.a
Vires medicamentorum à ſpecie 11.b
Viſcus & viſcoſa 15.b
Vitreolum 16.a
Vlmi cortex 29.a
Vnicornis raſura 30.b
Vriones 31.b
Vrinæ doſes & vires 32.a & b
Vrinæ & Seri lactis differentia 32.b
Vrina mulæ eodem
Vrina pueri impubis eodem
de Vrina mos ruſticorum eod.
Vſtione acrimoniam acquiri. 39.a
Vuarum ſemina 27.b
Vulpis pulmones 31.a

X

XYLOBALSAMVM. 29 a.

Z

Zingiber 11.a.16.b 50.b

FINIS.

LAVR. IOVBERTVS, *Medicinæ Doctor., Medicinæ ſtudioſis S.*

VT benignum & plenum ingenui pudoris eſt, fateri per quos profeceris: ſic perhumanum & decens eſſe arbitror, quam methodum in cuiuſuis artis exercitio certam & fœlicem probaueris, ad eam reliquos adhortari, qui ſibi propoſitæ finis cõſequendæ modos anxij meditantur. Id vero in Medicina, ſi quis alius, ego facile poſſum, qui multos annos ſub varijs præceptoribus ei operam ſatis diligentem nauaui, Lutetiæ, Monſpellij, Pataui, Ferrariæ, & Bononię Italicæ, nominatiſsimis Europæ Academijs: in quibus Medicæ artis peritiſsimorum & exercitatiſsimorũ ducum beneuolentiam ac conſuetudinem pro animi voto abũdè expertus ſum. Verùm me nullius magis, quàm RONDELETII noſtri doctrina, omnibus ritè examinatis (abſit inuidia dicto) retinere potuit. Nam præter ingenij acumen & dexteritatem, præter iudicij acrimoniam & experimentorum propè infinitorũ memoriam, præter remediorum diuerſitatem & excellentiam, quibus nobis admirandus venit: ea eſt RONDELETII facilitas, & in inſtituenda iuuentute ſinceritas ac vigilantia, vt meritò ab omnibus Medicinę parens habeatur, à quo hæreditatis legitimam portionem lõgè locupletiſsimam referant, quos ille adoptarit. Equidem inter eos poſtremus eſſe non videor, qui tanti viri liberalitate ampliſsima, cõuictúque & colloquio familiariſsimo, quãdiu placuit, frui potuere, quíque inde vberrimum fructum reportarunt, ex eius diſciplina in Medicis officijs gloriæ plurimum adſequuti.

quuti. Nam, quã me olim RONDELETIVS docuit, ſcriptóq; tradidit morborum dignoſcendorum & curandorũ regulam, religioſiſsimè obſeruãs, iam ferè ſeptennium Medicinam exerceo. Vnde præter haud vulgarem famam fauſtis & ſæpe inopinatis ſucceſsibus partam, amicorum in multis regionibus iuſtum numerũ (vt interim de lucro, quod Medicum nõ decet, nihil dicam) mihi comparaui. Noſtri ergo æmulatione accenſi, ô iuuenes, RONDELETII certiſsimam facillimámq; methodum amplectimini: ab ea ne latum quidem vnguẽ (quod aiunt) diſcedite: RONDELETII non libros, ſed theſauros auidius expetite, conceſſos memoriæ ſcriniolis ſecretioribus includite, vt cùm erit opus, recluſos in humani generis ſalutem fœliciter diſpenſetis. Hunc, quem in lucẽ prodire ſinit, alij multi (vt ſperamus) breui comitabuntur, quorum nobis iamdudum copiam fecit, & per quos plurimum ἐν ἰατρικῇ profeciſſe fatemur. Non equidem inuideo, nec de præceptore conqueror: vt ferunt Alexandrum regem ægrè tuliſſe: quòd diſciplinas ἀκροαματικὰς libris foras editis inuulgaſſet Ariſtoteles, quibus ab eo ipſe eruditus foret. Quin RONDELETIVM hortor, vt quod ſe, id eſt magnificum in re Medica imperatorẽ decet, omnibus Medicinæ ſtudioſis vel amplius quàm nobis, ſi fieri poſsit, bene faciat, & futuro quoque æuo proſpiciat, neque id tam immortalitatis ſtudio (etſi digniſsimo virtutis aculeo) quàm liberalitatis & candoris nomine, quibus hic totus effulget. Nam ſibi ſatis gloriæ iam quæſiuit, poſſetque deſinere, ni anim⁹ inquies paſceretur ijs operibus quæ humano generi profutura videt, quæque ſuis laudem maximam adferre poſſe nouit. Hunc ergo numinis inſtar colite, φιλίατροι, qui Medicinam facturi ducem quæritis: huius theoremata præceptionéſque, velut ab ora-

ab oraculo petitas ſententias excipite, vtq; de vobis & nobis omnibus in dies magis ac magis bene mereatur, RONDELETIO noſtro firmam ſanitatem & animi tranquillitatem iucundiſsimã, ad Neſtoreos annos precamini. Valete.

EXCVDEBAT CHRISTOPHORVS PLANTINVS.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA